

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bir Müzik Adamı
HÂFİZ SÂDETTİN KAYNAK

Aralık 2011, İstanbul

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bir Müzik Adamı Hâfız Sâdettin Kaynak

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Adına Sahibi
Hüseyin ÖZTÜRK

Yayın Koordinatörleri
Faik ÖZDEMİR - Müjdat ULUÇAM

Program Koordinasyon
Gülşen TOPCU - Murat ERDEM

Editör
Mehmet Yalçın YILMAZ

Yardımcı Editör
İlknur ÖZER

Fotoğraf
Fatma Asiye ŞENAT
Mehmet GÜNTEKİN

Redakte
Kamil ENGİN

Görsel Sanat Yönetmeni
Aydın SÜLEYMAN

Grafik Tasarım
Mine DİLAVER ATUK

Basım Tarihi
Aralık 2011, İstanbul

Yapım
Kültür A.Ş.

Baskı
Pelikan Basım Matbaa ve Ambalaj San. Tic. Ltd. Şti.

ISBN
978-605-5592-98-1

İçindekiler

TAKDİM	5
ÖNSÖZ	7
SÂDETTİN KAYNAK/ İlknur ÖZER	9
SON YÜZYIL TÜRK DİNİ MUSİKİ TARİHİNDE SÂDETTİN KAYNAK'IN YERİ VE ÖNEMİ / Murat ÖZER	16
TÜRK MÜZİĞİNİN POPÜLERLEŞMESİNDE SÂDETTİN KAYNAK / Hüseyin ÖZKILIÇ	18
EMİN IŞIK İLE SÂDETTİN KAYNAK ÜZERİNE.../ Röp.: İlknur ÖZER	22
SÂDETTİN KAYNAK VE TÜRKÇE İBADET MESELESİ / Dr. Tunca ÖZGİŞİ	25
SÂDETTİN KAYNAK'IN FİLM MÜZİĞİ BESTECİLİĞİ / Sinem ÖZDEMİR	28
SÂDETTİN KAYNAK BESTELERİNDE VECDİ BİNGÖL / Eren ÖZEK	38
SÂDETTİN KAYNAK ESERLERİNDE AŞK KONULU TASAVVUFİ MOTİFLER / Y. Doç. Dr. Fatma Asiye ŞENAT	46
SÂDETTİN KAYNAK BESTELERİ ARŞİV LİSTESİ	52
KAYNAKÇA	134
KENDİ SESİNDEN HÂFİZ SÂDETTİN KAYNAK	135

TAKDİM

Sevgili İstanbullular,

Binlerce yıllık tarihimizi ve kültürel birikimimizi geleceğe aktarmaya, sanat değerlerimizi tanıtmaya ve değerli hemşehrilerimize çeşitli yollarla ulaştırmaya devam ediyor, çalışmalarımızın niteliği konusunda büyük titizlik gösteriyoruz.

Çünkü biliyoruz ki; her yıl daha da büyüyen İstanbul'da yaşayan vatandaşlarımızın farkındalığını artırma konusunda hayata geçirdiğimiz her proje, hem insanımızda kentlilik bilincinin oluşmasına katkı sağlayacak hem de kültürel bağlamda bir bilinç oluşmasını hızlandıracaktır.

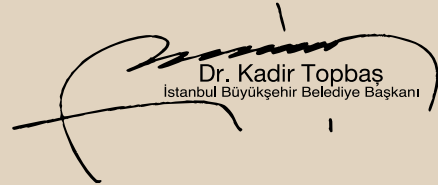
Mesai arkadaşlarımızın, musikimizin kilometre taşlarından Hâfız Sâdettin Kaynak hakkında hazırladığı bu kitap da, musiki sanatımızın değerlerini yâd etmek niyetiyle ilginize sunduğumuz bir çalışmadır.

Bir kenti içinde yaşayanlardan ayrı düşünebilmemiz mümkün değildir. O kentin sâkinlerinin kültürel alışkanlıkları, o şehrin asıl belirleyenlerinden biridir. Kentlilik kültürünün başta gelen gösterenlerinden biri, bireyin kendini şehrin aktif, katılımcı bir parçası olarak görmesidir. Kentlilik bilinci kazanmış birey, o kenti evi gibi düşünür. Bu da ancak sanat ve kültür bilinci kazanmakla mümkün olabilir. Kültür politikamızın belirleyenlerinden biri olan bu amaç doğrultusunda istifadenize sunduğumuz "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bir Müzik Adamı Hâfız Sâdettin Kaynak" adlı eser ile klasik müziğimize önemli katkılarda bulunmuş bir bestekârimızı çeşitli yönleriyle sizlere tanıtmayı umuyoruz.

Sâdettin Kaynak, Türk musikisinin son yüzyıldaki en önemli isimlerindendir. Hâfızlık, gazelhanlık, bestekârlık ve hânende yönleri bulunan Sâdettin Kaynak, Türk musiki sanatının yeni yüzyıla aktarılması konusunda köprü görevi icra etmiş, Türk musikisinin hemen her alanına önemli katkılar ve intikaller sağlamıştır.

Bizlere, "Leylâ Bir Özge Candır", "Niçin Baktın Bana Öyle", "Çile Bülbülüm Çile", "Ben Güzele Güzel Demem", "Benim Yârim Gelişinden Bellidir", "Gönlüm Seher Yeli Gibi", "Muhabbet Bağına Girdim Bu Gece", "İncecikten Bir Kar Yağar", "Dertliyim Ruhuma Hicrânını", "Enginde Yavaş Yavaş" gibi nâdide eserler bırakan Hâfız Sâdettin Kaynak'ı minnetle yâd ediyoruz. Umuyorum ki, elinizdeki bu kitap ile değerli bestekârimızın anısını yaşatma hususunda bir nebze katkı sağlamış olalım.

Bu vesileyle, siz değerli hemşehrilerime sevgi ve saygılarımızı sunarken, esenlikler diliyorum.

Dr. Kadir Topbaş
İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı

ÖNSÖZ

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçiş süreci çoklarının zannedildiği gibi bir gecede gerçekleşmemiştir. 19. asrın başlarından itibaren tepeden aşağıya inen medeniyet algısındaki değişimler 20. yüzyılda Türkiye'yi sarmıştır.

Tanzimat ve Meşrutiyet devri fikir ve sanat hayatı yeniliklere, farklı düşünce ve estetik algılara kapılarını ardına kadar açabilmiştir. Batılılaşma isteklerinin yanı sıra derin köklerin de tesiri şüphesiz Türk aydınının ve sanatçısının eserlerinde kendisini göstermiştir.

Gelenek ve Batı karşıtlığı üzerinden okunan bir modern Türkiye tarihi zaman zaman bizi yanılgılara da sürüklemiştir. Günümüzde halen devam eden "medeniyet" eksenli tartışmaların sebebi ise bu değişimi Türk entelijansiyasının hâlâ okuyamamasıdır. Meselenin dünyadaki örnekleri ile karşılaştırılarak okunması ve tarihi tabu olmaktan kurtarmak belki de bizi doğru yola götürecek en kestirme yol olacaktır.

Bu geçiş sürecinde Sâdettin Kaynak Türk müziği serüveninin anlaşılması adına önemli bir isimdir. Onun aldığı geleneksel eğitim ve hâfızlığı elbette sanatında büyük etkiler yapmış, icrasındaki zenginlik ve bestelerindeki form çeşitliliği ise bir devrin son seslerinden olmasını sağlamıştır.

Bugün Türk müziğinin nerede olduğunu sorgularken Sâdettin Kaynak'ın devrini iyi tahlil etmek gerekir. Eğitim ve kültür reformlarının süratle devam ettiği günlerde maişetini memuriyetten temin eden Kaynak'ın, kimilerince yargılanması kimilerince de model alınması çok sık karşılaştığımız temel bir hatadır.

Vefatının 50. yılında Hâfız Sâdettin Kaynak'ı anmak, bir devrin hikayesini anlamak bakımından son derece mühimdir. Bu sebeple elinizdeki çalışmada çok yönlü bir Sâdettin Kaynak portresi verilmeye gayret gösterilmiştir.

Ailesi, eğitimi, imamlığı, bestekârlığı gibi hususiyetlerinin irdelendiği bu çalışma umarız ki tarih ve müzik sevenlere rehberlik edecektir.

Bestekârın kudretini göstermesi bakımından farklı form ve makamlardan seçilmiş eser örneklerinin titizlikle derlenmiş notaları ise müzikseverlere faydalı bir kaynak olacaktır.

Bu kitabın hazırlanmasında emeği geçen araştırmacılara; husûsen talebesi Prof. Dr. Alâeddin Yavaşca'ya, araştırmacı Mehmet Güntekin ve Murat Özer'e şükranlarımı sunarım.

Mehmet Yalçın Yılmaz

SÂDETTİN KAYNAK

İlknur ÖZER

Türk musikisinin son yüzyıldaki en önemli isimlerinden biri olan Sâdettin Kaynak, birçok özelliği dolayısıyla çeşitli unvanlarla anılmıştır. Hıfziyyeti (yani Kur’ân-ı Kerim hâfızlığı konusundaki özelliği) sebebiyle hâfız, icracılığı sebebiyle hânende, klasik musikinin son derece önemli bir branşı olan gazel formlarını okuması vesilesiyle gazelhânlığı ve bestelediği pek çok formdaki eserden dolayı bestekâr unvanlarıyla anılmış olması sebebiyle Türk musikisinin son yüzyıldaki çok yönlü isimlerinden belki de en önemlisi olarak kabul edilebilir.

Bunlarla birlikte Sâdettin Kaynak’ın belki de en önemli özelliği Türk musikisinin popülerleşen dünya kültüründe bir yer edinmesi adına gösterdiği faaliyetlerdir. Bu açıdan bakıldığında, Türkiye’de Türk müziğinin popülerleşmesi adına faaliyetlerin Sâdettin Kaynak dönemi ile başladığını söylemek bir abartı niteliği taşımaz. Kendisi hakkında bu konuyla alakalı olumlu ya da olumsuz birçok farklı bakış açısı bulunmakla birlikte, Türk musikisinin yeni yüzyıla aktarımı hususunda Sâdettin Kaynak’ın taşıdığı bu vazife son derece büyük bir önem arz etmektedir. Bu açıdan bakıldığında, Sâdettin Kaynak, Türk kültürünün son yüzyılda sayılabilecek önemli köprü ayaklarından biridir.

Sâdettin Kaynak’ın birçok konudaki hassas duruşunu, hayat hikâyesini incelediğimizde de görebilmekteyiz. Kendisi hayat hikâyesini bizzat kaleme almıştır. Bu hayat hikâyesi ilk defa son yüzyıldaki Türk musikîşinaslarının hayat hikâyelerinin anlatıldığı son derece önemli bir biyografi antolojisi olan İbnülemin Mahmut Kemal İnal’a ait, “Hoş Sada” isimli eserle yayınlanmıştır. Bu eser, Sâdettin Kaynak’ın biyografisi adına çok önemli bir köşe taşıdır. Çünkü Sâdettin Kaynak’ın İbnülemin Mahmut Kemal İnal’a gönderdiği otobiyografisi niteliğinde bir mektup bulunmaktadır ve İbnülemin Mahmut Kemal İnal bu biyografiyi eserinde aynen yayınlamıştır. Bu durum, “Hoş Sada” adlı eserdeki diğer bestekârlara göre son derece önemli bir farklılık arz etmektedir; hatta bir Sâdettin Kaynak ayrıcalığıdır denebilir. Günümüzde Sâdettin Kaynak’la ilgili hazırlanmış birçok biyografinin ana kaynağı bu otobiyografiden geçmektedir.

Babası Ali Alâeddin Efendi

Kaynak’ın ailesi Rize Der pazarı’nda bulunan Çukurlu (Çaklı) köyüne mensuptur. Ailenin bu köye yerleşmeden önce ise, İran ile Irak arasında bulunan bir bölgede yerleşmiş küçük bir Türk topluluğuna uzandığı da aile ile ilgili edinilen bilgiler arasındadır.

Sâdettin Kaynak’ı tanımanın yolu, kendisinin Sâdettin Kaynak kimliği ile var olmasında en büyük emek sahibi olan babası Ali Alâeddin Efendi’yi tanımaktan geçer. Rize’nin Çukurlu (Çaklı) köyünde dünyaya gelen Ali Alâeddin Efendi, babası İsmail Efendi’nin altı çocuğundan üçüncüsüdür ve diğer kardeşlerine hiç benzemeyen bir şekilde okumaya, öğrenmeye çok meraklı bir çocuk olarak büyümüştür. Babası İsmail Efendi’nin vefatından sonra ise, sorumlulukları daha artmış olmakla birlikte devamlı İstanbul’a gitmeyi ve orada daha çok şey öğrenip kendisini daha da geliştirmenin hayalleriyle yaşamıştır.

Ali Alâeddin Efendi nihayet 1862 yılında bu hayalini gerçekleştirebilmiş ve İstanbul’un Fatih semtine yerleşerek zamanın en ünlü ve ehliyet sahibi hocalarından dersler almış; diğer taraftan da geçimini sağlayabilmek için çalışmıştır. İstanbul’a gelişinin üzerinden sadece iki yıl geçtikten sonra, Ali Alâeddin Efendi başarılı bir imtihan sonucu hâfızlık unvanını kazanmıştır. Bunun üzerine, sesi de oldukça güzel ve dokunaklı olan Ali Alâeddin Efendi, on yılı aşkın bir süre medrese ve camilerde dersler vermiştir.

1872 yılına geldiğinde Dersîâm unvanını almış ve Ramazan aylarında birçok âlim ve hocayla birlikte saraya davet edilmeye başlamıştır. 1882 yılında ise, Fatih Camii Mucîzi olur. Bu mertebeye gelebilmek için, Fıkıh ilmini iyi bilmek, on yıl fıkıh okumuş olmak ve on yıl da okutmuş olmak gerekir. İşte tüm bu başarılarından sonra Ali Alâeddin Efendi, Huzur Hocası ve Tetkikât-ı Şerîyye Ahkâm-ı Şahsiyye Azâsı (kişilerle ilgili hükümlerin şer’i kanunlara uygunluğunu araştıran temyiz mahkemesi üyesi) görevlerine getirilmiştir.

Ali Alâeddin Efendi, yedi defa evlenmiş olmakla birlikte hiç iki hanımlı olmamıştır. Yedinci evliliğini ise, Rize’de Sâdettin Kaynak’ın annesi Havva Hanım ile yapmıştır. Bu evlilikten kısa bir süre sonra da İstanbul’a gelerek görevi icabı Fatih Sarıgözel’deki Yahya Tevfik Medresesi’ne yerleşmişlerdir. Havva Hanım ile olan evliliğinden dünyaya gelen, aralarında Sâdettin Kaynak’ın da yer aldığı, üçü kız, üçü erkek evladının hepsi bu medresede doğmuşlardır.

Sâdettin Kaynak henüz dokuz yaşında iken Ali Alâeddin Efendi “şîr-i pençe” denilen hastalığa yakalanmıştır. Ali Alâeddin Efendi, yapılan tedavilerin sonuç vermediğini görünce ve durumu da hissetmiş olduğundan İstanbul’dan ayrılıp memleketi Rize’ye avdet etmiş ve son günlerini burada geçirmek istemiştir. 1905 yılında Rize’de vefat eden Ali Alâeddin Efendi,

padişah fermanı ile Fatih türbesine defnedilmek istense de kendisi vasiyeti gereği Rize'de toprağa verilmiştir. Kabri Rize Derepazarı Çukurlu köyündedir.

Çocukluğu ve İlim Serüveni

Bazı kaynaklarda Sâdettin Kaynak'ın ilk adının Ali olduğu zikredilmektedir. Ayrıca kendisinin doğum günü ile ilgili iki farklı tarih söz konusudur. Bunlardan biri 28 Mart, diğeri ise 15 Nisan 1895 olmakla birlikte, bu veladet ile ilgili en önemli ayrıntı Kaynak'ın doğduğu andan itibaren yaşadığı yerin medrese olmasıdır. Kendisi bu sayede ilim irfan ile iç içe büyüme ve babasının saray ile olan irtibatları vesilesiyle saray âdâbına da âşinâ olma fırsatı bulmuştur.

Sâdettin Kaynak, babasının hâfızlık hususunda gösterdiği ehemmiyet ve hassasiyetten nasibini büyük ölçüde alabilmiş ve henüz dokuz yaşında iken hıfzını vererek hâfız olmuştur. Kendisinden sonra kardeşleri Emin ve Lütfi de babalarının vasiyetlerini yerine getirerek hâfız olmuşlardır.

Ali Alâeddin Efendi'nin vefatıyla genç yaşta dul kalan Havva Hanım, hayata ve çocuklarına dört elle sarılmış güçlü bir kadındır. Aynı zamanda çok becerikli olan Havva Hanım, eşinin arzusunu yerine getirerek üç çocuğuyla birlikte İstanbul'a göç etmiş ve Eminönü Küçükpazar'da mütevazı bir eve yerleşerek peştamal ve bez dokumakla hayatını devam ettirmiştir. Ancak kısa bir süre sonra yaklaşan Balkan Harbi sebebiyle de Ali Alâeddin Efendi'nin emekli maaşı da yeterli gelmemeye başlamış ve yaşamak için gerekli olan birçok şeyin bulunması da zorlaşmıştır. Bu zaman diliminde, tüm bu zorluklara rağmen Havva Hanım, bir yandan ailenin geçimi için uğraşırken diğeri yandan çocuklarının öğrenimini ihmal etmemek için de elinden geleni yapmıştır.

Çocukluğundan beri tıpkı babası Ali Alâeddin Efendi gibi ilim sahibi olmak arzusuyla dolu olan Sâdettin Kaynak ilk öğrenimini oturdukları semtteki taş mektepte tamamlamıştır. Dokuz yaşında iken hıfzını tamamlayan Kaynak, ilk dinî bilgilerini de babasından edinmiş, ancak Ali Alâeddin Efendi'nin hastalanmasından sonra tekrar İstanbul'dan Rize'ye göç etmek zorunda kalmaları ve Ali Alâeddin Efendi'nin vefatı, öğreniminin aksamasına sebep olmuştur. Akabinde, babasının vasiyeti üzerine yeniden annesi Havva Hanım ve kardeşleri ile birlikte İstanbul'a avdet etmeleri neticesinde, annesi Havva Hanım'ın da çabalarıyla öğrenimine devam edebilme şansı yakalamıştır.

Yaşadıkları bütün sıkıntılara rağmen Sâdettin Kaynak ve kardeşleri öğrenimlerini asla yarıda bırakmamış ve üçü de hem hıfziyyetlerini tamamlamış hem de ilim irfan sahibi kişiler olmuşlardır.

Sâdettin Kaynak orta öğrenimini Mercan İdadî (Lisesi)'nde tamamladıktan sonra Dârül-fünûn'un (İstanbul Üniversitesi) Ulûm-ı Şeriyye Şubesi (İlahiyat Fakültesi)'ne kayıt olarak öğrenimini devam ettirmiştir. Ancak üniversiteye başladıktan bir yıl sonra I. Dünya Harbi baş göstermiş ve asker ihtiyacı sebebiyle Sâdettin Kaynak da diğeri talebeler gibi öğrenimini yarım bırakmak zorunda kalmıştır.

Dünya Harbi Yılları

İhtiyatlarla birlikte oluşan asker ihtiyacı sebebiyle Sâdettin Kaynak da yedek subay olarak Kafkas Ordusu grubunda vatanî görevini yapmak üzere 1917 yılında Diyarbakır'a gitmiştir. Bağlı olduğu birliğin Gaziantep-Adana çevresinde Fransızlarla karşı karşıya gelmesi üzerine bölgelerini terk edip çekilmeleri sırasında Alay Sancağı'nın salimen uzaklaştırılması görevi Sâdettin Kaynak'a verilir. Kaynak, sancağı katlayıp üniforması içine koyar ve hızla bulunduğu yerden uzaklaşmaya başlar. Ancak yolda atının tökezlemesi sonucu attan düşerek bir çukura yuvarlanır ve aldığı darbe ile kendini kaybeder.

Hastaneye getirildiğinde ancak kendine gelmeye başlayan Sâdettin Kaynak, alındaki derin yara sebebiyle bir süre tedavi görür. Sonra 1920 yılının ortalarında terhis edilerek İstanbul'a avdet eder.

Sâdettin Kaynak'ın yedek subaylık terhis belgesi

İstanbul'a Dönüş ve İlk Meslekî Tecrübeler

1920 yılında İstanbul'a dönen Sâdettin Kaynak, hayatını kazanmak için çalışmaya başlamıştır. Oğlu Günaydın Kaynak'tan edinilen bilgilere göre bir süre Odesa'ya sefer yapan gemilerde kâtip olarak görev yapmış, ancak bu göreve bir türlü ısınamamıştır. Bunun sebebi ise, kendisinin de babası Ali Alâeddin Efendi gibi din adamı olma arzusudur.

Kaynak, kâtiplik görevini devam ettirirken aynı zamanda imtihanlarını vererek İlahiyat Fakültesi'nde yarım kalan öğrenimini de tamamlamış ve diplomasını almıştır. Bunun üzerine Sultan Selim Camii İkinci İmamlığına tayin edilerek din adamlığındaki ilk resmi görevine başlamıştır. Bu görev ile birlikte de kendisi için tahsis edilen lojmana taşınmış ve görevi sırasında burada ikamet etmiştir.

Evliliği ve Çocukları

Sultan Selim Camii'ndeki görevinin Kaynak için bütün hayatı boyunca çok şeyler ifade ettiğini kendisi de dile getirmiştir. 1926 yılında Sultan Selim Camii başıkanı Ömer Efendi'nin kızı Fatma Zehra Hanım'la evlenir. Ailesinin Gönen-Manyas taraflarından geldiği söylenen Fatma Zehra Hanım ise, rüştiye (ortaokul) mezunudur.

Sâdettin Kaynak; annesi, eşi ve çocukları ile

Sâdettin Kaynak'ın kızı Cavidan, oğulları Yavuz ve Feyyaz

Sâdettin Kaynak ve Fatma Zehra Hanım'ın evliliklerinden Emine Cavidan, Ali Yavuz, Ömer Feyyaz, Cengiz ve Mustafa Günaydın adında beş çocukları olmuştur.

1927 yılında dünyaya gelen Emine Cavidan, Fatih Kız Ortaokulu ve İstanbul Kız Lisesi'ni bitirdikten sonra İngiliz Filolojisi okumuş ancak filoloji öğrenimini yarıda bırakarak çalışma hayatına başlamıştır. Hayatı boyunca hiç evlenmemiş olan Emine Cavidan, 1993 yılında vefat etmiştir.

Büyük oğulları Ali Yavuz ise, 1929 yılında dünyaya gelmiş ve Galatasaray Lisesi'ni, ardından İstanbul İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi'ni bitirmiştir. Öğrenim hayatının ardından bankacılık ve özel teşebbüs-te muhasebe müdürlüğü görevlerinde bulunmuş ve 1994 yılında vefat etmiştir. Aysun Kaynak Hanımefendi ile evlenen Yavuz Kaynak'ın Cengiz ve Oğuz adında iki oğlu dünyaya gelmiştir.

1931 doğumlu olan Ömer Feyyaz ise, Pertevniyal Lisesi'ni bitirdikten sonra bankacılığa başlamış ve uzun yıllar bu göreve devam etmiştir. 1980 yılında, bir bankanın Sıracevizler Şubesi'nden emekli olmuştur. Feyyaz Kaynak Cihangir'deki Kaynak Apartmanı'nda ikamet etmekte olup Sâdettin Kaynak'ın şu an yaşayan tek evladıdır.

Sâdettin Kaynak'ın Cengiz adlı oğlu ise, fazla yaşamamış ve iki buçuk yaşında vefat etmiştir.

Kaynak'ın en küçük çocuğu Mustafa Günaydın ise, 1938 yılında dünyaya gelmiş ve Beyoğlu Erkek Lisesi ile İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'ni bitirmiştir. Bayındırlık Bakanlığında mimarlık ve Edirne Bayındırlık Müdürlüğü görevlerinde bulunduktan sonra Trakya Üniversitesi'nde yardımcı doçent olmuştur. Üniversitedeki görevini yerine getirdiği sıralarda 1993 yılında hayata gözlerini yuman Günaydın Kaynak babası ile ilgili çeşitli çalışmalar da yapmıştır. Sâdettin Kaynak'ın eserlerinden bazılarının notalarını yazmış, babasının hayatı ile ilgili bir kitap hazırlamak üzere notlar kaleme almış ve Türk musikisinin nazariyatını konu alan çalışmalar yapmıştır.

Sâdettin Kaynak, 1940 yılından hayatının sonuna kadar eşi Fatma Zehra Hanım'dan ayrı bir yaşamı tercih etmiştir. Sultan Selim Camii'nin lojmanından sonra Fatih Kıztaşı'nda yaptırdığı evde, daha sonra da Bebek'te İnşirah Sokak'ta bahçe içerisinde bir köşkte hayatını devam ettirmiştir. Bir süre Cihangir'de Aslan-yatağı Sokağında bir evde ikamet eden Sâdettin Kaynak, yarı hissesine sahip olduğu Sıraselviler'deki Kaynak Apartmanında da uzunca bir süre ikamet etmiştir. Hastalandıktan sonra ise, kısa bir süre dinlenebilmek amacıyla ömrünün son yıllarını Koşuyolu Mehmed Akman Sokağı'nda 51 numaradaki müstakil evde geçirmiştir.

“Kaynak” Soyadı

Günaydın Kaynak, yaptığı çalışmalar sonucu Sâdettin Kaynak'ın “Kaynak” soyadını alması konusunu şöyle ifade etmektedir:

“Soyadı Kanunu çıktıktan epey bir zaman sonrasına kadar, Sâdettin Kaynak gönlünce bir soyadı seçememiştir. Bir gün Fatih'teki evin en üst katında oturmuş düşünüyorken yapmış olduğu bestelerin arka arkaya gelişi ve bunun kaynağının ne olduğu aklına takılmış. İşte bunun sonucu ‘Kaynak’ soyadını almasının iyi olacağına karar vermiş.”

Sâdettin Kaynak'ın diğer oğlu Feyyaz Kaynak'ın ifadelerine göre de, Kaynak'ın kardeşlerinin çocukları da daha sonra kendisinden izin isteyerek “Kaynak” soyadını almışlar ve böylece “Kaynak” bütün ailenin soyadı olmuştur.

Giyim Kuşamıyla Sâdettin Kaynak

Sâdettin Kaynak gençlik yıllarında uzun sayılabilecek boyu ve oldukça geniş omuzlarıyla dikkat çeken biridir. Ancak erken yaşta saçları dökülmeye başlamış ve biraz bu yüzden biraz da zamanın modasına ayak uydurmak maksadıyla çoğunlukla fötr şapka kullanmıştır. Gençlik yıllarında giyimine oldukça özen göstermiş olan Kaynak, sonrasında yine özenli ve şık ama daha mütevazı giyinmeyi tercih etmiştir.

Eski zamandan

Yaz aylarında çoğunlukla krem rengi keten takım elbise giymiştir. Elbisesine yakın renkte fötr şapka ve kahverengi tonlarında hasır örgü ayakkabıları da yaz aylarının vazgeçilmez aksesuarları olmuştur. Özel günlerde ve bazen de çok sıcak günlerde ise, beyaz takım elbiseyi tercih etmiştir.

Sâdettin Kaynak, soğuk günleri ise gri ve siyah tonlarında kaşe palto ile geçirmiştir. Kış mevsiminde çoğunlukla gri çizgili, kahverengi ve lacivert takım elbiseler tercih etmiştir. Her halinden olduğu gibi havarlardan da asla şikâyet etmeyen ve rahatsız olmayan Sâdettin Kaynak, sürekli şükretmiş ve daima hayatından memnun olduğunu dile getirmiştir.

Karakteristik Özellikleri

Son derece mütevazı bir kişiliğe sahip olan Sâdettin Kaynak, öğünecek pek çok özelliği bulunmasına rağmen öğünmeyi hiç sevmemiştir. Mütevazılık bir anlamda onun hayatının bir parçasıdır ve bu sayede Kaynak, hayatından hep memnun ve şükür hali içerisinde yaşamıştır.

Sâdettin Kaynak, en nefret ettiği şeyin yalan olduğunu söylemiştir. Ayrıca cehalet ve ona bağlı olan mantıksız davranış ve konuşmalar da kendisini çileden

çıkarak ve en tahammül edemediği hususların başında gelmiştir.

Kaynak, Radyo Dünyası adlı mecmuanın 12 Ekim 1950 tarihli sayısına verdiği bir röportajında, kendisini en çok kızdıran şeyin ne olduğu sorulduğunda, “Yalan söylemek” “Yalan söylemek” diye cevap vermiş ve şöyle devam etmiştir:

“...İhtiyacım olan bir şeyin karşımdaki tarafından benim söylememe lüzum kalmadan hissedilmesi, anlaşılması çok hoşuma gider. Benim yapamayacağım bir şeyi yapanın ise kulu olurum...”

Hem yaradılışı hem de sahip olduğu özellikler bakımından son derece ciddi bir tabiata sahip olan Sâdettin Kaynak’ın, her insanda olduğu gibi muzip ve şakalar yapmayı seven bir tarafı da olmuştur. Sâdettin Kaynak’ın bu tabiatından oğlu Günaydın Kaynak şöyle bahsetmiştir:

“İleri yaşlarında Kaynak’ı ziyarete gelen bir dostu, gençlik yıllarına ait eski bir fotoğrafı görünce, kendisine ‘Sâdettin Bey, vaktiyle güzel adammışsınız’ dediğinde o da dostuna ‘Ee.. Tabi biz de böyle Mora patlıcanı gibi değildik’ cevabını vermişti.”

Sâdettin Kaynak uzunca bir süre sigara kullanmış olmasına rağmen, sigaradan daha çok enfiye tiryakisi. Buruna çekilerek kullanılan ve hapşırtan bir tür çürütülmüş tütün tozu olan enfiye dönemin birçok

Musikişinas Sâdettin Kaynak

sanatkârı için olduğu gibi Kaynak için de vazgeçilmez bir zevktir. Yurtdışına giden dostlarının kendisine enfiye getirmesinden büyük mutluluk duymuş ve enfiyeyi en makbul hediye olarak kabul etmiştir.

Enfiye tiryakiliği ile birlikte Kaynak’ın, yanında büyükçe bir mendil taşıma alışkanlığı da olmuştur. Bazı zamanlar da kendisini kızdıran kişiler için “Onu enfiye gibi burnuma çekerim” diye espri yaptığı hatıralarda yer almaktadır.

Hastalığının baş göstermesine kadar Sâdettin Kaynak, damak zevki oldukça iyi ve boğazına da bir o kadar düşkün bir kişidir. Fazla yemek seçmemekle birlikte Karadeniz yöresine ait bazı yemeklere ayrı bir düşkünlük göstermiştir. Yemekle ilgili en büyük zevklerinden biri de kendi evinde olduğu zamanlarda sofrasından hiç eksik etmediği tahta kaşığı ile yemek yemekti.

Sâdettin Kaynak, kazandığı paranın kıymetini her zaman bilmiş, lüzumsuz harcamalardan kaçınmakla birlikte hayatını da sonuna kadar kimseye muhtaç olmadan geçirmiş sorumluluk sahibi bir kişidir. Bu yüzden çevresi tarafından ticari meselelerde son derece katı bir kimse olarak tanınmış ve hesabını da çok iyi bilmiştir.

Zor Zamanlar, Vefalı Dostlar

Tüm alışkanlıklarıyla birlikte Sâdettin Kaynak kazancını imamlik yaptığı zamanlarda aldığı maaşı, film çalışmaları ve plâklarından elde ettiği gelirlerden sağlamıştır. Hastalığı kendini göstermeye başladıktan sonra çalışmalarını sürdüremez hale geldiğinde ise, Kaynak apartmanındaki üç dairenin kiralariyle geçinmek durumunda kalmıştır.

Hastalığının son zamanlarına geldiğinde ciddi derecede maddi sıkıntılar çekmiş olan Kaynak, tedavi ve ilaçların temini için gerekli olan parayı bulmakta bile büyük zorluklar çekmiştir. Çünkü bu zamanlarda film ve plâk şirketleri ile olan maddi problemlerini çözememiş ve büyük miktarlarda alacakları olmasına rağmen hiçbirini tahsil edememiştir.

İstanbul’daki jübile gecesinde Sâdettin Kaynak; Hasan Tahsin Parsadan, Mualla Gökçay, Münir Nureddin Selçuk ve Feyzi Aslangil ile birlikte.

Sâdettin Kaynak aralarında Samsunlu yakın dostu Sıtkı Kefeli'nin de bulunduğu arkadaşları ile birlikte

Sâdettin Kaynak'ın çektiği maddi zorluklara tanık olan yakın dostları, bu duruma bir çözüm bulabilmek için jübile yapmayı uygun bulmuş ve bunun için çaba göstermeye başlamışlardır. Ancak hatıralarda belirtildiği üzere kıymetli sanatçının dostlarının gösterdiği bu çaba, pek de amacına ulaşamamış ve sanatkâr arkadaşları Sâdettin Kaynak için düşündükleri gibi bir gece hazırlayamamışlardır. Bu jübile ile ilgili önemli gelişmeler Ülkü Erakalın'ın 26 Ağustos 1954 tarihli Radyo Âlemi dergisinin 79. sayısında yer alan "Açıkhava Tiyatrosunda fiyasko ile biten, Sâdettin Kaynak'ın jübilesi" adlı yazıda detaylarıyla yer almaktadır. Adı geçen yazının bir bölümü "Sâdettin Kaynak'ın Ardından" adlı kısımda yer almaktadır.

Sona Doğru

Sâdettin Kaynak, sadece mesleği ile ilgili değil çocukluğundan itibaren hayatının her safhasında durmak bilmez bir şekilde çalışmayı ve her zaman daha çok öğrenmeyi bir prensip haline getirmiş, örnek bir kişi olmuştur. Kendisini her alanda başarıya götüren en önemli özelliği de budur ki, mesleğine olan saygısı ile Sâdettin Kaynak ismini bilen herkese bir ilham vesilesidir. Çalışma hayatındaki tertipliliği ve özverisi evraklarını alfabetik sıraya göre sıralamasına kadar varmış ve bu durum kendisine su götürmez bir başarı getirmekle birlikte yakınları ve beraberinde çalışanlar için de unutulmaz bir model teşkil etmiştir.

Sâdettin Kaynak'ın hayatını, din adamı olarak yaptığı çalışmaların yanı sıra tamamıyla Türk musikisi doldurmuştur. Kendisinin nasıl aydın bir din adamı olduğu ve geleneklere bağlılığıyla birlikte yeniliklere açık kişiliğiyle tanımlamak son derece yerinde bir davranıştır.

Sabahın ilk ışıklarına kadar çalışan ve ancak sabah namazını kıldıktan sonra dinlenecek vakti bulan Kaynak'ı film çalışmaları da hayli yormuş ve sağlığı bu durumdan ciddi şekilde etkilenmiştir. Kendisinin her daim yakınlarında olan ve çalışmalarına şahit olan Alâeddin Yavaşca bir hekim olarak vaziyeti şöyle dile getirmiştir:

"Tabii ki her şey Allah'ın takdirinde. Ancak film ve plâk çalışmalarının stres ve aşırı yorgunluğu hocamın zamansız ve önemli rahatsızlığına hız kazandırmıştır."

Her sanatçı gibi çok para kazanıp hayatı bolluk içinde geçtiği zannedilen Sâdettin Kaynak ömrünün son zamanlarını sıkıntılar içinde geçirmiştir. Hastalığının ileri safhalarında bile dinlenme fırsatı bulamamış, ilaç ve hastane paralarını denkleştirebilmek için yollara düşmüştür.

1953 yılında Hamiyet Yüceses'in Şişli'deki evinde "Yavuz Sultan Selim Ağlıyor" filminin şarkılarının provası sırasında Sâdettin Kaynak geçirdiği beyin kanaması sonucu felç geçirerek hayatı tehlike ile Şişli Etfal Hastanesi'ne kaldırılmıştır. Oğlu Feyyaz Kaynak'ın sözleri de bu durumun aslında bir sürpriz olmadığını ortaya koyuyor. Zira bu rahatsızlıktan bir hafta kadar önce kendisinin Kaynak Apartmanı'ndaki kiracısı olan Bellos adındaki Rum doktor bu sonucu haber vermiş. O güne kadar Kaynak'ın tansiyonu çok yüksek seyretmiştir.

Hastaneye yatırıldıktan sonra doktorların neredeyse ümitlerini kestikleri halde Sâdettin Kaynak, bir süre komada kalmış olmasına rağmen yavaş yavaş düzelerek sekiz yıla yakın bir süreyi felçli olarak geçirmiştir.

Kaynak, hastalandıktan sonra dinlenmek ve gezmek amacıyla bir defa İstanbul dışına çıkmıştır. Bu gezinti Hâfız Ahmet Kibritçioğlu ile birlikte gerçekleşmiş ve vapurla Samsun'a giderek bir aya yakın bir süre Samsun'daki evinde kalmışlardır. Bu süre zarfında Ahmet Kibritçioğlu'nun eşi Mualla Hanım, kendisine bir evlat yakınlığı ve alakasıyla muamele etmiş ve Ahmet Kibritçioğlu ile birlikte Kaynak'a çok iyi bakmışlardır.

Vefatından kısa bir süre önce rahatsızlıkları arasında böbrek yetmezliği de eklenen Sâdettin Kaynak, Koşuyolu'ndaki evinde kalmış ve bakımı ile birlikte ilaçlarının temini de her geçen gün zorlaşmıştır.

Alâeddin Yavaşca, hocası Sâdettin Kaynak'ın hasta yatağında kendisi ile sohbet ederken

....

Sâdettin Kaynak, uzun yıllar boyunca savaştığı hastalığına 3 Şubat 1961 Cuma günü yenik düşmüştür.

Ertesi gün, Nuruosmaniye Camii başıimamı ve Kaynak'ın talebesi olan Hâfız Hasan Akkuş'un kıldırıldığı cenaze namazının ardından, vasiyeti üzere Merkez Efendi Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir.

İstanbul Merkez Efendi Mezarlığı'ndaki kabri

SON YÜZYIL TÜRK DİNÎ MÜSİKİ TARİHİNDE SÂDETTİN KAYNAK'IN YERİ VE ÖNEMİ

Murat ÖZER*

Musiki tarihimizde son yüzyıla kadar “dini yahut lâdini” bir tasnif bulunmasa da tarihi süreç içerisinde kimilerine göre modernleşme kimilerine göre ise gelenekten kopmanın bir sonucu olarak geleneğimizin en önemli unsurlarından birisi olan Türklere has musiki, ciddi bir gerileme süreci içerisinde. Dâhil bulunduğu bu zaman dilimi içerisinde bir bütün olarak kabul edilmesi gereken musiki, bazıları tarafından özellikle “ilahiyata dair” unsurlardan soyutlanmaya çalışılmış ve bunun bir sonucu olarak yukarıda zikredilen iki suni tasnif günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Fakat bu yüzyılın önemli şahısları üzerinden hareket edildiğinde görülecektir ki musiki kendi tedrisatı içerisinde bir tevhid arz eder. Yani günümüz ifadesiyle Türk musikisi dinli yahut dinsiz bir tasnif konusu barındırmaz. İşte musiki tarihinde ve kendi müzik yaşamında bu tevhidin ifade edilebileceği belki de en önemli isim Hâfız Sâdettin Kaynak’tır.

Türk musikisinin hemen hemen her alanına önemli seviyede katkılar ve intikaller sağlamış olan Hâfız Sâdettin Kaynak’ın son yüzyıl musiki tarihimizde nedense sadece belli hususlarıyla ilgili çalışmalar yapılmıştır. Üzücüdür ki bu çalışmalar Sâdettin Kaynak’ın genelde salt bir gazelhân yahut bir bestekâr olarak anılmasını sağlamıştır. Fakat hayat hikâyesinin çeşitli anekdotları incelendiğinde görülür ki Sâdettin Kaynak, kendi yüzyılının gerektirdiği bütün modern argümanları sergilemekle birlikte hem geleneksel mânâda hem de inanç bazında sahip olduğu manevi karakterini ifade etmekten en ufak bir şüphe duymamıştır. Bu konu ile ilgili en büyük anekdot Sâdettin Kaynak’ın hâfızlık unvanı ile ilgilidir.

Merhum Ali Rıza Avnî’nin kaleme aldığı ve daha sonrasında Sâdettin Kaynak’ın bizzat tashih ettiği biyografinin başında şu uyarıyı yaptığı bilinmektedir:

“Evlât, benim için ileride yazacağın veya senden isteyecekleri tercüme-i hâlim için yazılanların başına ‘Hâfız’ demeyi sakın unutma!”

Hayatının hemen hemen her safhasında bu unvan merkezinde yaşamış bulunan Sâdettin Kaynak’ın hâfızlık vasfı aileden gelme bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Babası Hâfız Ali Alâeddin Efendi’nin son derece önem verdiği oğullarının hâfız olması isteği ilk olarak Sâdettin Kaynak’ta vücut bulmuş ve Kaynak henüz dokuz yaşındayken hıfziyyetini ikmal ederek

ve hâfızlık unvanını kazanmıştır. Bu temelle bakıldığında Sâdettin Kaynak’ın dinî musikideki en önemli vasfı Kur’ân kârîliğidir. Hâfızlık imtihanını verdiği Fatih Camii’nde imtihandan sonra babasının Kaynak’a söylediği sözler kendisindeki bu kabiliyetin bir ürünü olsa gerektir. Hoca ve hâfızların huzurunda hâfızlık imtihanını veren Sâdettin Kaynak babasından şu müjdeyi almıştır:

“Oğlum, ileride kendinden söz ettirecek kadar Kur’ân kıraatinde söz sahibi bir hâfız olacaksın.”

Birçok dünyevî unvan kazanmakla birlikte Sâdettin Kaynak’ın kendisine dair betimlemelerde hâfızlık unvanına dikkat çekmesinden de anlaşılıyor ki hayatında Kur’ân kıraati son derece önemli bir yer teşkil etmekteydi. Yaptığı icralara getirilen yorumlara bakılırsa Sâdettin Kaynak’ın hayatında en çok önem verdiği ve üzerinde titizlikle durduğu iş Kur’ân kıraatidir. Bu açıdan bakıldığında Sâdettin Kaynak’ın tüm icralarının ve musiki ile olan irtibatının bu temelden incelenmesi onun sanat dünyasının anlaşılmasında çok daha etkili olacaktır, diyebiliriz.

Hakkında yazılmış biyografilerde zikredilmektedir ki Sâdettin Kaynak’ın, kendisinden bahsedildiğinde icracılığının temelinde Kur’ân kıraati vardır. Son derece parlak ve karakteristik sesiyle gerçekleştirdiği Kur’ân kıraatinde tecvid gibi teknik kaideler hususunda da son derece başarılı olduğu kaynaklarda yer almaktadır.

Sâdettin Kaynak’ın, Kur’ân üslubuyla alakalı olarak döneminin önemli isimlerinden de takdir aldığı bilin-

Sâdettin Kaynak, Vecihe Daryal ve Perihan Altındağ Sözeri ile Ankara Radyosu Stüdyosu’nda, yıl 1941

* Araştırmacı, müzisyen.

mehtedir. Bunlarda yazılı olarak kayda geçenlerden en önemlisi Hâfız Ali Rıza Sağman'ın, hakkında yazdıklarıdır:

“Kur’ân Nasıl Okunur’da onun (Sâdettin Kaynak’ın) Kur’ân okuyuşu hakkında bildiklerimi yazacağım. Kaynak bugün Kur’ân okuma işinde birincilerden sayılır. O tatlı, o yumuşak ve o zengin sesi, her şeyden ziyade Kur’ân okumak için yaratılmıştır. Sâdettin’in hali iyi olur da neşeli okursa; dinleyenler üzerinde en ilâhî tesiri yapar. O ibrîşim (ipek iplik) sedâ, o güzel edâ, ne Kur’ân’ı sıkır, ne kulakları tıkar, ne de ruhları boğar. Sâdettin Kaynak, bugün müzik eserleri ile en yüksek başarılarla kavuşmuş, âtilere doğru kök salmış parlak bir sanatkârımızdır.”

Yukarıdaki satırlardan da anlaşılmaktadır ki Sâdettin Kaynak’ın Kur’ân kıraati, dönemin en parlak seviyesindedir. Bununla birlikte Kur’ân kıraati icrası yanında Sâdettin Kaynak’ın en önemli vasfı camii içi musikideki icralarıdır. Özellikle ezan okuma konusundaki tavrı ve üslubu literatürümüzde son derece nitelikli bir yere sahiptir. Yeri gelmişken şu anekdotu da belirtmekte fayda bulunmaktadır: Kur’ân kıraatinde ve camii musikisinde Sâdettin Kaynak’ın ilham aldığı en büyük isim Hâfız Sâmî’dir. Bunu icralarında görmekle birlikte Sâdettin Kaynak’ın kendi beyanlarından da bilmekteyiz.

Sâdettin Kaynak’ın dini musiki içerisindeki vasfını kategorize etmek gerekirse onun en önemli özelliklerini camii musikisi icrasında görebiliriz. Her ne kadar musiki hocaları arasında Şeyh Cemal Efendi gibi tekke musikisine ait isimler de bulunsâ dönemin sosyal yönlendirmelerinin sonucu olarak Sâdettin Kaynak’ın eserlerini daha çok camii musikisine dair olan kategoride görmekteyiz.

İcrasında bulunduğu ezanlar tıpkı Kur’ân kıraati kadar büyük bir başarı örneği olarak literatüre geçmiş olan Sâdettin Kaynak’ın ne yazık ki müezzinlik müessesesine kazandırdığı bu başarılar siyasal bir sonuçla “Türkçe ezan”ın gölgesinde kalmıştır.

Sâdettin Kaynak’ın dini musikideki faaliyetlerinden birisi de şüphesiz camii kürsüsünde bulunduğu icralardır. Bir başka ifadeyle mevlithânlık unvanı Sâdettin Kaynak’ın diğer faaliyetleri kadar önemli bir seviyededir. Kendi döneminde çitası çok yüksek olan mevlithânlar arasında farklı bir yere sahip olması onun mevlithânlığı konusundaki kabiliyeti için son derece önemli bir veri olarak karşımızda durmaktadır.

Sâdettin Kaynak’ın dini musikideki faaliyetleri icracılık kısmıyla birlikte bestecilik kısmı ile de büyük önem arz eder. Kayıt altına alınmış onlarca ilahisi bulunan Sâdettin Kaynak’ın bu eserlerinin birçoğu günümüzde

de hâfız grupları tarafından meşk ve icra edilmektedir. Sâdettin Kaynak’ın bestelediği ilahilerle ilgili şu söylenebiler ki, camii musikisinin bütün özelliklerini yansıtan bu besteler Sâdettin Kaynak’ın melodik karakterini de içlerinde barındırır. Fakat “Hâfız Sâdettin” izleri taşıyan bu eserlerin kaliteleri de bestekârını gölgede bırakmıştır diyebiliriz. Öyle ki, günümüzde camii musikisinde okunan pek çok eseri halkımızın kulaklarında yer etmiş olmakla birlikte bu eserlerin Sâdettin Kaynak’a ait olduğu çok az kişi tarafından bilinir. Kaynak’ın dini musikideki bestekârlığı içerisinde kayıt altına alınmış üç adet nefes ve iki adet şuul formunda eseri mevcuttur.

Sâdettin Kaynak’ın dini musikideki başarısı hakkında söylenecek önemli bir husus da her ne kadar dini form içinde gözükme de bestelediği mersiyelelerdir. Vefat eden kişinin arkasından matem felsefesiyle kaleme alınan mersiyeleler, Türk edebiyatında son derece önemli bir yere sahiptir. Sâdettin Kaynak şehitler için, güftesini kendi yazdığı, Aşk Yolunda Can Veren Bu Masmumlar Eşdiler mısralı düğâh makamında bir mersiye bestelemiştir. Kaynak’ın bestelediği ikinci mersiye ise, sözleri ünlü şair Mehmet Akif’e ait olan Çanakkale şehitleri için yazılmış Ey Bu Topraklar İçin Toprağa Düşmüş Asker mısralı şiirdir. Bununla birlikte güftesinin kime ait olduğu bilinmeyen düğâh makamında Cân Vatan Cânân Vatan Bû-yi Vatan mısralı üçüncü bir mersiyesi de bulunmaktadır.

Sâdettin Kaynak’ın mersiyeçiliği hakkında dönemin önemli musikînaslarından olan Ahmet Muhtar Gölge’nin bir tespitini de paylaşmak son derece yerinde olacaktır. Gölge’ye göre her ne kadar tekke musikisi formunda eserler bestelemiş olmasa da Sâdettin Kaynak’ın bu konudaki kabiliyeti kaleme aldığı diğer bestelerindeki potansiyelde görülmektedir. Örneğin; Sâdettin Kaynak hiç Kerbelâ mersiyesi bestelememiştir. Fakat bestelediği mersiye ve icralara bakıldığında şu söylenebilir ki, ünsiyeti bulunmadığı tekke formunda eğer bir Kerbelâ mersiyesi besteleseydi bu mersiye, şu anki Kerbelâ mersiyeleleri repertuarı içerisinde son derece müstesna bir yere sahip olurdu. Belki de Allah, Ehl-i Beyt âşıkklarının gönlü dayanmayacak düşüncesiyle Sâdettin Kaynak’ı bu nimetten mahrum etmişti.

Günümüzde klasik Türk musikisinde yapılan tasniflerle konuya bakıldığında Sâdettin Kaynak’ın sahip olduğu dini musiki faaliyetlerinin bir ekol olduğu görülmektedir ve günümüzün özellikle camii musikisinde faaliyet gösteren hâfız ve mevlithân adayları için bu birikim bir deryadır.

TÜRK MÜZİĞİNİN POPÜLERLEŞMESİNDE SÂDETTİN KAYNAK

Hüseyin ÖZKILIÇ

Cumhuriyet ve Hâfız Sâdettin

Her şeyden evvel hem Sâdettin Kaynak'ın hem de diğer Türk müziği icracılarının ve bestekârlarının neredeyse tamamının yeni tesis edilen cumhuriyet rejimi ile barışık bir tavır içinde olduğunu söylemek mümkündür. Pek çok çağdaşı gibi Sâdettin Kaynak da Osmanlı'dan almış olduğu musiki mirasını, çağı yakalama gayreti içindeki cumhuriyetin getirdikleriyle birleştirmeyi iyi bilmiştir.

Yeni rejimin ilk yıllarında birkaç defa Ankara'ya giden Sâdettin Kaynak'ın, Kur'ân-ı Kerim'deki savaş ile alâkalı ayetler hakkında komutanlara konferanslar verdiği de bilinmektedir.

Cumhuriyetle birlikte değişen ve gelişmeye çalışan Türkiye'deki sosyo-kültürel koşullar çerçevesinde Kaynak, kendi dehâsını ortaya koyabilmek için yeterli alan bulmuştur. Lâkin bestekâr zaman zaman klâsik

üsluba hâiz olmakla birlikte daha çok piyasa koşullarına ayak uydurma hususunda başarılıdır. Bu şartlarda bile Sâdettin Kaynak diğer birçok bestekârdan tarz bakımından kendini ayırabilmiş, birbirinden farklı birçok kitle tarafından daha rahat anlaşılabilir üslûbuyla haklı bir şöhrete kavuşmuştur.

Film Müzikleri ve Musikide Yeni Açılımlar

Kaynak, gerek 1920'li ve 1930'lu yıllardaki taş plak kayıtları gerekse daha sonra Arap filmlerine yaptığı yeni film müzikleriyle geniş kitleler tarafından tanınma imkânını yakaladı. Zaten Hâfız Sâdettin'e asıl şöhreti getiren film müzikleri oldu. "Leyla ile Mecnun" "Allah'ın Cennetinde" başta olmak üzere birçok filme Türkiye şartlarına göre yeniden müzik besteledi.

Sözü edilen dönem her ne kadar birçok müzikologa göre Türkiye'de arabeskin başlangıcı olarak nitelendirilse de Kaynak'ın müziği, salt arabesk olmaktan uzak-

Sultan Selim Camii imâmı Sâdettin Kaynak

tır. Hele ki kendisinden 20-30 yıl sonra ortaya çıkacak olan arabesk müzikle hemen hiçbir alâkası yoktur. Kaynak'ın eserlerinin neşeli, bir türlü yerinde durmayan bir tarafı mutlaka vardır, lâkin bu durumun biraz da onun eserlerini sonradan yorumlayanların icradaki tercihleriyle alakalı olduğunu da söylemek mümkündür. Ayrıca Sâdettin Kaynak açısından bu keyfiyet, hayat şartları çerçevesinde yapılması gereken bir vazife olarak anlaşılmalıdır.

Kaynak, bunların yanında gerçekleştirdiği taş plak icralarında da geleneksel hâfız tavrının temsilcisi olmuştur. Bu kayıtlarda gerek gazel formu gerekse diğer Türk musiki formlarında yapmış olduğu önemli icralarla bugün hâlâ kendinden söz ettirmektedir.

Sâdettin Kaynak'a şöhreti getiren asıl unsurlardan birinin de film müzikleri olduğunu belirtmiştik. Her ne kadar Sâdettin Kaynak piyasa için bestelediği eserlerle ön plana çıkmış olsa da bestekârın musikimizdeki en belirleyici olduğu alan klâsik üslup içinde kaldığı alanıdır.

Bir Bestekâr Olarak Sâdettin Kaynak

Yukarıda zikredildiği üzere Sâdettin Kaynak hem bir icracı hem de bir bestekâr olarak döneminin sivrilmiş isimlerindendi. Eserlerinde kullandığı üslûbun kendine has ve bir o kadar da yeni olduğu, birçok kişi tarafından kabul edilmektedir. Kaynak, sadece yeni bir şeyler yapmakla kalmamış, müziğine geleneğin ruhunu fevkalâde bir şekilde nakşedebilmiştir. Bu özelliği sebebiyle diğer birçok bestekârdan ayrı olarak ele alınmalıdır.

Bu meyanda, bestekârın, güftesi Şeyh Gâlib'e ait olan "Fârîğ olmam eylesen yüz bin cefa sevdim seni" adlı ısfahan makamındaki eseri pek çok kişi için Sâdettin Kaynak'ın klâsik üsluptaki en kıymetli eserlerinden biridir. Kaynak'ın bestekârlık adına neler yapabileceği, nerelere kadar gidebileceği bu şarkıda çok nettir ve üzerinde çokça düşünülmesi gerekir.

Erbâbı bilir; düyek usûlünde ve ısfahan makamında bestelenen şarkının meyan bölümünde devr-i revân usulüne geçilir. Bu usul Mevlevî âyinlerinde sıklıkla kullanılan bir usul olması hasebi ile mühimdir ve âyinlerin birinci selâmlarında icra edilir. Dîvân edebiyatımızın büyük şâiri ve aynı zamanda eserin güftekârı olan Şeyh Gâlib de bir Mevlevî şeyhidir. Dolayısıyla Sâdettin Kaynak buradaki usûl tercihleriyle hem Şeyh Gâlib'e hürmette kusur etmez hem de devr-i revân'ın tesiriyle adeta bir âyin-i şerif iklimi meydana getirir. Belirli bir kısma kadar sanki Kûçek Mustafa Dervîş'in kadim Beyâtî âyininin perdeleri terennüm edilmekte-

dir. Bu perdeler oldukça canlı ve hissiyatı yüksek nağmeler bütünüdür.

Güftede Şeyh Gâlib kendi hissiyatını bizlere şu şekilde anlatmaktadır:

Fârîğ olmam eylesen yüz bin cefâ sevdim seni
Böyle yazmış alnıma kilik-i kazâ sevdim seni
Ben bu sözden dönmezem devr eyledikçe nûh felek
Şâhid olsun aşkıma arz u semâ sevdim seni

Gâlib-i divâneym Ferhâd ü Mecnûn'a salâ
Yüz çevirmem olsa dünya bir yana ben bir yana
Şem'ine pervâneym pervâ ne lâzımdır bana
Anlasın bîgâne bilsin âşinâ sevdim seni

Şiirinin ilk ve son kıtaları kullanılarak bestelenmiş olan bu şarkı bizler için Sâdettin Kaynak merhumun başyapıtıdır. Hemen her eserinde olduğu gibi bu şarkıda da yeni bir musiki dünyasının kapılarının açıldığına şahid oluruz.

Kaynak'ın besteciliğinde bu türden ince-ışıklı oyunlar bolca bulunur. Yukarıda verdiğimiz örnek eser dışında Kaynak merhumun güftesi Fuzûlî'ye ait olan "Merhem koyup onarma sinemde kanlı dağı" adlı acemaşiran makamındaki bestesi de eser işleniş ve makam anlayışı bakımından 19. yüzyıl besteciliğinden izler taşır. Bu eserde de iki usûl; "Lenk Fahte" ve "Yürük Semâî" usûllerini dönüşümlü olarak kullanmıştır. Bestede Hammâmîzâde İsmail Dede Efendi havası kuvvetle hissedilir.

Kaynak'ın şarkı formunda bestelediği eserleri de tekdüze olmaktan uzaktır. Form dâhilinde kullanılabilecek hemen her usûl kullanması buna delil olarak gösterilebilir. Bestelerinde çeşitli makam ve usûl geçkileri yaparak ritmik ve melodik zenginliği dâima tesis etmiş, dinleyiciye sürprizler hazırlayan kudretli bir bestekârdır. Tüm bunlarla beraber Sâdettin Kaynak'ın bir istiklâl marşı bestelemiş olduğunu hatırlatmakta fayda vardır.

Dinî musiki formlarında da belirgin bir üsluba sahip olan Kaynak'ın Peygamber Efendimiz için bestelediği "Levlâke Levlak Yâ Muhammed" isimli rast ilâhisi de bugün hâlâ zevkle icra edilen ve dinlenen kıymetli eserlerinden biri olarak kabul edilmekle birlikte dinî musiki repertuarının önde gelen eserlerinden biridir. Ayrıca Kaynak'ın din dışı musiki alanında bestelediği "Leylâ aceb neden ses vermiyor feryâdıma", "İncecikten bir kar yağar" "Enginde yavaş yavaş gülün minesini soldu" gibi eserleri de sanat bakımından oldukça kuvvetli eserlerdir.

Sâdettin Kaynak'ın eserlerinde güfte-nağme uyu- mu kuvvetlidir. Hem kendi yazdığı güfteleri kullanmış hem de Vecdi Bingöl gibi döneminin en iyi güfte ya- zarlarıyla çalışmıştır. Bestekârın eserlerinde kullandığı nağmeler kendine has özellikler taşır. Beylik saz nağ- melerini kullanmaktan mümkün merteye kaçınmış, her saz bölümü veya aranağmeyi başlı başına yeni bir beste olarak ele almıştır. Bu bakımdan Kaynak'ın dev- rinin birçok bestekârına kıyasla kendi orijinal tarzını oluşturduğu rahatlıkla söylenebilir. Dinleyiciyi yormaz, sıkmaz; âdeta değişik diyalarda, zaman zaman keyifli, zaman zaman da huzurlu yolculuklara çıkarır. Böylesi farklı tarz ve tavırlarda eserler ortaya koyan Sâdettin Kaynak, Zeki Arif Ataergin, Cevdet Çağla, Münir Nu- reddin Selçuk gibi isimlerle birlikte şüphesiz 20. yüzyı- lın birkaç büyük bestekârından biriydi.

Türk Müziğindeki Popülerleşme ve Sâdettin Kaynak

Sâdettin Kaynak Türk müziğinin popülerleşmesi- ne en fazla katkısı sağlayan bestekârlardan biridir. Kendisi hayatta iken besteleri, taş plâk ve radyo neş- riyatlarıyla birlikte günlük hayatın içinde daha fazla yer almış, şarkıları dilden dile söylenir hâle gelmişti. Zaten halkın sevdiği bir bestekâr olan Kaynak bu vesile ile geniş kitleler tarafından tanındı. Eserleri ünlü ses

sanatkârlarının repertuarlarında her zaman bir şekil- de yer aldı. Müzeyyen Senar'dan Bekir Sıdkı Sezgin'e, Alâeddin Yavaşca'dan Nesrin Sipahi'ye kadar birçok ünlü solist yıllarca Kaynak'ın şarkılarını okudular. Hat- ta ondan sonra gelen bestekârlar Sâdettin Kaynak'a özenip onun bestelerine benzer eserler ortaya koy- dular yahut bu yolda çalıştılar. Böylesi bir durumun oluşmasındaki en büyük etken muhakkak ki Sâdettin Kaynak'ın Allah vergisi olan yeteneğidir. Bestelerinde- ki engin ve birbirine benzemeyen nağmeler ve doku Kaynak'ı diğer birçok bestekârdan her zaman farklı kı- lmıştır.

Müziğimizde popülerleşme bir taraftan devam ederken diğer taraftaki icralarda bozulmalar başladı. Bu bozulmanın başlangıcını 1970'li yıllara kadar da- yandırmak mümkündür. Yükselen gazino müziği kül- türü ve arabeskin bir tür olarak varlığı ile piyasadaki ağırlığı burada büyük rol oynamıştır. Yukarıda zikredi- len Türk müziği solistlerinin aktif olduğu dönemde de bu tür popülist icra anlayışları devam ediyordu. Lâkin onlar bu yükselen kültüre pek aldırış etmeden kendi yollarından yürümeyi tercih ettiler.

Piyasa müziğine karşı geleneksel tavır varlığını bir müddet daha devam ettirdi. Bu meyanda İstanbul'da

1930'lu yıllarda, Sâdettin Kaynak'ın zamanın tanınmış sanatkârları ile bir konser fotoğrafı. Üstten birinci sıra, soldan sağa: Kemençeci Paraşko, ?, piyanist Gülbenkian, ?. İkinci sıra: Selahaddin Pınar, Yesâri Asım Arsoy, Şevket Bütüner, Kanunî Münir. Üçüncü sıra: Haçıkyan, Sâdettin Kaynak, ?, Nuri Halil Poyraz, Mustafa (?). Oturanlar: ?, Leman ve Lebibe Ekrem kardeşler. (16 Şubat 1961 tarihli Hayat Mecmuası, Orhan Tahsin'in yazısından)

yeni bir konservatuvarın kurulması ise yerinde bir örnek olarak dile getirilebilir. Böylece meşke dayanan musiki eğitimi elle tutulur bir platformda yaşama şansı yakalamış oldu. Konservatuvar, pek kıymetli hocalarıyla eğitime başladı. Gerçi 90'lı yıllarla beraber konservatuvarın misyonu ve ne kadar iyi işlediği hususu önemli bir tartışma konusu haline de gelmedi desek yalan olur.

70'lerin sonlarına doğru, yeni solistlerin icralarında bir dejenerasyon gözle görülür hâl aldı. Özellikle 80'lerden günümüze uzanan süreçte geleneksel icra tavrı neredeyse tamamen kayboldu. Bu durum pek çok bestekârın olduğu gibi Sâdettin Kaynak'ın eserlerinin icrasını da olumsuz yönde etkiledi. Bu durumu daha iyi anlamak için örneğin Safiye Ayla'nın okuduğu "Çile Bülbülüm Çile" ve aynı şarkının günümüz icralarını art arda dinlemek yeterli olacaktır.

Her Tercih Bir Vazgeçştir

80'ler Türkiye için değişim ve "gelişim" yılları olarak hatırlanır. Bu süreç 90'lardan günümüze kadar akan bir süreç olarak da değerlendirilebilir. Lâkin musiki eserlerinin armonize edilmesi, şarkıların adeta pop şarkılarına benzetilmesi çalışmaları bu yıllara tekabül eder. Zaten altyapısı zayıf olan birçok Türk müziği icracısı bu yeni icra anlayışı doğrultusunda hareket ettiler ve eski bestekârların eserlerini "modernize" ettiler.

Böylesi bir modernleşmeye ve solist performansına uygun orkestralar da olmalıydı. Bunu sağlamak için tanbur, kemençe, ney gibi klâsik sazlar yavaş yavaş müzikten dışlandılar. Yerlerine klarnet, keman, darbuka gibi geleneksel musikimizin ruhuna hiç de uygun olmayan enstrümanlar dâhil oldu. Bir de musikiye yeni bir isim verildi; "Türk Sanat Müziği"

Yıllar içinde vaziyet normalleşti ve kanıksandı. Türk müziği denince artık akıllara küçük usûllerde bestelenmiş basit piyasa şarkıları, bol ağdalı ve solist merkezli bir müzik geliyor. Acaba Sâdettin Kaynak ve diğer birçok büyük bestekâr bu eserleri bestelerken bahsettiğimiz şekilde icra edilmesini düşünmüşler miydi?..

Kötünün normalleşmesi iyi bir şey değildir ve gerçek Türk müziği tavrını örtmektedir. Yukarıda da bahsettiğimiz gibi herhangi bir şarkısı bile bizim için çok kıymetli olan Sâdettin Kaynak gibi bir bestecinin eserlerinin bu kadar özensiz icra edilmesi üzüntü vericidir. Merhumun eserlerini doğru perdeler basan saz heyetleri ve geleneksel icra özelliklerini şahsiyetinde barındıran gerçek solistlerin icra ettiğini düşünmek bile insana heyecan veriyor. Bu hayâli gerçekleştirmek, aslında gâyet asil bir bestekârlık üslûbuna sahip olan Kaynak ve diğerlerinin itibarlarının iâde edilmesi manâsına geliyor.

Sâdettin Kaynak'ın 1930'lu yıllarda bir konser sırasında çekilmiş fotoğrafı

EMİN IŞIK İLE SÂDETTİN KAYNAK ÜZERİNE...

Röportaj: İlknur ÖZER

Doç. Dr. Emin Işık

Emin Işık, 1936 yılında Hatay'ın merkez ilçesine bağlı Karmanca Köyü'nde dünyaya geldi. Emin Işık ilk dinî eğitimini aynı zamanda köyünün imamı olan muhterem babası Hoca Şemseddin Efendi'den talim etti. İlkokuldan sonra iki yıl Antakya Kur'ân Kursu'nda talim okudu ve orada hâfızlık yaptı. Öğreniminin orta kısmını Adana'da, lise öğreniminin kısmını ise İstanbul'da okuduğu İmam Hatip Lisesi'nden 1960 yılında gördü.

Emin Işık İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nden 1964 yılında mezun oldu. Dört yıl kadar İstanbul İmam Hatip Lisesi'nde meslek dersleri öğretmeni ve idareci olarak görev yaptıktan sonra açılan asistanlık imtihanını kazanarak İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (YÖK kanunu gereğince Marmara Üniversitesi'ne bağlı İlahiyat Fakültesi'ne dönüştü.) Kur'ân ilimleri ve Tefsir Anabilim Dalı'nda Ebûbekir İbnu'l Enbârî'nin "Kitâbu'l-Vakfi ve'l-İbtidâ" adlı eseri üzerinde yaptığı edisyon kritik çalışmasıyla doktor oldu.

Emin Işık, otuz dokuz sene dört ay süren resmî hizmetinden sonra ise 2001 yılında emekli oldu. Emin Işık yüzden fazla ilmî makale ve ansiklopedi maddesi kaleme aldı. "Celâl Hoca Hayatı ve İlmî Şahsiyeti", "Devleti Kuran İrade", "Kur'ân'ın Getirdiği", "Belh'in Güvercinleri" eserleri arasındadır.

Sâdettin Kaynak'ı nasıl tanıdınız?

O zamanlar sekiz sayfalık "Yeni Şarkılar" adında bir fasikül çıkardı. Orada, moda olan şarkılar; bestekârları, söz yazarları, makamları, usûlleri ile birlikte yer alırdı. Üzerinde Safiye Ayla, Müzeyyen Senar gibi sanatçıların resimleri olurdu. 1946'lardan sonra 50-55'lere kadar her ay çıktı bu mecmualar. Ben de Sâdettin Kaynak'ı evvela o musiki fasiküllerinden tanıdım.

Sonra Sâdettin Kaynak Kaynak'ın talebelerinden Tahir Karagöz ile yakından tanıştık. İyi bir dostluğumuz oldu, beraber mevlit okuduk. Sâdettin Kaynak Hoca'ya da ilk defa Tahir götürdü beni. Hoca, Koşuyolu civarında oturuyordu o zamanlar. 1957 – 58'den bahsediyorum. Çünkü 59'da vefat etti hocam.

Son bir senesinde tanışma nasibiniz oldu...

Son bir sene, evet. Üç veya dört defa gidebildik ziyaretine. Münir Bey, Kemal Gürses meşke gidiyorlardı, bir de Belediye Konservatuvarı'na devam eden üniversite öğrencileri vardı.

Taniştığınız güne dair unutamadığınız bir anekdot var mıdır?

Veladet Kandili idi. Tahir Abi (Karagöz) ile buluşup Samatya tarafında bir eve mevlid okumaya gittik. "Haydi bugün kandil!" dedi Tahir Abi ve Hoca'yı ziyarete gittik. Kış günü biz oraya gidene kadar vakit de ikindi oldu. Eve vardık, Hoca hastaydı, pek yerinden kalkamıyordu.

"Takken var mı?"dedi bana sonra. "Şu anda üzerimde yok" dedim. "Bak orada bir takke var. Peygamber Efendimiz hiç başı açık namaz kılmadı" dedi.

Daha sizinle ilk tanıştığında...

Evet, ilk tanıştığında... Çok önemli bu... Hayli rahatsızdı Hoca ama akli yerindeydi, konuşuyordu. Hatta bana Kur'ân okuttu. Sonra, "Orada bir bak bir şey var" dedi; siyah bir defter varmış, kendisinin notlar aldığı defter... "Onu çıkar, bak orada" dedi. Üç – dört sene evvel Neyzen (Tevfik) gelmiş, kendi el yazısıyla o deftere on kıta, İstiklal Marşı gibi bir şiir yazmış, Türkiye'nin bütün ahvalini anlatmış. Hoca onu bana baştan sona okuttu.

Böyle görüştük... Ama tabii Hoca'nın okumalarını plaklarından çok dinledik.

Sâdettin Kaynak kendi döneminde nasıl karşılanırdı?

Sofu cemaat tarafından pek sevilmez. Çünkü ilk defa Türkçe ezan okumuş, film müziği yapmış...

Hem imam hem film müziği yapıyor...

Evet, öyle bir adam işte... Müziğiyle, sanatıyla, haliyle, besteleriyle kendini gösterir bir dışa dönüklük var onda...

Hoca iki camia tarafından da tam anlaşılamamış galiba...

Onun müezzin arkadaşı Ali Rıza Sağman bizzat benim hocam oldu. Yirmili yaşlardayken, Sâdettin Kaynak'ın ilk resmi görev yeri olan Yavuz Sultan Selim Camii'nde, beraber müezzinlik yapmışlar. Ali Rıza Sağman sık sık anlatırdı. Hatta "Bir gün seni gördüm, yeni açmış güle döndüm" eserinin sözleri, Ali Rıza Sağman'a aittir.

Sizin gördüğünüz, şahitlik edebildiğiniz kadarıyla dini kisvesi, hâfızlığı gibi konulardan söz eder misiniz?

Hoca ashap derecesinde Peygamber’e bağlı, hatta bana göre mutaassıp denebilecek kadar dindar biriydi. Dinine, sünnete son derece riayetkâr davranırdı. Ama tabii sofu onun o haline bakmıyor, sinemada müzik yapıyor işte diyor.

Çünkü hoca aynı zamanda fötr şapka da takıyordu sürekli...

Evet, tabii fötr şapka da kullanırdı. Ama takkesiz asla namaz kılmazdı. Peygamber Efendimiz hiç başı açık namaz kılmadığı için, ümmet-i Muhammed’den birinin başı açık namaz kılmaması gerekir. Yani tesettür sadece kadınlara değil, aynı zamanda erkekler için de geçerlidir.

Hoca, mütevacılığı ile de tanınırmış. Sizin bu konu ile ilgili şahit olduğunuz bir anınız var mı?

Mesela, Şefik Bey hep anlatırdı. Sâdettin Hoca tabii mütevazı bir adam. Beraber meclislere giderlermiş, “O boş bulduğu yere oturur; neresi müsaitse... Ben onu alırım götürürüm başköşeye oturturum. Otur, senin yerin burası derim.” Fazla mütevazı olma sonra öteki cahiller sahih zanneder, diyor.

O dönem şartlarında, kendi döneminin insanları içerisinde hâfızlık faaliyetleriyle nasıl anılırdı Sâdettin Kaynak?

Kendi döneminin insanları içerisinde mesela Prof. Dr. Necmettin Polvar vardı. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Hastanesi’nde ilk defa psikiyatri bölümünü kuran kişidir Necmettin Bey. Yani Mazhar Osman hocanın talebeleri olur. Kendilerinin son asistanı da Ayhan Songar’dır. “Ben asistanı oldum, bir sene beraber çalıştık, Hoca emekli oldu, sonra hasta oldu, ben baktım” diyor. Hocanın tedavisiyle de bizzat Ayhan Sogar ilgilenmiş, kendi söylerdi. İşte Necmettin Polvar derdi ki, “Ben hocalar ve hâfızlar içerisinde, yalnız Sâdettin Kaynak’ın mukabelesini dinlerdim.” Tabii o zamanlar şimdiki gibi radyo, televizyon filan yok. Bir hocayı dinlemek istiyorsan nerede mukabele okuduğunu öğreneceksin. Bilhassa Ramazan’da Beyazıt Camii’nde mukabele olurdu. O zamanlar bir de her şey kendi tarzında, kendi tavrında olurdu. Ben İstanbul’a geldiğim zaman Kur’ân’ı Kur’ân gibi okurlardı, gazeli gazel gibi, şarkıyı şarkı gibi... Yer altı Camii imamı Ali Efendi dört bin tane eser biliyor ama Kur’ân okuduğu zaman bir tanesini kullanmaz.

Sâdettin Hoca da böyleydi işte... Film müziklerinden camiide Kur’ân kıraatine, hatta Türkçe ezana kadar her şeyi yapmış.

Kendisinin Türkçe ezanla ilgili bahsettiği bir şey var mıydı?

Efendim kimse yanaşmıyor o zamanlar. Atatürk Dolmabahçe Sarayı’nda bir yaz bu mesele ile uğraştı, hâfızlarla görüştü. Nuri Ergin’in Türk Maarif Tarihi adlı kitabında Türkçe ezan, namazda Türkçe Kur’ân meselesinin nerede hangi oturumda nasıl müzakere edildiğine kadar her bilgi bütün detaylarıyla mevcut.

Sâdettin Hoca son derece ciddi, bir o kadar da esprili bir adammış...

Annesini çok severmiş. Ya Fatımatü’l Zehra dermiş. O zamanlar Hamiyet Yüceses, Müzeyyen Senar, Safiye Ayla gibi isimler derse gelir, Hoca’dan eser meşk ederlermiş. Hoca onlarla saatlerce ilgilenirmiş. Annesi de bu gelen kızları kıskanırmış.

Sâdettin Kaynak’ın, hıfziyeti konusundaki hassasiyeti hakkında ne söylersiniz?

Hoca da, Alâeddin Bey de hâfız kelimesi hususunda çok hassaslar. Her yerde, nota kâğıtlarında bile Hoca bunu istemiş; “Hâfızım. Hâfızlığım, Kur’ân’ı hıfz etmem ve bunu kaybetmemek için hayat boyunca mücadele etmem hayatımda övünebileceğim tek şey. Beni hiçbir şeyle anmayın ama hıfziyetimi ezmeyin” dermiş.

Hoca’nın hâfızlığı konusuna bu kadar önem vermesinde babasının da etkisi çok olsa gerek. Hiç bahsetder miydi?

Babası huzur derslerinden Ali Alâeddin Efendi’dir; müderristir, âlim bir adamdır. Zaten hâfızlığını da malum babasından almış. Sâdettin Kaynak’ın kendisi de muhaddis denecek kadar hadis biliyor, Arapça, tefsir, hepsine son derece hâkim... Medresede okunan bütün dini bilimleri okumuş. Fakat musiki merakı daha ağır basmış ve bestekâr olmuş. O zaman İstanbul’da her köşe başında musikide üstat olan biri vardı, kime gitsen yardım eder, biraz da kabiliyetli görürlerse üstüne para bile verirlerdi. Eskiden böyle bir teşvik vardı.

Sâdettin Kaynak’ın tavır konusundaki hassasiyeti için neler söylenebilir?

Tahir Karagöz, bir gün Sâdettin Kaynak’a gitmiş mesela. Kaynak dinlemiş Tahir Ağabey’i, çok güzel bir tavır, çok klasik üsluptur. “Ne iş yapıyorsun” demiş Sâdettin Hoca ona. “Ben iş yapmıyorum” demiş Tahir Karagöz de. Hoca, “Hayır, evvela bir iş yapacaksın, sonra bana derse geleceksin” deyince Tahir Ağabey de gitmiş, elle çorap ören makinelerden almış. Haftada kırk – elli tane çorap örüp pazarcılara satmaya, benzin dükkânlarına anlaşıp onlara götürmeye başlamış. Sâdettin Hoca ondan sonra kendisine ders vermeyi kabul etmiş.

Mesela hasta olmadan önce Halil İbrahim Çanakaleli gelmiş Hoca'ya. Dinlemiş Hoca onu, sonra, "Sen kimseden musiki dersi filan alma. Bu tavrın bozulur, bir daha da yakalayamazsın. Bildiğin gibi oku" demiş.

O zaman bu tavırlara hususi önem veriyorlar. Kimse kendi tavrını dikte etmiyor, herkesin tavrını korumak istiyor.

Çok da tertipli çalışmış, değil mi?

Çok tertipli çalışıyor, bir de çok velûd, ilham dolu biriydi. Bu nasıl olur, eğer içinde musiki varsa, beste yapabilirsin. İçinde musiki yoksa hiçbir şey yapamazsın. İrticalen de okuyamazsın. Musiki bu adamların içinde var. Sâdettin Kaynak bir gecede ayrı makamlardan beş tane beste yapabilir.

Bu ona verilmiş harikulade bir yetenek doluluk. Çünkü testi doluyor ki taşıyor. Bir iki nağme söylüyor-sun ona, bir eser çıkarıyor.

Ayrıca bakınız Sâdettin Kaynak doğru dürüst nota bilmez. Mesela Şevki Bey hiç bilmezmiş. Meşhur saray musiki hocalarından Leon Hancıyan var. Şevki Bey bir gün gitmiş bakmış, Leon Hancıyan oturmuş meyhanede içiyor. Şevki Bey gitmiş yanına, "Yahu seni arıyordum, bir eser var dilimin ucunda, kaç gündür notayı almaya çalışıyorum. Kaybolmasın, unutmayayım" demiş. O söylemiş, Hancıyan yazmış. "Bir tane daha vardı" demiş, onu da yazmış. "Ya bir tane daha vardı" demiş. Sonunda Hancıyan şöyle cevap vermiş, "Sen bunları burada bestelorsun!" Yani önceden tasarlanmış eserler değil. O kadar musikiyle iç içeler ki, söylediği her kelime eser oluyor neredeyse. Musiki yiyor, musiki içiyor, musiki soluyorlar adeta...

Sâdettin Kaynak Sultan Selim Camii'nin lojmanı önünde

SÂDETTİN KAYNAK VE TÜRKÇE İBADET MESELESİ

Dr. Tunca Özgişi*

Giriş

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde, özellikle İkinci Meşrutiyet'in ardından dilde sadeleşme akımının ortaya çıkmasından sonra ibadet dilinin Türkçeleştirilmesi konusunda görüşler ileri sürülmeye başlanmıştır. Bu çerçevede ezanın Türkçeleştirilmesi düşüncesi üzerinde de yoğun tartışmalar yaşanmıştır. Modern Türkiye'yi inşa aşamasında Atatürk'ün, din görevlileriyle ilgili birtakım düzenlemelere gittiği de bilinmektedir. Atatürk, İslam inancının pratiğinin geleneksellikten kurtararak çağdaş çizgilere kavuşturulmasını arzulamaktadır. Bu bağlamda halifelüğün kaldırılmasından sonra atılan ilk ciddi adımlardan birisi olarak, Atatürk'ün ibadet dilinin Türkçeleştirilmesi konusundaki düşünceleri, Cumhuriyet'in ilanından hemen sonra Kur'an-ı Kerim'in Türkçe'ye çevrilmeye başlanması ile uygulama alanına girmiştir. Bunun ardından, ezan, tekbir, hutbe, minarelerden günde beş vakit okunan ezanın Türkçeleştirilmesi düşünülebilir. İslâmiyet'in ilk yıllarından Cumhuriyet dönemine kadar orijinal biçimiyle okuna gelen ezan, ilk olarak 1932-1950 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti topraklarında Türkçe olarak okunmuştur. Bu çalışmada bu sürecin nasıl başladığı ve Sadettin Kaynak'ın bundaki rolü irdelenmeye çalışılmıştır.

Türkçe İbadet Konusu

Haziran 1928'de İstanbul Darülfünü'nu bünyesinde kurulan bir komisyon İslam dininde reform ve modernleşme çabalarını incelemek, üniversite kanalıyla Milli Eğitim Bakanlığı'na tekliflerde bulunmak üzere çalışmalara başlamıştır. Prof. Fuat Köprülü başkanlığındaki bu komisyon ilahiyatçılar, psikoloji ve mantık profesörlerinden oluşmuştur. Bu komisyon raporuna göre dinin toplumsal bir kurum olduğu açıkça belirtildikten sonra, diğer toplumsal kurumlar gibi dinin de toplumsal hayatın gereklerini karşılaması gerektiği, değişim ve gelişime ayak uydurmasının zorunluluğu olduğu vurgulanmıştır. İşte İlahiyat Fakültesi'nin hazırladığı Dini Islahatın Esasları Hakkında Layiha ile bu uygulamaların tabanı hazırlanmıştır.¹

Tarihi seyre bakıldığında ezanın Türkçeleştirilme istekleri, ilk olarak Yeni Osmanlılardan Ali Suavi'de gör-

rülür. 1867'lerin Batılılaşma akımı öncülerinden olan Suavi, Türklere Batı kültürünü tanıtmayı amaçlamıştır. Hatta İslam fıkhnı bile Batıcı gözle eleştirmişti. Ali Suavi her zaman «Osmanlıcaya» karşı «Türkçeci» olmuş, bunu ibadette de yansıtmak istemiştir.² Ali Suavi ile birlikte ibadetlerin ve ezanın Türkçeleşmesi fikrini Ziya Gökalp de savunmuştur. İlk kez «Vatan» adlı şiirinde ibadetin Türkçeleşmesinden söz etmiştir. Gotthard Jaeschke'nin şeriata açık olarak meydan okumak diye yorumladığı şiir şu şekildedir.

“Bir ülke ki camiinde Türkçe ezan okunur,
Köylü anlar manasını, namazdaki duanın
Bir ülke ki mektebinde Türkçe Kur'an okunur
Küçük büyük herkes bilir buyurduğunu Huda'nın
Ey Türk oğlu işte orasıdır senin vatanın.”

Aslında anlaşıldığı üzere Gökalp sadece Türkçe ezanı değil ibadetin de Türkçeleşmesini istemektedir. Yani Türkçe Kur'an fikrini ortaya atmıştır. “Türkçülüğün Esasları” kitabında Türkçe yapılan ilahi, zikir ve mevlidi şerif'i örnek gösterip Türkçe okunmasını istediklerinin bir listesini yapmıştır: 1-İbadette okunanlar (tilavet) dışında Kuran'ın okunuşu, 2-Bütün dua ve ibadetlerden sonra okunan dua ve münacatlar, 3-Hutbeler.³

Bu çerçevede Mustafa Kemal Paşa 1 Kasım 1932'de Meclis'e hitaben:

“Türk Dili'nin kendi benliğine aslındaki güzellik ve zenginliğine kavuşması için, bütün devlet teşkilatımızın, dikkatli, alakalı olmasını isteriz”⁴ diyerek dil çalışmaları yolunda; ilk iş olarak “İslâmiyet'in Türkçeleşmesi” yönünde faaliyetlerin başlayacağını işaret etmiştir.

2 İsmail Hakkı Danişmend, *Ali Suavi Türkçülüğü*, Ankara, CHP Genel Sekreterliği Neşriyatı, 1942.

3 Gotthard Jaeschke, *Modern Türkiye'de İslamlık*, (çev. H. Örs), Ankara, Bilgi Yayınevi, 1972, s.43.

4 Mustafa Kemal Atatürk, *Söylev ve Demeçler*, C.I, Ankara, ATAM Yayınları, 1997, s.390.

*Yalova Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü
1 Bernard Lewis, *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, 9. Bs., Ankara, TTK Yayınları, 2000, s. 409-410.

Türkçe İbadet Girişimleri Ekseninde Sadettin Kaynak

Mustafa Kemal Paşa'nın ibadet dilinin Türkçeleştirilmesi girişiminin ilk tanıklarından biri de Sadettin Kaynak'tır.⁵ İbadetlerin Türkçe yapılması konusunda yoğunlaşan Mustafa Kemal Paşa, bu işte en çok faydalanabileceği kişileri etrafında toplamaya başlamıştır. Bu çerçevede Dolmabahçe Sarayı'nda bu kişilerle aylar süren bir çalışma başlatmıştır. Dolmabahçe Sarayı'nda bizzat Atatürk'ün başkanlığında ve gözetiminde yürütülen ibadet dilinin Türkçeleştirilmesi çalışmalarına katılan hâfızlar şunlardır: Beşiktaşlı Hâfız Rıza, Hâfız Burhan, Hâfız Sadettin Kaynak, Enderunlu Hâfız Yaşar Okur, Sultan Selimli Hâfız Ali Rıza Sağman, Adliye'deki Hâfız Fahri, Galatasaray Muallimi Hâfız Nuri ve tüm hâfızlara başkanlık etmek üzere Üsküdarlı Hâfız Hasan Cemil. Bu dokuz seçme hâfız din inkılâbı için yapılacak değişikliklerde ve özellikle ibadetin Türkçeleştirilmesinde çalışmak için 1931 yılı Ramazan ayının ortasından itibaren Saray'da çalışmaya başlamışlardır. Hâfız Saadettin Kaynak yürütülen bu çalışmaların organizatörü olarak göze çarpmaktadır.⁶ Atatürk, bu heyetin başına önce Dr. Reşit Galip'i atamıştır. Reşit Galip'in İstanbul'dan ayrılması üzerine görev, Hasan Cemil Çambel'e verilmiştir. Haftanın belirli bir gününde Dolmabahçe Sarayı'nda Türk Tarih Kurumu'nun küçük odasında toplanan dokuz hâfızdan kurulu bu grup tarafından denenen Türkçe tekbir şekli kabul edilmiş ve hâfızlar, kabul edilen bu şekli Kadir Gecesi'nde Ayasofya Camii'nde okumak üzere görevlendirilmişlerdir.⁷ 1931 yılı Ramazanını izleyen gecelerin birinde, Atatürk Dolmabahçe'de hâfızların da bulunduğu konuklarının yanında Sâdetin Kaynak'a bir Türkçe hutbe okutturmuştur.⁸ Bununla birlikte bazı ordu komutanlarına verilecek konferanslarda da Kaynak'tan istifade edilmiştir. Kaynak hatıralarında bu süreci şöyle anlatır:

"... Atatürk beni çağırttı. Bir Kur'an-ı Kerim verdi. İmzasını koydu. Kur'an-ı Kerimde muharebeye müteallik [savaşa dair] ayetlerin tercümelerini tesbit ederek, ordu kumandanlarına bir nutuk vermemi emretti. Hazırlandım. Atatürk'ün karşısında, Ordu kumandanlarının hazır bulunduğu bir mecliste bu emri yerine getirdim. Atatürk «Yahu, Kur'an'da neler varmış da bizim haberimiz yok» dedi. Müteaddit defalar birçok vesilelerle Atatürk'ün huzuruna kabul olundum."⁹

Türkçeleştirme çalışmaları esnasında Hasan Cemil

5 Cemal Ünlü, *Kendi Sesinden Hafız Sadettin Kaynak*, (CD-Kitap), İstanbul, Kalan Müzik, 1999, s.27.

6 Hasan Hüseyin Ceylan, *Kemalizmin Türkçe Ezan Hikayesi*, Ankara, Rehber Yayınları, 1996, s.10 vd.

7 Hasan Cemil Çambel, *Makaleler, Hatıralar*. Ankara, TTK Yayınları, 1987. s.36-37.

8 Osman Ergin, *Türk Maarif Tarihi*, C.V. İstanbul, Eser Yayınları, 1977,

9 Mahmut Kemal İnal, *Hoş Sâdâ: Son Asır Türk Musikîşinasları*, Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1958.

Çambel'in başkanlığında toplanarak, tekbiri Türkçeleştirmeye çalışan hâfızların «Allah büyüktür» şeklini ileri sürmelerine karşı, yalnızca Sultan Selimli Hâfız Ali Rıza Sağman, tekbirde "Tanrı uludur" biçimini savunmuştur. Hâfızlar her iki şekli Atatürk'ün önünde okumuşlar ve sonunda «Tanrı Uludur» biçimi Atatürk'çe uygun görülmüştür.¹⁰ Böylece kabul edilen şekle göre tekbirin Türkçesi şöyle olmuştur:

"Tanrı Uludur Tanrı Uludur.
Tanrıdan başka Tanrı yoktur,
Tanrı Uludur Tanrı Uludur
Hamd ona mahsustur."¹¹

Türkçe ezanın bestesi için konservatuar üyesi İhsan Bey görevlendirilmiştir. Bütün gayretlere rağmen bestenin 10 Ocak 1932 tarihine kadar İstanbul'daki bütün müezzinlere öğretilmesinin mümkün olamayacağı anlaşıncı ezanın aslı şekliyle okunmasına geçici olarak izin verilmiştir. Bu arada başta İstanbul olmak üzere Anadolu'da da yer yer ezanın Türkçe okunmasına başlandığı gazetelere intikal eden haberlerden anlaşılmaktadır.¹² İlk Türkçe ezan 29 Ocak 1932 tarihinde yani Ramazan ayının yirminci gününde Fatih Camii'nde Hâfız Rifat tarafından okunmaya başlanmıştır.

Bu gelişmeden hemen sonra yapılan hazırlıklardan sonra Türkçe Kur'an, tekbir ve kamet ise 5 Şubat 1932 gününe rastlayan Kadir Gecesi'nde Ayasofya Camii'ndeki mevlitte okunmuş ve radyodan naklen yayınlanmıştır. Bu gecede Atatürk, Kur'an'ın tercümesinin de aslı gibi makamla okunmasını istemiştir. Çevirinin nesir olması ise bunu engellemektedir. Kadir gecesi, Ayasofya'da Türkçe Hutbe okunduğunda Sadettin Kaynak kendi kısmına düşen "müzemmil" kısmını, hitabet şeklinde okumuştur. İlk olarak o gece radyo ile dünyaya duyurulan bu okumayı Atatürk çok beğenmiştir.¹³

Aynı günün gündüzünde Sâdetin Kaynak tarafından Cuma namazı sonrasında Süleymaniye Camii'nde Türkçe hutbe okunmuştur. Dönemi anlatan hatıralarda İstanbul halkı arasında öteden beri Ramazan ayının son Cuma namazını Süleymaniye'de kılanların tüm günahlarından arınacağı inancının yaygın olduğu, bu nedenle de bu camiin özellikle bu belirli günde dolup taştığını yazmaktadır. Atatürk'ün de bu durumdan yararlanarak, bu camii seçtiği anlaşılar. 5 Şubat 1932 tarihinde okunan bu Türkçe Hutbenin konusunu bizzat Atatürk seçmiştir. (Konu, yine Sadettin Kaynak'ın hatıralarından "O gafiller yeryüzünü ifsat etmeyin dendiği. zaman bir ifsat değil, ıslah ediyoruz" derler, halbuki işte onlar müfsittirler. Fakat ne yaptıklarının

10 Yaşar Okur, *Atatürk'le Onbeş Yıl- Dini Hatıralar*, İstanbul, Sabah Yayınları, 1962, s.12-13.

11 Ergin, a.g.e., s.1632.

12 *Cumhuriyet*, 6 Şubat 1932

13 Ergin, a.g.e., s.1632.

farkında değillerdir” diye başlar). Kıyafete gelince, Atatürk Kaynak’tan sarık sarmasını istememiştir. Günlük kıyafetiyle yani açık baş olması gerektiğini ve soğuk nedeniyle de palto giyebileceğini söylemiştir.¹⁴

Bu uygulama, 6 Şubat 1932 tarihli Milliyet gazetesinde, “Dün Süleymaniye Camii’nde ilk defa Türkçe hutbe okundu” başlığıyla duyurulmuş; haberin devamında şunlar aktarılmıştır: “Cami, mahşeri bir manzara arz ediyordu. Hâfız Sadettin Bey’in hiç Arapçasız okuduğu hutbe, muazzam cemaati vecd içinde bıraktı. Dün Süleymaniye Camii, tarihî bir gün yaşamış, sırf Türkçe ile hutbe orada okunmuştur. İstanbul’un en muazzam abidelerinden biri olan Süleymaniye dün mahşerden bir numune arz etmiştir.”¹⁵ Bununla birlikte Kaynak’ın Fraklı resmi de yayınlanmıştır. Kaynak’ın tüm bu yeniliklerle ilgili olarak, ilerleyen yıllardaki röportajlarında geçen şu cümle onun psikolojisini yansıtır: “Ne diyeyim, inkılâplar yapılıyor, peki dedim.”¹⁶

Ayrıca Sadettin Kaynak’ın kendi sesinden Türkçe ezan örneği, taş plâk kayıtlarıyla günümüze ulaşmıştır. Atatürk’ün Kur’an-ı Kerim’i de Türkçe okutma girişimleri doğrultusunda, sanatçının taş plaklara İsrâ ve Ali İmran Surelerini okumuş olduğu günümüze ulaşan bilgiler arasındadır.¹⁷ Kur’an-ı Kerim’i Türkçe okutma çalışmaları sırasında, çevirilerin birbirine uymadığını gören Atatürk, durumu Kaynak’la istişare etmiş, bestecinin “Türkçe Kur’an olmaz” sözü üzerine bu fikrinden vazgeçmiştir.¹⁸

Sonuç

Mustafa Kemal Atatürk tarafından Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte yaşanan değişimin benimsenmesi ve yüceltilmesi için en önemli icraatlardan birisi olarak ibadetlerin Türkçeleştirilmesi meselesi gelmiştir. Titiz ve kapsamlı bir çalışma yürütülmüş, bu çalışmaların içinde Kur’an halkın anlaması için tercüme edilmiştir. Dil devriminden doğan farklı bir uygulamada ezanın Türkçe olarak okunmaya başlanması olmuştur. Bununla birlikte hutbelerin, tekbir ve kametinde Türkçe okunması da öngörülmüştür. Bu çerçevede yapılan çalışmalara dönemin ünlü hâfızlarından Sadettin Kaynak da katılmıştır. Atatürk kendisine çalışmaları boyunca yakın ilgi göstermiştir. Nitekim ilk Türkçe hutbeyi kendine okutturmuştur. Bununla birlikte Kaynak’ın sesinden Türkçe ezan ve Kur’an kayıtları plaklar aracılığıyla yayılmıştır.

14 Ergin, a.g.e., 1667.

15 *Milliyet*, 6 Şubat 1932.

16 Hasan Oral Şen, *Sadeddin Kaynak*, Ankara, TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Yayınları, 2003, s.367.

17 Ünlü, a.g.e., s.27.

18 Şen, a.g.e., s. 368.

3 Şubat Çarşamba (Kadir Gecesi). Hafızlar ayakta Türkçe tekbir getiriyorlar. Hafızlardan açık renkli elbiseli olan zat Hafız Sâdetdin Kaynak’tır.

SÂDETTİN KAYNAK'IN FİLM MÜZİĞİ BESTECİLİĞİ

* Sinem ÖZDEMİR

1923'te Cumhuriyetin ilanı ile birlikte yönetime hâkim olan, geçmişini geride bırakıp yeni ve parlak bir geleceğe Batılılaşma ve modernleşme yolundaki inkılâplar ile ulaşmayı hedefleyen ideolojiden şüphesiz ki müzik de etkilenmiştir. Cumhuriyet politikaları doğrultusunda geleneksel müziği unutturmak amacı ile Türk müziği ilk önce eğitim ve öğretimden kaldırılmış, ardından da radyolarda yasaklanmıştır. Halk, ne sentez doğrultusunda Türk müzisyenler tarafından bestelenen çok sesli yapıtlara ne de Batı müziği örneklerine büyük ilgi göstermiştir. Aksine radyodan Türk müziği yasaklanınca, özellikle Arap kanallarına yönelmişlerdir. Arap müziğine radyo kanalları vasıtasıyla kullaklarda oluşan bu aşinalık, belli bir süre sonra Arap filmleriyle pekişmiştir.

II. Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla hem film endüstrisi durmuş hem de çevrilmiş filmler yurda gelememiştir. Mısır yoluyla Türkiye'ye gelen Amerikan filmlerinin ülkeye Mısır sinemasının ürünlerini de getirmesi ile "Arap filmleri" gösterimi başlamıştır. İlk Mısır filmi "Aşkın Gözyaşları" büyük ilgi ile karşılanmıştır. Uzun süredir yerli filmlerden uzak kalan halk için fesli-entaripli kişilerin yer aldığı, başta Ümmü Gülsüm, Leyla Murat, Abdulvahhap, Ferit Atras gibi Mısır Sineması'nın bir endüstri olarak güçlenmesi ve yaygınlaşmasında büyük rol oynayan şarkıcıların oynadığı müzikli Mısır filmleri, 1948 yılında yasaklanıncaya kadar oldukça ilgi çekici olmuştur. Örneğin; bunlardan "Bağdat Bülbülü" adlı Mısır filmi "İstanbul halkının çok iyi tanıdığı ve güzel seslerini her akşam Mısır radyolarında dinlediğimiz Münire Mehdiye ve Ahmet Allam'ın iştiraki ile yapılmış bin bir gece efsanelerini tasvir eden Türkçe sözlü ve şark musikili bir filmidir" şeklinde tanıtılmıştır (13 Şubat 1937 Cumhuriyet Gazetesi) (Şekil 1).

Şekil 1.13 Şubat 1937 Cumhuriyet Gazetesi “Bağdad Bülbülü” film ilanı

Filmlerin müzikleri öylesine ilgi görmüştür ki, halkın dilini bozacağı endişesi ile ilk olarak 1938 yılında Basın-Yayın Genel Müdürlüğü, film müziklerinin Arapça söylenmesini yasaklamıştır. Böylelikle filmler için yapılan yepyeni bir tarz oluşmuştur: “Adaptasyon Şar-

kılar". Adaptasyon, Arap filmlerindeki şarkıların melodik yapısı üzerine Türkçe sözler yazılarak ya da temalardan esinlenilerek yeni besteler yapılması şeklinde gerçekleşmiştir (Tekelioğlu, 1998). Filmlerin müzikleri o dönemin ünlü besteci ve yorumcularına yaptırılmış ve bu filmler halk tarafından büyük ilgi görmüştür. İlk kez 26 Ocak 1939'da İstanbul İpek ve Saray sinemalarında gösterime giren, başlıca rollerini Roman Navaro ve Mirna Loy'un oynadığı "Şeyhin Aşkı" filminin ilanında müzik bilgisi: "Musiki kısmını tertip eden ve idare eden Cevdet Kazan, Gazel ve Şarkılar Mustafa Çağlar" olarak belirtilmiştir. Bu tarihten sonra, gazetelerde çıkan Mısır filmlerinin afiş ve ilanlarında yerli yorumcu ve bestecilerin isimleri yoğun olarak görülmektedir. Filmlerin ilanları, plak ya da eğlence yerleri için verilen reklam ilanlarından farksızdır (Beşiroğlu, 2003).

Aynı yıl yerli film sektörü de gerek oyuncular gerekse müzikal olarak Türk müziği ile bezenmiştir. Bunlara en güzel örnek, içerisinde film müziği olarak Dede Efendi, Şakir Ağa ve III. Selim'in klasik üsluptaki eserlerinin yanı sıra Sâdettin Kaynak'ın bu film için yapmış olduğu yeni bestelerinin de yer aldığı ve başrolünü dönemin en önemli ses sanatçılarından Münir Nurettin Selçuk'un üstlendiği "Allahın Cenneti" filmidir (Şekil 2).

Şekil 2. 28 Ekim 1939 Akşam Gazetesi “Allahın Cenneti” film ilanı

Sâdettin Kaynak'ın yapmış olduğu ilk Türk filmi olan “Allahın Cenneti”, aynı zamanda Türk sinema tarihinde ünlü bir ses sanatçısının oyuncu olarak yer aldığı ilk filmidir. Sinema yazarları bu filmin şarkıcı-oyuncu ekolünü başlattığını ve film sanatı adına bu akımın başlamasında kötü bir örnek olduğunu belirtmişlerdir (Şen, 2003). Ancak Kaynak'ın bu film için bestelediği ve bugün dahi en bilinen eserleri arasında sayılan hicaz “Deli gönül gezer gezer gelirsin”, segâh-nihavent “Dertliyim, ruhuma hicranımı sardım da yine”, segâh “İncecikten bir kar yağar tozar Elif Elif diye”, nihavent

“Kalplerden dudaklara yükselen sesi dinle” gibi eserleri hem film hem de plaklarla geniş kitlelere ulaştırmıştır (Şekil 3).

Şekil 3. 29 Ekim 1939 Akşam Gazetesi “Allahın Cenneti” filmi plak ilanı

Gerek adaptasyon gerekse Türkçe film ilanlarında “bestecisi”, “adaptasyonunu yapan” gibi sıfatların karşısında Selahattin Pinar, Artaki Candan, Sadi Işlay, Muhlis Sabahattin, Kadri Şençalar, Şerif İçli, Münir Nurettin Selçuk, Mesut Cemil gibi dönemin ünlü müzisyenlerinin isimleri de yer almış (Şekil 4) fakat bu isimler arasından öne çıkan, hiç şüphesiz ki Sâdettin Kaynak olmuştur.

24 Eylül 1944 Akşam Gazetesi

26 Mart 1941 Akşam Gazetesi

1 Kasım 1947 Cumhuriyet Gazetesi

19 Nisan 1946 Cumhuriyet Gazetesi

8 Nisan 1946 Akşam Gazetesi

Şekil 4. Selahattin Pinar, Artaki Candan, Sadi Işlay, Kadri Şençalar ve Şerif İçli'nin müziklerini adapta edip/besteledikleri Arap/Mısır filmlerinin gazete ilanları

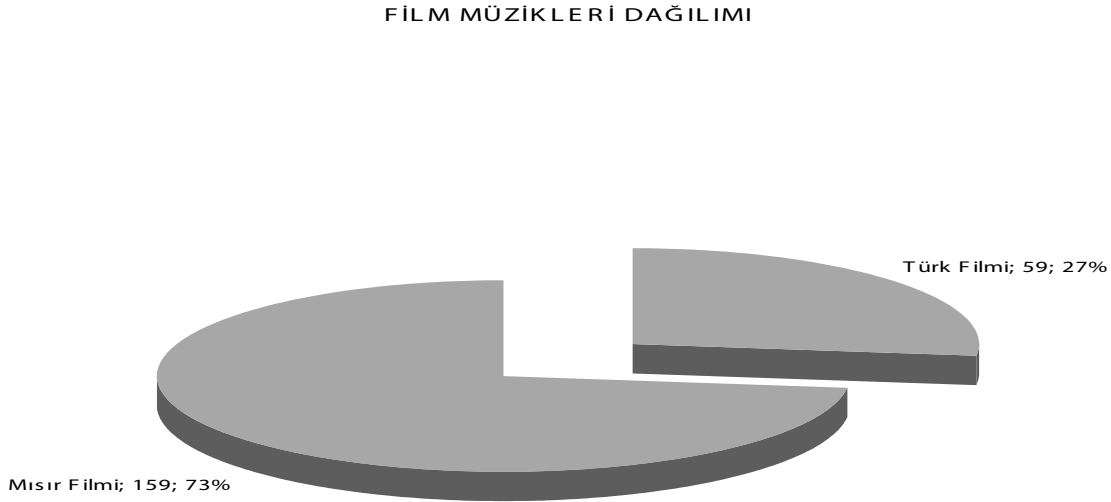
Sâdettin Kaynak'ın 1926 yılından başlayarak sürdürdüğü bestecilik hayatında tanınması ve popülerlik kazanmasında film müziği çalışmalarının çok önemli bir rolü olmuştur. Kaynak'ın film şarkıları besteciliğinde, Türk filmleri ve Mısır filmlerine yaptığı şarkı, türkü ve fanteziler ülkenin pek çok yerinde gösterilmeye başlayan filmler aracılığı ile yayılmaya başlamış ve sonrasında da dönemin ünlü ses sanatçıları tarafından seslendirimi ve eğlence mekânlarındaki icraları ile geniş serilerde halka ulaşmıştır.

Sâdettin Kaynak'ın tespit edilebilen 669 eserinden 218'i film müziklerinin sözlü repertuarına aittir (Şekil 5).

Şekil 5. Sâdettin Kaynak Eserlerinin İstatistiksel Dağılımı

Kaynak 14 adet Türk filmine 59, 47 adet Mısır filmine de 159 eser bestelemiştir (Şekil 6).

Şekil 6. Sâdettin Kaynak'ın Film Müziklerinin İstatistiksel Dağılımı

Kaynak'ın tespit edilen 14 adet Türk filmi için ulaşılan 59 eserinin 49'u şarkı, 3'ü türkü, 2'si fantezi formunda iken birer adet de marş, mersiye, beste, nefes ve tango formunda eseri mevcuttur. Tespit edilen 47 adet Mısır filmi için ulaşılan 159 adet eserinin ise 140'ı şarkı, 4'ü fantezi, 4'ü marş, 3'ü düet, 2'si mersiye, 2'si türkü, 1'i vals, 1'i de ninni formundadır. 2 adet eserinin ise formu tespit edilememiştir (Tablo 1).

Sâdettin Kaynak'ın özellikle bu filmlerden esinlenerek bestelerinde karşımıza çıkan 4 mısralı zemin, nakarat, meyan, nakarat olarak düzenlenen klasik şarkı formundan bağımsız, gerek makamları ve usulleri kullanışı gerekse melodiye, forma ve ritme getirdiği serbestlik ve saz unsuruna sağladığı prestijle 1950'li yıllarda "serbest icra" / "fantezi" olarak tanımlanacak olan yeni icra tarzı ile ortaya koyduğu eserleri; gördüğü ilgi kadar eleştirilmiştir. Ortaya koyduğu serbest icra tarzının hem beste yapma tekniklerinde hem de icrada bireye özgürce hareket edebilme alanı yaratması, "özgür icra" ve "arabesk" ilişkilendiriminde Kaynak ile bire bir bağ kurulmasına sebep olmuştur (Tekelioğlu, 1998).

Kaynak'ın bu anlayışla verdiği eserleri; Arap müziği, Mısır filmleri, yoz müzik, arabesk hep aynı paydadan beslenerek söylemleştirilmiştir. Aslında ne arabesk Türkçe sözlü bir Mısır müziğidir ne de arabesk filmleri Mısır

Tablo 1 Sâdettin Kaynak'ın Film Müziklerinde Kullandığı Formlar

Sâdettin Kaynak'ın Film Müziklerinde Kullandığı Formlar				
14 Türk Filmindeki 59 Eserin Formları		47 Mısır Filmindeki 159 Eserin Formları		
Kullanılan Form	Kullanım Sayısı	Kullanılan Form	Kullanım Sayısı	
Şarkı	49	Şarkı	140	
Türkü	3	Fantezi	4	
Fantezi	2	Marş	4	
Marş	1	Düet	3	
Mersiye	1	Mersiye	2	
Beste	1	Türkü	2	
Nefes	1	Vals	1	
Tango	1	Ninni	1	
		Belli Olmayan	2	

melodramlarının taklididir (Stokes, 1998). Kurulan bu bağın 1960'lı yıllarda başlayan ve "Arabesk Kültür" olarak adlandırılan sosyal olgunun müziğinin temellerini atması yönündeki ilgi Kaynak'ın eserlerinin müzikal analizleri paralelinde doğru bir tespit değildir. Ancak bu bestelerin kurulumunda temel alınan çatının gerek melodi, gerek ritim, gerekse güfteadaki serbestlik ve özgürlük olgusunu yerleştirmesi bakımından kompozisyon olarak zincirlerin kırılmasında önemli bir etken olduğu şüphesizdir.

Kaynak tüm bu eleştirilerin aksine, gösterime girecek olan Mısır filmleri müziklerinin aynen kalması veya sadece sözlerinin Türkçeleştirilip Arap müziğinin korunması fikrine karşı gelerek film müziklerinin Türkçe sözlerle yeniden bestelenmesi düşüncesini savunmuştur. Hatta Arap müziğinin halk arasında büyük ilgi gördüğü bu dönemde büyük bir risk içermesine karşın, görüşünde ısrar etmiştir. Orijinal adı "Denânîr" olan ve Ümmü Gülsüm'ün üçüncü filmi olarak Mısır'da 1940 yılında piyasaya çıkan (Danielson, 2008) "Harunürreşid'in Gözdesi" adlı film, dönem film ve müzik bahsi açısından deneysel bir girişim olmuştur. Film, biri Türkçe sözlerle Sâdettin Kaynak'ın besteleyip Müzeyyen Senar'ın seslendirdiği şarkılarla İpek Sineması'nda, bir diğeri de Türkçe sözlü ve Ümmü

Gülsüm'ün seslendirdiği Arapça şarkılı versiyonuyla Saray Sineması'nda olmak üzere aynı anda iki sinemada birden gösterime girmiştir (Şekil 7). Sonucunda ise, Sâdettin Kaynak'ın besteleri ile Türk müziği dublajı yapılan filmin gösterimi, orijinal versiyonuna nazaran üç kat hasılat yapmıştır (Şen, 2003).

Şekil 7. 27 Kasım 1941 Akşam Gazetesi "Harunürreşid'in Gözdesi" film ilanı

Sâdettin Kaynak'ın filmler için yaptığı besteler ve bunların film içerisindeki yer ve süreleri düşünüldüğünde o döneme kadar alışlagelmiş olan şarkı form

özelliklerinden taşmak zarureti doğmuştur. Hacı Arif Bey'in damgasını vurduğu "Şarkı" formundan farklı bir yapı oluşturmak gerekmiştir. Gerçi bakıldığında Hacı Arif Bey'den önceki dönemlerde de şarkı form besteciliğinde farklılıklar görülmüştür. Kuralların sınırlayıcılığının her sanat dalına dâhil olan kişiler için oluşturduğu zorlayıcılık müzik için de geçerli olmuş, belki de Tanburî Mustafa Çavuş'un eserlerini de "Fantezi" tanımıyla ilişkilendirebilmenin ya da başta Dede Efendi olmak üzere pek çok bestecide bu benzerliği yakalayabilmenin sebebi de budur. Sâdettin Kaynak'ın Hacı Arif Bey ekolünden ayrılıp kendi çizgisine geçmesinde tabii ki film şarkıcılığının doğurduğu süre mecburiyeti ile beste yapma anlayışının da oldukça payı olmuştur. Sâdettin Kaynak'ın film müziği besteciliği, salt beste yapmanın çok daha ötesindedir. Yani film müziği besteciliği, bestecilik ilhamı ile baş başa değildir. Öncelikle filmin senaryosuna uygun bir beste olması gerekmektedir. Filmin orijinal müziğinin süresine uymak zorunluluğu vardır. Zaman, mekân, süre, görüntü ve konu ile paralellik göstermesi gereken bir beste tabii ki besteci-yi bu konularda sınırlandırmıştır (Şen, 2003).

Kaynak'ın film şarkıcılığı konusunda yapılan yorumlar, onun bu besteleri nasıl oluşturduğuna dair edinilen bilgilendirimle daha iyi anlaşılacaktır. Bu bilgiyi kendisinden birinci ağızdan edinen ve bizzat yaşayan talebesi Alâeddin Yavaşca şöyle aktarmıştır: "... Bir iki beste yaptıktan sonra İpekçiler de o zamanlar Arap filmlerini getiriyorlar, bunlara dublaj yapılıyor. Konuşmalar Türkçe fakat şarkılar Arapça. Halktan istekler geliyor diyorlar ki 'şarkılar güzel ama hiç bir şey anlamıyoruz. Bunları Türkçeleştiremez misiniz' İpekçiler musikî ile iç içe bir aile, hatta gelinleri Udî Nevres Bey'in talebeleri Lale Nergis Hanımlar nam-ı müstearlarıyla hep plaklar yapmışlardır. Çok da güzel tavırları vardır. Onlarla meşkler yapılıyor, musikî yapılıyor. O sırada Kaynak'ın bu eserleri dinlendiği için 'Hâfız' diyorlar, 'şu bizim filmleri bir seyredin, bakın edin, bunların Türkçe eser haline gelmesini istiyoruz. Nasıl olur bu iş?' 'Valla gidip seyredelim ama bir şartla söz unsuru var ve söz olduğu için Vecdi Bey var' diyor: Vecdi Bingöl. 'Onunla ikimiz gidelim bakalım takip edelim. Bakalım bir şeyler yapabilecek miyiz, yapamayacak mıyız? Görelim ondan sonra düşünürüz.' İkili gidiyor oturuyor filmlerin başına ve çok enteresan, şöyle yapıyorlar: Şimdi bir kapalı bir de açık olan heceleri belirliyorlar. Kapalı hece aşağı doğru, açık hece yukarı doğru bir işaretleme ile belirleniyor. Sonrasında Kur'an-ı Kerim okuyuşunda olduğu gibi hangi hecenin ne kadar sürdüğünü tespit için ise üç elif sürecek iki elif sürecek diye tespit buluyorlar. Bir ağız açıklığının ne kadar sürdüğünü bu şekilde tespit eden Vecdi Bingöl oluyor. 2 elif açık, 3 elif kapalı, 2 elif açık... şeklinde bunları tespit ediyor. Kaynak'da aranağme/baştaki giriş sazı ne kadar sürüyor, o zaman ki vaşeron saatle bunu saniyeden tespit ediyor. Vec-

di Bey bir yandan sözleri takip ederken diğer yandan filmde cereyan eden olayı gözlüyor; bir düğün mü, bir ayrılık mı, bir ölüm mü? Bunları da orada görüyorlar ve Vecdi Bey buna göre güfteyi yazıyor. Tabi Vecdi Bey konuyu takip edip kendi hissiyatı ile yazdığı güftele açıklığı ve kapalılığı da nazarî dikkate alıyordu. Kaynak aranağme dışında mısralar ne kadar tutuyor, arasazlar ne kadar tutuyor bunları saniye ile tespit ediyordu. Tabii burada en önemli nokta senkronun tutması. Ağız filmde açıldığında Türkçe güftelede kapanacak bir hece geliyor ise olmaz. Vecdi Bey ona göre şiir yazıyor, Kaynak'a veriyor, Kaynak da o saniyelere göre ölçmek suretiyle besteleri yapıyor. Bestelerin hiç birisi Abdülvahab'ın okuduğu eser değil. Ama süreler öyle, mecbur kalınıyor uzun şarkılar yapılmaya. Böylece bizim musikîmizde Hacı Arif Bey zamanına kadar olan ve 8 mısraya kadar gelen şarkılar 22 mısra, 24 mısra, 26 mısraya kadar çıkmaya başlıyor. Ama hiçbirisinin Arap müziği ile alakası yoktur. Sâdettin Kaynak'tan çıkan bir müzik bu. Kesinlikle arabesk değil. Mesela 'Leyla bir özge candır' neresi arabesk bunun? Ama süre yanı, ağzın açılıp kapanışı aynı. İşte filmlerdeki müziğe Türk musikîsi adımını böyle atıyor. Yıllarca Kaynak pek çok Arap filminin musikî bölümünü kendisi yapıyor, ama kiminle? Bakın hepsi Vecdi Bingöl ile... Bu ikisi güzel anlaşmışlar hayatlarının sonuna kadar. Aralarında bir ara küçük bir kırılma olmuş ama sonra tamir edilmiş, düzeltilmiş. Böylece Türk musikîsinde uzun soluklu şarkı formları artık repertuara girmeye başlamış. Ondan sonra taklitler başlamış. Ama bunu ilk ortaya koyan Sâdettin Kaynak'tır. Film müziğinin doğuşu bu şekilde olmuş ve çok tutmuştur. İpekçilerle beraber bu iş epey devam etmiştir..." (Yavaşca, 2008)

Kaynak'ın bu sınırlılık içerisinde elde edilen ürünler olan eserlerine bakıldığında ise, besteciliğinin büyüklüğü bir kat daha ortaya çıkmaktadır. Orijinali seyredilen film için senaryonun okunması, başta Vecdi Bingöl olmak üzere uygun şarkı sözlerinin yazılması, konuya makam, usul, ritm ve güfteleye uygun beste yapılması gerekmektedir. Sâdettin Kaynak 1941 yılında Hikmet Feridun Es ile Yedigün Dergisi'nde yaptığı röportajda şunları söylemiştir: "Hikmet Feridun Es: ...bu sırada gözüm masanın üzerindeki kronometrolu şimendifer saatine ilişti. Bir kağıdın kenarında da birtakım hesaplar yapılmış. Saat ve dakikalar kaydolunmuştu. Bir bestekârın kronometrolu saatle çalışması tuhafıma gitmişti. Bunun sebebini sordum. Sâdettin Kaynak izahat verdi: 'Film bestekârlığı büsbütün ayrı bir iştir. Ben Allah'ın Cenneti, Kahveci Güzeli, Leylâ ile Mecnun, Çanakkale filmlerinin musikîsini yaptım. Şimdi yeni bir filme çalışıyorum. Bir filmde şarkının ihtiva edeceği yer kronometre ile ölçülür. Bir metrede 52 kare resim vardır. Bir film bir saniyede 24 resim gösterir. Şimdi 47 metre devam edecek bir şarkı için bazı hesaplar çıkarmak icap eder. Meselâ şu anda filmde bir dakika kırk

saniye devam edecek bir şarkı için çalışıyorum. Bunun için karşımda kronometrolu saat duruyor.” 52 kare resim x 47 metre film, saniyede gösterilen resim 24. 52x 47 : 24= 101.8 saniye, bu da 1 dakikada 41.8 saniye etmektedir (Şen, 2003).

Sâdettin Kaynak’ın müziklerini yaptığı Türk Filmleri: Allah Kerim, Allah’ın Cenneti, Çanakkale Geçilmez, Estergon Kalesi, Hâfız Behçet, İstanbul Sokakları, Kahveci Güzeli, Kanlı Taşlar, Nasrettin Hoca Düğünde, Sızlayan Kalp, Sızlayan Kalp Beyaz Zambak, Sonsuz Acı, Yavuz Sultan Selim Ağlıyor ve Yayla Kartalı’dır. Kaynak’ın müziklerini yaptığı Mısır Filmleri ise: Arzu ile Kanber, Aşk Çeşmesi, Aşk Kurbanları, Aşkın Zaferi, Bağdat Hırsızı, Balıkçı Osman Bağdat’ta, Beyaz Melek, Beyaz Zambak, Binbir/Binbirinci Gece, Binikinci Gece, Bir Türk’e Gönül Verdim, Cem Sultan, Çöl Kızı, Dansözler Kulübü, Düğün Gecesi, Esir Tüccarı, Gadr ve Azap, Gençliğin Zaferi (Endülüs Geceleri), Gizli Aşk, Günah Peşinde, Hac Yolu, Harunreşid’in Gözdesi, Hurmalar Altında Cemile, Işıl ile Fahri, İncili Çavuş, İskender, Kalbime Doğmuştu, Kara Bahtım, Kerem ile Aslı, Lekeli Melek, Leyla ile Mecnun, Mahzun Gönüller, Meçhul Mazi, Mihrace’nin Kızı, Romeo ve Jülyet, Sahra Güzeli, Sahra Kızı Leyla, Sefiller, Selahattin Eyyûbî ve Bozaslan, Selma Benim Canımsın, Sönmeyen Aşk, Şam Güzeli, Şark Yıldızı, Şeyhin Kızı, Tahir ile Zühre, Vicdan Borcu ve Yetimler filmleridir.

14 Türk ilminden 5 adedinin müziklerini Sâdettin Kaynak’ın yapmış olduğu tespit edilmekle beraber bu filmler için hangi besteleri yaptığına ulaşılamamıştır. Bu filmleri: Hâfız Behçet, Sızlayan Kalp, Sızlayan Kalp Beyaz Zambak, Estergon Kalesi, Allah Kerim’dir. Bunlardan Hâfız Behçet’e, Hasan Oral Şen’in bulgularından faydalanılarak ulaşılmış, diğer dördü ise dönemin gazeteleri taranırken ulaşılan film afişleri ile ilk kez tespit edilmiştir (Şekil 8).

1 Aralık 1950 Cumhuriyet Gazetesi

29 Aralık 1950 Cumhuriyet Gazetesi

21 Ekim 1948 Akşam Gazetesi

4 Mart 1949 Akşam Gazetesi

Yine aynı şekilde 47 adet Mısır filminden de 9 tanesine sadece Kaynak'ın müziklerini yaptığı bilgisi dâhilinde ulaşılmış, eserler tespit edilememiştir. Bunlardan Esir Tüccarı, Hac Yolu, Işıl ile Fahri, İskender, Kerem ile Aslı, Hurmalar Altında Cemile adlı eserlere Hasan Oral Şen'in çalışmalarından, Kalbime Doğmuştu, Mhracenin Kızı ve Sahra Güzeli adlı filmler de gazete taramalarında rastlanılan film afişleri ile ilk kez tarafımızca tespit edilmiştir (Şekil 9).

14 Aralık 1949 Akşam Gazetesi

24 Ekim 1945 Cumhuriyet Gazetesi

27 Ekim 1941 Akşam Gazetesi

Şekil 9. Kalbime Doğmuştu, Mhracenin Kızı ve Sahra Güzeli filmleri gazete ilanları

Sâdettin Kaynak 14 adet Türk filmi için bestelenmiş olduğu 59 eserinde; Nihavent 10/ Hicaz 7/ Mahur 6/ Segah 5/ Acemaşiran 4/ Hüseyini 4/ Karcıgar 4/ Muhayyerkürdi 3/ Rast 3/ Buselik 2/ Zavil 2/ Şehnazbuselik 2/ Nikriz 2/ Evç 1/ Gerdaniye 1/ Sultaniyegah

1/ Şehnaz 1/ Acemkürdi 1 / Suznâk 1 /Ferahnak 1 / Kürdilihicazkâr 1/ Neva 1/ Uşşak 1/ Muhayyerbuse-lik 1/ Şedaraban 1 olmak üzere birbirinden farklı 25 makam kullanmıştır. 47 adet Mısır filmi için bestelediği 159 adet sözlü eseri içinse; Nihavent 27/ Hicaz 24/ Uşşak 20/ Hüzzam 15/ Rast 12/ Mahur 11/ Hicazkâr 8/ Hüseyini 7/ Karcıgar 6/ Muhayyer 6/ Acemaşiran 5/ Segah 4/ Gerdaniye 4/ Muhayyerkürdi 3/ Suznâk 3/ Beyatiaraban 2/ Dügah 2/ Gülizar 2/ Şehnaz 2/ Buse-lik 2/ Kürdilihicazkar 2/ Acemkürdi 2/ Hüseyinkürdi 1/ Kürdi 1/ Müstear 1/ Nevabuselik 1/ Sabâ 1/ Segahma-ye 1/ Sultaniyegah 1/ Suzidil 1/ Beyati 1 olmak üzere birbirinden farkı 31 makam kullanmıştır (Tablo 2).

Kaynak, bestelediği film müziklerinin 5'i Türk filmlerinde, 16'sı Mısır filmlerinde olmak üzere 21 tanesini değişmeli makam anlayışı ile bestelemiş, bir eseri oluştururken bazen iki bazen de üç farklı makamı kullanmıştır.

Sâdettin Kaynak, film müziklerini bestelerken, Türk filmlerinde 9, Mısır filmlerinde ise 8 birbirinden farklı küçük usulü kullanmıştır. Sâdettin Kaynak'ın film müziği besteciliğindeki değişmeli anlayışı yalnızca makamlarla sınırlı kalmamış usuller için de kullanılmıştır. 159 adet Mısır film müziğinin 25 tanesinin, 59 adet Türk filmi müziğinin de 16 tanesinin usulü değişmelidir. Film müziklerindeki genel usul dağılımı ise şöyledir: Türk filmlerinde: Düyek 10/ Sofyan 10/ Aksak 7/ Serbest bölümlü 5/ Curcuna 3/ Türk Aksağı 3/ Nim Sofyan 2/ Raks Aksağı 1/ Lenk Fahte 1/ Usulü belli olmayan 1 eserken; Mısır filmlerinde: Düyek 62/ Sofyan 27/ Aksak 18/ Nim Sofyan 15/ Serbest 6/ Curcuna 2/ Türk Aksağı 1/ Devr-i Hindi 1/ Yürük Semai 1/ Usulü belli olmayan 1 eser tespit edilmiştir (Tablo 3).

Nihavent (27), Hicaz (24), Uşşak (20) ve Hüzzam (15) sıralamasıyla yer alan makam kullanımı ve Düyek (62), Sofyan (27) ve Aksak (18) sıralamasındaki usul kullanımında ilk sıralarda yer alan aksak ritmlerin tercihi de Arap ritm ve makam anlayışına olan yakınlık bakımından ilgi çekicidir.

Sâdettin Kaynak'ın yapmış olduğu film müziklerinin güfte yazarları ise oldukça geniş bir yelpazede çeşitlenmiştir. Karacaoğlan, Emrah, Gevherî, Âşık Ömer gibi halk ozanlarından Dîvân şiirinin en önemli şairlerinden Fuzulî, Nedim ve Şeyh Galib'e, büyük ney üstadı Neyzen Tevfik'ten Millî Mücadele ruhunun en önemli isimlerinden Şair Mehmet Akif Ersoy'a kadar uzanan bu seride Sâdettin Kaynak'ın güftelerini en fazla kullandığı şair Vecdi Bingöl olmuştur. Onun ardından Mustafa Nâfiz İrmak, Fuad Hulûsi Demirelli, Ramazan Gökalep Arkin, Necdet Rüştü Efe, Lâmi Güray gibi şair ve söz yazarları gelmektedir. Sâdettin Kaynak'ın yapmış olduğu film müziklerinin güfte yazarları şöyledir: Türk filmlerinde Vecdi Bingöl 15/ Karacaoğlan 4/ Ra-

Tablo 2 Sâdettin Kaynak'ın Film Müziklerinde Kullandığı Makamlar

Sâdettin Kaynak'ın Film Müziklerinde Kullandığı Makamlar			
14 Türk Filmindeki 59 Eserin Makamları		47 Mısır Filmindeki 159 Eserin Makamları	
Kullanılan Makam	Kullanım Sayısı	Kullanılan Makam	Kullanım Sayısı
Nihavent	10	Nihavent- 27	27
Hicaz	7	Hicaz-24	24
Mahur	6	Uşşak20	20
Segah	5	Hüzzam-15	15
Acemaşiran	4	Rast	12
Hüseyni	4	Mahur	11
Karcıgar	4	Hicazkâr	8
Muhayyerkürdi	3	Hüseyni	7
Rast	3	Karcıgar	6
Buselik	2	Muhayyer	6
Zavil	2	Acemaşiran	5
Şehnazbuselik	2	Segah	4
Nikriz	2	Gerdaniye	4
Gerdaniye	1	Muhayyerkürdi	3
Sultanıyegah	1	Suznâk	3
Şehnaz	1	Beyatiaraban	2
Acemkürdi	1	Dügah	2
Evç	1	Gülizar	2
Suznâk	1	Şehnaz	2
Ferahnak	1	Buselik	2
Kürdilihicazkâr	1	Kürdilihicazkar	2
Neva	1	Acemkürdi	2
Uşşak	1	Hüseynikürdi	1
Muhayyerbuselik	1	Kürdi	1
Şedaraban	1	Müstear	1
		Nevabuselik	1
		Sabâ	1
		Segahmaye	1
		Sultanıyegah	1
		Suzidil	1
		Beyati	1

Tablo 3 Sâdetin Kaynak'ın Film Müziklerinde Kullandığı Usuller

Sâdetin Kaynak'ın Film Müziklerinde Kullandığı Usuller			
14 Türk Filmindeki 59 Eserin Usulleri		47 Mısır Filmindeki 159 Eserin Usulleri	
<i>Kullanılan Usuller</i>	<i>Kullanım Sayısı</i>	<i>Kullanılan Usuller</i>	<i>Kullanım Sayısı</i>
Değişmeli	16	Düyek	62
Düyek	10	Sofyan	27
Sofyan	10	Aksak	18
Aksak	7	Nim Sofyan	15
Serbest	5	Serbest	6
Curcuna	3	Curcuna	2
Türk Aksağı	3	Türk Aksağı	1
Nim Sofyan	2	Devr-i Hindi	1
Raks Aksağı	1	Yürük Semaî	1
Lenk Fahte	1	Usulü belli olmayan	1
Usulü belli olmayan	1		

mazan Gökalp Arkın 2/ Gündüz Nadir 2/ Fuat Hulusi Demirelli 1/ Nurettin Rüştü Bingöl 1/ Mehmet Akif Ersoy 1/ Cemali Nâbedîd 1/ Neyzen Tevfik 1/ Sâdetin Kaynak 1/ Erzurumlu Emrah 1/ Nurettin Rüştü Bingöl 1/ Aşık Hasan 1/ Fuzulî 1/ Vâsî Rıza Zobu 1/ Tarık Işırtman 1/ Refik Ahmet Sevgilî 1/ Vehbi Cem Aşkın'ın 1 güftesi bestelenmiş olup 23 eserinin de güfte yazarı belli değildir. Mısır filmlerinde Vecdi Bingöl 64/ Mustafa Nafiz Irmak 15/ Sâdetin Kaynak 6/ Reşat Özpırınçci 2/ Ercüment Er 2/ Şadi Kurtuluş 1/ Aşık Seyrânî 1/ Aşık Ömer 1/ Tarık Işırtman 1/ Lami Güray 1/ Huriser Güneri 1/ Hâilî İbrahim Akçam 1/ Ramazan Gökalp Arkın 1/ Tâlibi Coşkun'un 1 güftesi bestelenmişken 61 eserinin güfte yazarı belli değildir (Tablo 4).

Tablo 4 Sâdetin Kaynak'ın Film Müziklerinin Güfte Yazarları

Sâdetin Kaynak'ın Film Müziklerinin Güfte Yazarları			
14 Türk Filmindeki 59 Eserin Güfte Yazarı		47 Mısır Filmindeki 159 Eserin Güfte Yazarı	
<i>Güfte Yazarı</i>	<i>Güfte Adedi</i>	<i>Güfte Yazarı</i>	<i>Güfte Adedi</i>
Vecdi Bingöl	15	Vecdi Bingöl	64
Karacaoğlan	4	Mustafa Nafiz Irmak	15
Ramazan Gökalp Arkın	2	Sâdetin Kaynak	6
Gündüz Nadir	2	Reşat Özpırınçci	2
Fuat Hulusi Demirelli	1	Ercüment Er	2
Nurettin Rüştü Bingöl	1	Şadi Kurtuluş	1
Mehmet Akif Ersoy	1	Aşık Seyrânî	1
Cemali Nâbedîd	1	Aşık Ömer	1

Neyzen Tevfik	1	Tarık Işıtman	1
Sâdettin Kaynak	1	Lami Güray	1
Erzurumlu Emrah	1	Huriser Güneri	1
Nurettin Rüştü Bingöl	1	Hâlil İbrahim Akçam	1
Aşık Hasan	1	RamazanGökalp Arkin	1
Fuzulî	1	Tâlibi Coşkun	1
Vasfi Rıza Zobu	1	Güfte yazarı belli olmayan	61
Tarık Işıtman	1		
Refik Ahmet Sevengil	1		
Vehbi Cem Aşkın	1		
Güfte yazarı belli olmayan	23		

Sonuç olarak denilebilir ki; kitle iletişim araçlarından sinema; toplumda ortak bir güç ve ortak bir kültürün oluşturulmasında en önemli öğelerden olmuştur. 1930’lu yıllarda başlayan Mısır ve Türk filmlerine gerek adaptasyon gerekse yeniden beste ile yapılan film müzikleri, “filmin görüntülerine eşlik eden müzik” olma tanımını aşmış; filmlerin önüne geçmiştir. Türk müziğinin yayılımı ve popülerlik kazanımında büyük rol oynamıştır. Geleneksel müzik eğitimi ve bu eğitimin üzerine kurduğu icracı ve besteci kimliği ile Sâdettin Kaynak, Türk müzik hayatı için hem dönemin sosyolojisini tanımlaması hem de Türk müziğinin geleneksel tavrından popülerleşme sürecine nasıl geçtiğinin gözlemlenmesi açısından çok önemli bir bestecidir. Bestecilik hayatının uzun bir bölümü film şarkıları besteciliği içerisinde şekillenen Kaynak için, Türk ve Mısır filmlerine yapmış olduğu fanteziler, şarkılar ve türküler hem kendisinin tanınmasını hem de filmlerin ülkenin dört bir yanında gösterime girmesi ile müziğin geniş kitlelere yayılmasını sağlamıştır. Sâdettin Kaynak’ın bestelerinde karşımıza çıkan müzik anlayışı; makamları ve usulleri kullanışı, melodiye, forma ve ritme getirdiği serbestlik, saz unsuruna sağladığı ehemmiyet ve icra tarzı ile Türk müziğinin geleneksel yapısı içerisinde modern bir anlayıştır ki bu özellikler filmlere yaptığı bestelerde de ziyadesi ile görülmektedir. Kaynak, ulaşılan 669 eserinden 218 tanesini, tespit edilen 14’ü Türk, 47’si de Mısır filmi olmak üzere toplam 61 film için beste-

lemiştir. Film içerisindeki yer ve süreler düşünülerek yapılan besteler, bu sürelerdeki Arap/Mısır şarkılarına Türkçe güfte ve Türk müziği melodileri giydirilse de, ortaya alışılagelmiş 2 dakikalık şarkıların yerini 4-5 dakikaya varan, bol arasazlı, aranağmeli, aruzla vezinlenmiş 4 mısra yerine, serbest vezinli uzunca güfteli eserler almış ve genel yapıyı her anlamda etkilemiştir. Bu müzikler dönemin en tanınmış ve sevilen ses sanatçılarından sesinden filmlerin yanı sıra plaklara okunmuş, ayrıca dönem eğlence mekanları icralarının da vazgeçilmezi olmuş ve Sâdettin Kaynak tüm bu unsurları kullanarak Türk müziğinin popülerleşmesinde büyük rol oynamıştır.

SÂDETTİN KAYNAK BESTELERİNDE VECDİ BİNGÖL

Eren ÖZEK*

Vecdi Bingöl, Tevfik Fikret'in Âşîyan'daki evinin önünde, yıl 1960

Cumhuriyet sonrası Türk müziği bestecileri arasında en çok beste yapılan müzik formlarından biri şarkı formu olmuştur. Bu dönemde şarkı formunda bestelenen eserlerde güftenin yeri ve önemi klasik dönemdekine nazaran daha farklı bir önem taşımaya başlamıştır. Güfte ile beste arasında bir uyum ve dengenin olması önemli bir gereklilik haline gelmiştir.

Güfte yazarlığı ile şiir yazarlığı arasında birçok yönden farklılıklar olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Şiir kendi ritmi, kendi anlatım özellikleri, dili ve içeriği ile başlı başına bir sanat eseri iken, güfte müzikle beraber anlamını tamamlayan, yazım tekniği bakımından müzikal gerekliliklerin varlığından haberdar olarak yazılması gereken ayrı bir sanat eseridir.

Sözlü bir müzik eserinde güftenin dinleyiciyi yönlendirerek algıyı daraltması, ya da bestenin, güftenin anlam bütünlüğünden çalarak ön plana çıkması güfte ile beste arasında bir uyumsuzluk yaratacak, olması gereken dengenin bozulmasına sebep olacaktır. Her iki unsurun birbiri ile uyumlu olması oldukça önemlidir. Zira güfteye anlatılan duygu ve düşüncelerin melodik anlayış ile güçlenmesi esere değer katan faktörlerdendir. Ne beste güftedeki manadan çalmalı ne de güfte... Oluşturdukları birliktelik ne kadar başarılı ise dinleyicinin eserden alacağı lezzet de bu oranda artacak ve eser sanatsal anlamda daha fazla değer kazanacaktır.

20. yy Türk müziği bestecileri içerisinde güfte ile beste arasındaki bağı dengeli kurabilen, kalıcı birçok esere imza atabilen en önemli isimlerden biri şüphesiz Sâdettin Kaynak olmuştur. Kaynak yaşamı boyunca bestelediği eserlerle zamana karşı direnebilen nadir bestecilerden biri olmayı başarmıştır. Dinleyicisinin, eseri her dinleyişinde yeniden etkilemesini sağlayacak kadar güçlü ve sanatsal bir anlatım dili kullanmıştır. Kaynak'ın gerek makam kullanımı gerekse form anlayışı kendi döneminin en yenilikçi ve üretken bestecilerinden biri olmasını sağlamış, üç yüzün üzerinde bestesi ile Türk müziği repertuarına önemli katkılarda bulunmuştur.

Kaynak bu değerli eserleri sanatseverlere sunarken birlikte çalıştığı, duygu ve düşüncelerini dizeleri ile kelimelere döken Türk müziğinin önemli güfte yazarından biri olan Vecdi Bingöl ile tüm müzik severlerin beğendiği, takdir ettiği çok önemli bir ortaklık kurmuştur.

Türkiye Radyo ve Televizyonu Kurumu arşivinde Vecdi Bingöl'e ait 80 adet Sâdettin Kaynak bestesi bulunmaktadır. Oldukça yüksek olan bu rakam iki büyük sanatkâr arasındaki eşine az rastlanır uyumun ve ortaklığın önemli bir göstergesi durumundadır. Sâdettin Kaynak Kaynak ve Vecdi Bingöl'ün ortaklaşa ürettikleri eserler arasında Türk sinemasında da kendisine haklı bir yer bulmuş ve ses getirmiş örnekler bulunmaktadır.

* İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Öğretim Görevlisi

Vecdi Bingöl'e ait güfteler döneminin önde gelen başka bestecileri tarafından da bestelenmiştir. Ancak bu bestelerin toplam sayısı şairin Sâdettin Kaynak tarafından bestelenmiş güftelerinin neredeyse yarısı kadardır. Bu bestecilere ve Bingöl güfteleri kullanarak yaptıkları beste sayılarına bakacak olursak karşımıza şu önemli isimler ve rakamlar çıkmaktadır:

Artaki Candan (1), Dürri Turan (1), Fehmi Tokay (1), Kadri Şençalar (7), Lemi Atlı (1), Mediha Şen Sancaçoğlu (1), Mustafa Nafiz Irmak (2), Münir Nureddin Selçuk (9), Selahaddin Pınar (11), Suphi Ziya Özbakkan (1), Şerif İçli (2), Şükrü Tunar (1).

Sâdettin Kaynak'ın Vecdi Bingöl güftelerini kullanarak yaptığı besteler içerisinde en çok 16 beste ile nihavend makamı karşımıza çıkmaktadır. Daha sonra sırasıyla hicaz, hicazkar ve uşşak makamlarındaki örnekler sayısal olarak önde gelmektedir. Bingöl'e ait güfteleri kullanırken tek bir makamda bestelediği şarkıları olduğu gibi makam değişimli şarkıları da bulunmaktadır (Tablo.1)

Bingöl birçok güftesini hece ölçüsü kullanarak yazmıştır. Kaynak'ın usul tercihlerini mısralardaki hece sayısına, yani hece ölçüsünün kalıbına göre belirlediği göze çarpmaktadır. Bingöl'e ait güfteleri toplam dokuz

Tablo.1

	MAKAM	USÛL	ADET
Tek Makam	Acemkürdi	Düyek/N.Sofyan/Curcuna	1
	Acemaşiran	Sofyan/D.Hindi	2
	Evç	Aksak	1
	Ferahfeza	Sofyan	1
	Gerdaniye	Sofyan/Aksak	2
	Gülizar	Aksak	1
	Hicaz	Sofyan/Düyek/Aksak/ Türk Aksağı/N.Sofyan	7
	Hicazkar	Düyek/N.Sofyan	6
	Hüseyini	Oynak/Sofyan/N.Sofyan	3
	Hüzzam	Düyek/Curcuna N.Sofyan/Sofyan	4
	Karcıgar	Düyek	1
	Mahur	Sofyan/Düyek/N.Sofyan Aksak	4
	Muhayyer	Düyek/Sofyan/Aksak	5
	Muhayyerkürdi	Düyek/Aksak/Semai	3
	Müstear	Sofyan	1
	Neveser	Aksak	1
	Nihavend	Düyek/Sofyan/Semai Aksak/N.Sofyan/D.Hindi	16
	Rast	Düyek/Sofyan/N.Sofyan	3
	Segah	Düyek/Sofyan Curcuna	5
	Uşşak	Düyek/T.Aksağı Sofyan/N.Sofyan	6
Makam Değişimli	Hüzzam-Mahur	Nim Sofyan	1
	Mahur/Hicaz	Aksak	1
	Ş.Araban/Nikriz/Mahur	Nim Sofyan	1
	Uşşak/Mahur	Düyek	1
	Rast-Nihavend	Sofyan/Semai	1
	S.Yegah/Buselik/A.Aşiran	N.Sofyan/Semai	1

usul kullanarak besteleyen Kaynak'ın en çok düyek usulü kullandığı görülmektedir. Daha sonra sırasıyla sofyan, nim sofyan, aksak, semai, curcuna, Türk aksağı, devr-i Hindi ve oynak gelmektedir.

Aşağıdaki tabloda Kaynak'ın hangi hece kalıbı için hangi usulleri tercih ettiği gösterilmektedir.

Usul/Hece	5	7	8	10	11	12	14	16	Serbest
Nim Sofyan	-	3	2	2	3	-	3	-	3
Semai	-	1	2	1	1	-	2	-	-
Sofyan	1	6	7	-	1	1	5	-	8
Türk Aksağı	-	2	-	-	1	-	-	-	-
Devri Hindi	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Düyek	1	10	5	-	10	-	8	1	8
Aksak	-	3	-	-	2	-	5	1	1
Oynak	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Curcuna	1	-	1	-	2	-	-	-	-

Tablo.2 Hece ölçüsünün usullere göre dağılımı

Şüphesiz Bingöl'e ait güftelerin tamamı hece ölçüsü ile yazılmamıştır. Serbest vezin ile yazılan pek çok güftesi de bulunmaktadır. Serbest vezinle yazılan güftelerde hece sayıları değişkenlik gösterse de Kaynak'ın bu düzensiz yapı içerisinde, mısraların hece sayısı bakımından benzerliklerini kullanmış olduğu, güfte içerisinde belirlediği kalıplara göre usul seçme yoluna gittiği görülmüştür. Bu sebeple bestelerinde çok kere usul değişikliği kullandığı gözlenmiştir.

Örneğin Kaynak'ın nihavend makamındaki 'Yalnız seni sevdim, seni yaşadım' şarkısında bu değişimi rahatça görebilmekteyiz.

*Yalnız seni sevdim, seni yaşadım
Derdinle inledim, seninle yaşadım
Sensin benim kalbimdeki son adım
Anılsın sevgilim adınla adım
Ömrümün doyulmaz demidir şimdi*

*Sevdâ bir ıstıraptır çeken gönül n'oldu
Ümidimi süsleyen dikenli bir gül oldu
Nağmelerin rûhumda şakiyan bülbül oldu
Aşkımın en değerli mesut demidir şimdi*

Güftenin ilk altı mısrası 11'li hece kalıbı kullanılarak yazılmış ve besteci bu mısraları semai usulünde bestelemiştir. Güftenin son dört mısrası ise 14'lü kalıp kullanılarak yazılmış ve düyek usulü kullanılarak bestelenmiştir.

Yine nihavend makamında bestelediği 'Ey ipek kanatlı seher rüzgarı' şarkısında usul değişiminin hece sayısı ile olan ilgisini görmekteyiz.

*Ey ipek kanatlı seher rüzgarı
Uğradı mı yolun leyla üstüne
Bağrımda titrettin o bergüzarı
Sevdalar getirdin sevda üstüne
Sevişmemiz ne hoş çağıdı
Yıldız gibi birden ağdı
Acı bir gözyaşı yağdı
O pembe rüya üstüne
Şimdi o çağlar yadımda ağlar
Gönlümü bağlar hülya üstüne*

Güftenin ilk dört mısrası 11’li kalıp kullanılarak yazılmış ve Kaynak tarafından düyek usulü kullanılarak bestelenmiştir. Beşinci mısradan sekizinci mısraya kadar kullanılan 8’li kalıp devr-i Hindi usulü kullanılarak bestelenmiş, daha sonra gelen 10’lu kalıp ile yazılmış son iki mısradan ise tekrar düyek usulü kullanılmıştır.

Kaynak bestelerinde görülen tüm usul değişikliklerinin hece ölçüsüne dayalı bir hesaplama ile kaynaklanıyor olduğunu söylemek elbette mümkün değildir. Örneğin; segah makamındaki ‘Gönül sevdin sevilmedin seveda elinde’ şarkısında, güftenin tamamı 8’li hece kalıbı ile yazılmış olmasına rağmen besteci düyek ve curcuna usullerini değişimli olarak kullanmıştır.

Bir başka örnek de muhayyer makamındaki Bu gece mehtabı koynuna almış şarkısıdır. Güftenin tamamı 11’li hece kalıbına göre yazılmış olmasına rağmen besteci düyek ve aksak usullerini değişimli olarak kullanmıştır.

Hece ölçüsünün kalıbı değişmesine rağmen usulün değişmediği örnekler de bulunmaktadır. Örneğin; hüzzam ve mahur makamlarının değişimli olarak kullanıldığı ‘Bir ses duydum inceden’ şarkısında güftenin genelinde kullanılan 7’li kalıbın geçişerek 10’lu kalıba geçmesine rağmen usul değişmemekte, nim sofyan olarak kalmaktadır.

Kaynağın nim sofyan usulünde bestelediği eserlerde kullandığı hece ölçüsü kalıpları Tablo.3’te verilmiştir.

NİM SOFYAN	
Adet	Hece Sayısı
3	7
2	8
2	10
3	11
3	14
3	Serbest

Tablo.3

Nim sofyan usulünde 7’li ve 8’li kalıpların kullanıldığı Niçin baktın bana öyle ve Bir ses duydum inceden şarkılarından birer bölümü Şekil.1 ve Şekil.2’de gösterilmiştir.

Şekil.1 Nim Sofyan 7’li Hece Ölçüsü

Şekil.2 Nim Sofyan 8’li Hece Ölçüsü

Kaynak usul değişimi olan eserler içerisinde kullandığı Semai usulünü Tablo.4’teki kalıplarla bestelemiştir.

SEMAİ	
Adet	Hece Sayısı
1	7
2	8
1	10
1	11
2	14

Tablo.4

Semai usulünde 7'li ve 11'li kalıpların kullanıldığı Kalplerden dudaklara yükselen sesi dinle ve Yalnız seni sevdim şarkılarından birer bölüm Şekil.3 ve Şekil.4'te gösterilmiştir.

Şekil.3 Semai 7'li Hece Ölçüsü

Şekil.4 Semai 11'li Hece Ölçüsü

Sofyan usulünde bestelenen eserlerde kullanılan hece ölçüsü kalıpları Tablo.5'te verilmiştir.

SOFYAN	
Adet	Hece Sayısı
6	7
7	8
1	11
1	12
5	14
8	Serbest

Tablo.5

Sofyan usulünde 7'li ve 8'li kalıpların kullanıldığı Bu gece düğün dernek ve Sevgi şefkat iki kardeş şarkılarından birer bölüm Şekil.5 ve Şekil.6'da gösterilmiştir.

Şekil.5 Sofyan 7'li Hece Ölçüsü

Şekil.6 Sofyan 8'li Hece Ölçüsü

Türk aksağı usulünde bestelenen eserlerde kullanılan hece ölçüsü kalıpları Tablo.6'da verilmiştir.

TÜRK AKSAĞI	
Adet	Hece Sayısı
2	7
1	11

Tablo.6

Türk aksağı usulünde 7'li kalıbın kullanıldığı Hoy deniz Karadeniz ve Yad eller aldı beni şarkılarından birer bölüm Şekil.7 ve Şekil.8'de gösterilmiştir.

Şekil.7 Türk Aksağı 7'li Hece Ölçüsü-1

Şekil.8 Türk Aksağı 7'li Hece Ölçüsü-2

Devr-i Hindi usulünde bestelenen eserlerde kullanılan hece ölçüsü kalıpları Tablo.7'de verilmiştir.

DEVRIHİNDİ	
Adet	Hece Sayısı
2	8

Tablo.7

Devri Hindi usulünde 8'li kalıbın kullanıldığı Ey ipek kanatlı seher rüzgarı ve Nideyim bilmem elinden senin şarkılarından birer bölüm Şekil.9 ve Şekil.10'da gösterilmiştir.

Şekil.9 Devri Hindi 8'li Hece Ölçüsü

Şekil.10 Devri Hindi 8'li Hece Ölçüsü

Düyek usulünde bestelenen eserlerde kullanılan hece ölçüsü kalıpları Tablo.8'de verilmiştir.

DÜYEK	
Adet	Hece Sayısı
10	7
5	8
10	11
8	14
1	15
1	16
8	Serbest

Tablo.8

Düyek usulünde 7'li ve 11'li kalıbın kullanıldığı Leyla bir özgecandır ve Sevmek suçsa çekinmezdim ölümden şarkılarından birer bölüm Şekil.11 ve Şekil.12'de gösterilmiştir.

Şekil.11 Düyek 7'li Hece Ölçüsü

Şekil.12 Düyek 11'li Hece Ölçüsü

Aksak usulünde bestelenen eserlerde kullanılan hece ölçüsü kalıpları Tablo.9'da verilmiştir.

AKSAK	
Adet	Hece Sayısı
3	7
5	14
2	11
1	16
1	Serbest

Tablo.9

Aksak usulünde 7'li ve 14'lü kalıbın kullanıldığı Aşkın susuz bağında ve Pınar baında sandım bir söğüt şarkılarından birer bölüm Şekil.13 ve Şekil.14'te gösterilmiştir.

Şekil.13 Aksak 7'li Hece Ölçüsü

Şekil.14 Aksak 14'lü Hece Ölçüsü

Oynak usulünde bestelenen eserlerde kullanılan hece ölçüsü kalıpları Tablo.10'da verilmiştir.

OYNAK	
Adet	Hece Sayısı
1	7

Tablo.10

Oynak usulünde 7'li kalıbın kullanıldığı Ben bir çoban kızım şarkısından bir bölüm Şekil.15'de gösterilmiştir.

Şekil.15 Oynak 7'li Hece Ölçüsü

Curcuna usulünde bestelenen eserlerde kullanılan hece ölçüsü kalıpları Tablo.11'de verilmiştir.

CURCUNA	
Adet	Hece Sayısı
1	5
1	8
2	11

Tablo.11

Curcuna usulünde, 11'li kalıbın kullanıldığı Söyleyin nerede o göz nuru ve 8'li kalıbın kullanıldığı Gönül sevdin sevilmedin şarkılarından birer bölüm Şekil.16 ve Şekil.17'de gösterilmiştir.

Şekil.17 Curcuna 8'li Hece Ölçüsü

Kaynak tarafından bestelenen Vecdi Bingöl güftelerine içerik yönünden bakıldığında sadece kadın erkek ilişkisi değil, insan-dünya hayatı, insan-tabiat ilişkisi gibi birçok farklı konunun güftelendiği görülmektedir. Kullanılan temalarda da zengin bir yapı göze çarpmaktadır. Örneğin kahramanlık, vatan sevgisi, dünya hayatı, evlat sevgisi, aile sevgisi gibi çok çeşitli konularda güfte örneklerine rastlamaktayız.

Bingöl güftelerinde kelime ve mısra tekrarları kullandığı görülmekte, ifade tekrarlarına rastlanmamaktadır. Güftelerin hemen hepsinde hece vezni ya da serbest vezin kullanmıştır. Aruz vezninin kullanıldığı eser çok azdır. Örneğin; Mef'ûlü / Mefâîlü / Mefâîlü / Feûlün kalıbının kullanıldığı 'Hicrânla harab oldu da sevdâ eli gönlüm' adlı şarkı bulunmaktadır.

Şairin güfteleri dil yönünden incelendiğinde zaman zaman konuşma diline de yer verdiği görülmektedir. Kaynak'ın 'Aşk Çeşmesi' adlı sinema filmi için bestelediği 'Cevap bekleme kuzum yok diyecek bir sözüm' şarkısının da eşine az rastlanan bir güfte anlayışı kullanılmış, iki sevgilinin karşılıklı diyalogları güfte olarak yer almıştır.

Günümüzde bu iki usta müzik adamının zamana meydan okuyan şarkıları hâlâ Türk müziği severler tarafından zevkle dinlenmektedir. İkili arasındaki eşine çok sık rastlanmayan bu uyum sadece dinleyicilerin duygu ve düşüncelerini dile getirmekle kalmayıp, günümüz müzisyenlerine de yol gösteren iyi bir örnek olmaya devam etmektedir.

SÂDETTİN KAYNAK ESERLERİNDE AŞK KONULU TASAVVUFİ MOTİFLER

Y. Doç. Dr. Fatma Asiye ŞENAT*

Dudağa gelene kadar, sahibinin derununda dolambaçlı ve meşakkatli bir rota takip eden sanatsal söz/ ifade, oradan ayrıldıktan sonra bu sefer de ona muttali olanların derununda yeni bir yol izlemeye başlar. Sö-zün sahibi ile misafiri arasında ne kadar aşinalık varsa, sözdeki kasıt ile anlayandaki sonuç açısından mananın izlediği yol da o oranda yakın olacaktır. Pek çok kaynaktan beslenerek zenginleşen bu aşinalığı oluşturan değerlerin bazen adının bile konulmadığı malumdur. Bu nedenle zaman zaman hiç umulmadık ağızdan/kalem-den çıkan sözler, bahsi geçen yolculuğa umulmadık misafirleri davet eder. Sözü söyleyenle dinleyen özellikle dil kodlarını benzer şekilde kullanıyorlarsa söylenenle anlaşılan arasındaki uyum artmaktadır.

Vefatından 50 yıl sonra bir bestekârın kullandığı, çoğu başkaları tarafından kaleme alınmış güfteler üzerinden onun fikir dünyasına yolculuk yapma cüret ve cesaretini bize veren husus işte tam burasıdır: Söz söyleyenden sonra dinleyende de yol almaya devam eder. Sâdettin Kaynak'ın bestelerinde kullandığı güftelerin başkasına ait olması, yorumlamayı zorlaştıran faktörlerden biri olmakla birlikte, bestekârı bir metin karşısında harekete geçiren dinamikler düşünüldüğünde bunlar üzerinde düşünmek yine de anlamlı bulunmuştur. Bununla birlikte Sâdettin Kaynak'ın kendi yazdığı şarkı sözlerindeki tasavvufi motifler bu çalışmada öncelikli olarak değerlendirilmiştir. Bütün bunlar yapılırken metnin zihinsel arka planına nüfuz etmeye çalışmak, hatta müdahale ederek onu ikinci bir kez konuşturmak değil, sadece hayatı, eğitimi ve eserlerindeki izlediği takip ederek ne söylemiş olabileceği üzerinde ihtimaller üretmek amaçlanmıştır. "Bütünü ayrıntılar, ayrıntıyı bütün bağlamında anlamak" ilkesinin¹ kısmi bir uygulamasına yer veren bu çalışmada, anlayan öznenin koşullarının anlama faaliyetini kaçınılmaz olarak etkilediği fikri peşinen kabul edilmiştir.

Sâdettin Kaynak'ın yüzlerce bestesinin içinde çok azının hikâyesi bize ulaşmıştır. Bu çalışmanın hareket noktasını teşkil eden nokta, sanatçının sözü de müziği de kendisine ait olan Hicaz makamındaki eserinin öyküsüdür. Bestenin güftesi şöyledir:

Muhabbet bağına girdim bu gece.

Açılmış gülleri derdim bu gece

Vuslatın çağına erdim bu gece
Muhabbet doyulmaz bir pınar imiş.

Ararım, ararım, ararım seni her yerde
Sorarım ıssız gecelerde sevgilim nerde

Açıldı bahtımın gonca gülleri
Gönül bağında öter bülbülleri
Aşkima sarayım tüm gönülleri
Muhabbet doyulmaz bir pınar imiş.

Bu eserdeki güfte-beste uyumu kadar, arzusuna erişmiş aşığın coşkunu, mutluluktan ne yapacağını şaşır-mış hali dikkat çekicidir. Üstelik aşığın coşkunu hali sevgi-liyle geçirilmiş bir geceden neşet ettiğine göre, ilk anda burada cinsel yakınlığın da kastedildiğini zanneden bir dinleyici, uzak bir ihtimali düşünmüş olmaz. Bu eserde âşıkla maşukun kavuşmasına işaret edildiği doğrudur ancak âşıkla maşuk kimliği çağrışım yoluyla ilk akla gelenler değildir. Kaynak bu sözleri gece rüyasında Hz. Peygamber'i gördükten sonra yaşadığı mutluluğun sarhoşluğuyla kaleme almış ve ardından da bestelemiştir.

Bilindiği üzere, musiki tarihimizde ilk etapta muhatap sevgilinin kim olduğu net anlaşılamayan ancak ıkrarla Allah'a ya da Hz. Muhammed'e atfen yazıldığı bilinen eserler vardır.² "Dede Efendi'nin, "Ey Gül-i Bağ Eda", "Ey Büt-i Nev Eda", Hacı Arif Bey'in "Vücut İkliminin Sultanı Sensin", bestesi Semahat Özdenes, güftesi Nedim Güntel'e ait "Dün Gece Mehtaba Dalıp" sözleriyle başlayan eser, yine bestesi Yesari Asım Arsoy'a, güftesi Fitnat Sağlık'a ait "Ömrüm Seni Sevmekle Nihayet Bulacaktır" gibi sevenlerinin ve dinleyenlerinin çoğunlukla kendi sevgililerine mal ettiği eserler aslında Hz. Peygamber için yazılmıştır. Özellikle son eser, mümince bir hayatın terennümü olarak burada hatırlanmaya değer:

"Ömrüm seni sevmekle nihayet bulacaktır,
Yalnız senin aşkın ile ruhum solacaktır,
Son darbe-i kalbim yine ismin olacaktır,
Yalnız senin aşkın ile ruhum solacaktır."

Bugün de benzer şaşırtmacaların devam ettiği hatırlanmalıdır. Buna en güzel örneklerden biri, Mazhar Alanson'un "Yandım yandım" adlı şarkısıdır. Bu eseri Hz. Peygamber'e ithafen Mekke'de yazdığını belirten

1 Göka E., Topçuoğlu E., Aktay Y., Önce Söz Vardı, Vadi Yay., Ankara, 1996, s. 50.

2 <http://www.sonpeygamber.info/bu-sarkilarin-hz-peygamber-e-yazildigini-biliyor-muydunuz>.

sanatçı, ‘Bana yeniden şarkılar söyleten kadın’ mısrasının ise hayali bir sevgiliye ithaf edildiğini, herkesin bu şarkıyı bir kadın için yazdığını sandığını zira onun gibi “garip” birinden böyle bir eseri kimsenin beklemediğini ifade etmektedir.³ Bu tip eserlerde sıklıkla rastlanan hayali bir sevgiliye söylenmiş cümlelerden oluşturulan çeldiriciler, çoğu kez söz sahibinin kalbindeki sırrın gizli tutulmasına hizmet etmektedir.

Hıfzını daha küçük yaşlardayken ikmal eden, Darülfünûn İlahiyat Fakültesi’ni bitirerek hâfızlığını bilgiyle taçlandırıp ve uzun yıllar boyunca imamlık vazifesini yürüten, pek çok Kur’an talebesi yetiştiren Sâdettin Kaynak’ın eserlerine seçtiği güfteleri anlarken hangi değerleri göz önünde bulundurmak gerektiği, bütün bu bilgiler ışığında ayrı bir ihtimam istemektedir. Onun güftelerinde en çok yer alan konular, sevgiliye duyulan özlem, aşk acısı, vuslat ümidi, hasret ve onun yol açtığı melankoli, kavuşma neşesi ve coşkusudur. Milli motifler de zaman zaman onun eserlerinde yer gösterir. Ayrıca döneminde bir furyaya dönüşen müzikaller için bestelediği güfteler de senaryoya uygun bir içeriğe sahiptir. Aşkıyla sarsan, hasretiyle kavuran, vuslatıyla neşe sunan sevgili edilen reel dünyaya ait kanlı canlı sevgiliye mi aittir. Dine ait kavramları her şeyden önce muhabbet ilkesi üzerinden anlama gayreti olarak tanımlayabileceğimiz tasavvufun zengin anlamlandırma dünyasının, rumuz ve metaforlarının bestekârın zihnine nakşedilmiş olduğuna dair veriler, onun eserlerini anlama çabasına yol göstermektedir. Burada öncelikle zahiri tema olarak görünen aşk üzerinde duralım.

I. Sâdettin Kaynak Eserlerinde Mecazî Sevgi

Sâdettin Kaynak eserlerinde coşkun bir duygu seline, sevdanın türlü hallerine sıklıkla rastlanır. Zaman zaman gönlünü sevgiliye kaptırmış ve durumdan hoşnut bir âşık imgesini akla düşüren ifadelerle rastlanıldığı gibi, ayrılıktan harap olmanın serzenişleri de duyulur.

Rast makamında bestelediği “Benim olsan seni bir gül gibi koklar sararım” adlı eserde “saçları her gece örülecek sevgili” teması, sözleri Karacaoğlan’a ait olan “Benim yârim gelişinden bellidir, ak elleri deste deste güllüdür, ibrişim kuşaklı ince bellidir, ince bellerimi sar dedi bana” ilk dörtlüğüyle başlayan Hicaz makamındaki eserde sevgilinin boyu, endamı, saç ile tamamlanmaktadır. “Ela gözlerine kurban olunan, yüzüne bakmaya doyulamayan, nokta benleri sayılamayan sevgiliyi” sevmeye de doyum olmayacağı aşikârdır. Reşat Bilgin’e ait “Beni sana bağlayan gözlerinin rengidir, ah o gözler ne nefis bir şiir ahengidir, bahtımın rengi siyah saçlarının rengidir” sözleriyle başlayan Hicazkâr şarkıda da dolu dolu yaşanan bir sevdâ ve hüznâ işaret edilir.

Kürdilihicazkar makamındaki klasik formdaki eser, nahif bir kadın imgesine işaret eder:

Bir esmer dilberin vuruldum hüsnüne
Ela gözlerinin ilahi hüznüne
Yaralı sesinin derinden derine
Çağlayan ne hazin bir akışı vardı

Sözleri kendisine ait olan Nihavend makamındaki eser, Kaynak’ın sevdâya dair konuların zorluğuna dair farkındalığını yansıtır:

Gönül nedir bilene gönül veresim gelir
Gönülden bilmeyene sersem diyesim gelir
Aşk nedir, sevdâ nedir bunu bilmek gerektir
Bunu bilen âşığı her gün göresim gelir

Buselik makamında bestelediği, sözleri Ramazan Gökalp Arkin’a ait olan şarkıda da aynı duygu hali hâkimdir:

Saçlarıma ak düştü sana ad bulamadım
Gönüle uçmak düştü bir kanat bulamadım
Sevgim taşı çağladı, yüreğimi dağladı
Gönül coştı ağladı bir şevkat bulamadım

Daldım sevgi seline düştüm gönül eline
Bu sevginin diline bir lûgat bulamadım
Dil döktüm bülbül gibi, soldum pembe gül gibi
Çağlayan gönül gibi bir feryat bulamadım

Zaman zaman sevgiliye yönelişlerin pek çapkınca bir hal aldığı da görülür. Mesela sözleri de kendisine ait olan Muhayyerkürdî makamındaki şu fantezi, bu kullanışa iyi bir örnektir:

Aman güzel Maçkalı
Yürüyüşü cakalı
Aklım başımda değil
Bana baktın bakalı.
Her yerde kızlar gördüm
Hepsine de tutuldum
Hangisini alayım
Deli divane oldum.

Sözleri yine kendisine ait olan Hüseyini makamındaki eser de benzer bir içeriğe sahiptir:

Haticem saçlarını dalga dalga taratmış
Tanrı bizi topraktan onu nurdan yaratmış
Kız Hatice Hatice kaçalım gel bu gece
El ayak çekilince bahçeye gel gizlice
Güzele doyum olur sana hiç doyum olmaz
Haticem kalk gidelim bizi hiç gören olmaz”

Hüzzam makamındaki şu eser ise, Kaynak şarkıla-

rındaki çapkın söyleme en iyi örnek sayılmalıdır:

Gönlüm seher yeli gibi daldan dala essem diyor
Coşsam bahar seli gibi setler yıkıp geçsem diyor

Hazân vakti erişmeden ecel gelip yetişmeden
O çeşmeden, bu çeşmeden kana kana içsem diyor

Bugün gördüm iki civan, dizimde kalmadı derman
Biri candır, biri cânân, hangisini sevsem diyor.

Sâdettin Kaynak'ın hayatı bir bütün olarak ele alındığında yukarıdaki dizelerde ifade edildiği gibi daldan dala uçmadığı, hem aldığı eğitim, hem görevi, hem de ahlaki yapısı itibarıyla mazbut bir hayat tarzına sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. O halde sevgiliye/sevgili namzetlerine seslenen bu şarkı sözlerini yazmayı/bestelemeyi tercih eden sanatçının derununa dair anlaşılabilir olan nedir? Film müzikleri için senaryoya uygun olarak yazılan ve bestelenenler dışındaki eserlerini dinlerken sanatçının zihnindeki olası hangi algıları göz önünde bulundurmak gerekir? Çünkü güftelerdeki bazı unsurlar hakikat ile mecaz arasında gelgitlere sebep olmakta, "cins-i latîf"e yönelen sevdanın aslında hakiki aşka bir alıştırma, bir bahane olduğuna dair kimi öğeler de Sâdettin Kaynak'ın eserlerinde karşımıza çıkmaktadır:

Aşk böyledir, aşk böyledir, böyledir.

Âşıkı sevda söyletir
O söz gönül diliyledir
Dert çektirir, âh eyletir
Sevda mukaddes bir azap
İşve dolu bin ızdırıp
Şehreder onu dört kitap
Bu ızdıraba sen de tap

"Kalplerden dudaklara yükselen sesi dinle" mısrasıyla başlayan Nihavend şarkının son bölümünde bir insana yönelen sevdanın terane olarak tanımlanması ise, gerçeğin ne olduğu sorusunu sorma ihtiyacı hissettirir:

"...İşte bu hoş terane aşkın sesidir gülüm
O her yerde bahane, aşksız hayat bir ölüm."

Bu soru işaretini gidermek için uğraşırken, klasik bir terbiye sisteminden gelen Kaynak'ın içinde yetiştiği tasavvuf kültüründe, aşkın mecazîsinin hakikisi yanında ne anlam taşıdığını bilmek gerekir. Mecazî aşk, geçici suretlerden birine, beğenilen, hoşlanma duygusu yaratan herhangi birine ya da bir şeye yönelen duygudur. Ana-baba, evlat, dost, çok sevilen herhangi bir şey, mecazî aşkın odağına yerleşebilir. Bununla birlikte karşı cinsten birine karşı duyulan yoğun duygu, mecazî aşk denince akla ilk gelen husus olur. Gerçekten de ego eğitimi açısından eşsiz bir fırsat sunan böylesi aşk,

Allah'a karşı duyulan hakiki aşkın temrini sayılmıştır.⁴ Hatta hakiki aşk yolunda öğretici basamak teşkil ettiği için buna ebced-i aşk da denmiştir.⁵ Tasavvuf ehline göre mecazîsi, hakiki aşkın gölgesi ve kokusudur.⁶ Bu durum, aşkın sebepleri, şartları ve gerekliliklerinin hep aynı görülmesindendir. Aşk bütün varlıklar içinde ancak insanın ulaşabildiği son tekâmül basamağıdır. Allah'ı bilme ve tanımanın ancak aşk ile mümkün olacağı kabulü⁷ ve bir insana duyulan aşkın gerçek aşk yolunda ciddi bir eğitim sayılması, sufilerin cismani aşk temasına dair kalıpları kullanarak Allah sevgisini dile getirmelerinde etkili olmuştur. Bu unsur çok farklı ekollere mensup da olsalar, tasavvuf ehli tarafından benzer şekillerde dile getirilmiştir:

"Bu dünya sevgisiyle ya da makam ve para hırsıyla ya da bu âlemde sevilen şeylerin sevgisiyle Allah gizlenmiştir. Şairler bütün sözlerini yaratıklar üzerine harcadılar ve O'nun hakikatini tam anlamıyla bilemediler. Arifler ise duydukları her şiirde her bilmecede her methiyede ve her gazelde şekillerin ve suretlerin perdesi arkasından sadece O'nu görürler."⁸

"Âşığın hastalığı bütün hastalıklardan ayrıdır. Aşk, Tanrı sırlarının usturlâbıdır. Âşıklık, ister o cihetten olsun, ister bu cihetten...Âkıbet bizim için o tarafa kılavuzdur."⁹

"Senin yüzünü vasıtasız ve açık olarak anlatmak ne mümkün? Ben de güzel yüzlüleri methederim. Fakat bunlarla Senin yüzünü kastederim."¹⁰

Sadece tasavvufî İslam şiirine ait olmayan, ancak bu medeniyet bünyesinde Nicholson'ın deyişiyle "başka hiçbir yerde bulunamayacak bir zenginlik ve mükemmelliğe ulaşan"¹¹ bu aşk ve muhabbet sembolizminin, Sâdettin Kaynak eserlerinde de izleri aranmalıdır. Ali Nihad Tarlan'ın "Tasavvuf ile alakadar olan şairler bir insanın güzelliğine karşı aşklarını söyledikleri zaman, onun şeffaf varlığından geçip güzelliğin hakiki sahibi olan Allah'a teveccüh ederler"¹² tesbitinde işaret

4 Yılmaz, H. Kamil, *Tasavvuf Mes'eleleri*, Erkam Yay., İstanbul, 1997, s.146-147.

5 Uludağ, Süleyman, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kalcı Yay., İstanbul, 2005, s.114.

6 Karayazı, Nurgül, *Fuzuli'nin "Leyla ve Mecnun"unda Tasavvufî Kavram ve Unsurlar*, MÜSBE, Basılmamış YL tezi, İstanbul, 2007, s.146.

7 Cebecioğlu, Ethem, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Anka Yay., İstanbul, 2005, s.85.

8 İbn Arabî, İlahî Aşk, çev. Mahmud Kanık, İnsan Yay., İstanbul, 1998, s. 34.

9 Mevlana, Celaleddin, *Mesnevi*, I-VI, çev.: Veled İzbudak, I, beyit:110.

10 Sözler, Mevlana Halid-i Bağdadi'ye aittir. Bkz.: Kılıç, Erol, *Sıfî ve Şiir*, İnsan Yay., İstanbul, 2011, s.75.

11 R.A.Nicholson, *İslam Sufileri*, ter.: Mehmet Dağ ve d., Ankara, 1978, s.88.

edildiği üzere, Leyla'yı överken aslında Mevla'yı övme geleneği anlaşılan Kaynak'ı da etkisi altına almıştır.

II. Sâdettin Kaynak Eserlerinde "Leyla" Vurgusu

Birçok şiirde ilahi aşka gidişi sembolize eden Leyla-Mecnun motifi, tasavvuf dilinde mecazî sevgiyle hakiki sevginin birbirini tamamladığı ve birbirinden ayırdığı nokta olarak önem taşır. :”...Gerçeğe ulaşmak arzusu ile mecaz yolunu tutup da hikaye söylemek bahanesiyle sırları açıkladığımda; Leyla vasıtası ile (ey Tanrı) senin sıfatlarını anlatmaya başladığımda ve Mecnun’un dili ile Sana olan ihtiyacımı ortaya koyup yalvardığımda...”¹³ sözleriyle “Leyla ve Mecnun” adlı eserinde bu noktaya işaret eden Fuzulî’nin bu yaklaşımı, aslında farklı kalıplarla tasavvufi eserlerde dile getirilen bir gerçeğin başka bir formla ifade edilmesinden başka bir şey değildir. Ancak bu kalıp öylesine şöhret kazanmıştır ki; tekil bir tecrübe, çoğul ve zengin bir edebiyat tevliid etmiştir.

Sâdettin Kaynak’ın bestelerinde kullanılan, bir kısmı sanatçıya ait güftelerde bitmez tükenmez bir Leyla derdi ilk bakışta göze çarpar. Hatta Kaynak, Leyla’ya en çok seslenen bestekâr bile sayılabilir. Bazı eserlerde dolgu unsuru olarak bu isim kullanılmaktayken,¹⁴ bazen de kanlı canlı Leylalar esas konuyu teşkil etmektedir. Özellikle müzikal filmler için bestelenen eserlerde sözlerin senaryoyu tamamlayacak tarzda kaleme alındığı bilinmektedir. “Aşk yolunda bağı yanık yolcular” dizesiyle başlayan Hüzzam eserde yer alan “Mecnun bela otağında, Leyla ölüm yatağında, Mecnun’a elveda, gidiyor Leyla” gibi cümleler bu evsafıdır.

“Batarken ufukda bu akşam güneş
Gönlünde bir acı yandı mı Leyla?
Ararken her mahlûk kendine bir eş
Dudağın beni de andı mı Leyla?
Ölürsem kalbine aşkım dolmadan
Ruhumda bu acı hicrandır Leyla, Leyla ..”

Sözleri Vecdi Bingöl’e ait Acemaşiran bestenin sözleri de bir başka Leyla vurgusuna sahiptir:

(Âh) Söyleyin nerde o göz nûru gönül sevgisi yâr
(Âh âh âh) Onu kimden sorayım, hangi diyâra gideyim
Nazlı âhû sizi terketti mi, ey hâtralar
Anayım hoşça geçen günleri feryâd edeyim

Leylâ’mı ezelden sevdim bu yerde
Sevdâsı yâdigâr kaldı da gitti

12 Kılıç, s.59.

13 Kılıç, s.57-58. 2011.

14 Sözleri de sanatçıya ait olan Hüseyini makamındaki “Ağlarım çağlar gibi” sözleriyle başlayan eser, bu tarz kullanıma iyi bir örnektir.

Ten diri kalır mı rûhu gider de
Ecel gibi cânâ saldı da gitti

Bu bağı goncası hâra mı kaldı
Hicrânı yürekte yâra mı kaldı
Ümitsiz kalana çâre mi kaldı
(Âh) Onu benden eller aldı da gitti

Bestekârın sözleri kendisine ait olan Hüzzam makamındaki eserinde ise sevdalı olmanın meşakkati Mecnun mazmunuyla ifade edilmiştir:

Kalbim kanıyor durmadan en tatlı çağında
Hicrân yanıyor aşk yerine kalb ocağında
Bir sır gibi ilk bûsesi hâlâ dudağımda
Hicrân yanıyor aşk yerine kalb ocağında

Mecnûn gibi âvâre gezip çölde dolaştım
Ferhat gibi Şirin gibi ben dağları aştım
Son menzile geldim yine hicrâne ulaştım
Yine hicrâne ulaştım âh âh âh âh
Hicrân yanıyor aşk yerine kalb ocağında.”

Aynı temaya sahip bir diğer eserin sözleri ise şöyledir:
“Ben yıllarca yanmışım sen de büsbütün yakma
Günahımı çekersin sakın beni bırakma
Dilden dile geziyor Mecnun gibi adım
Kucağında can vermek işte bütün muradım.”

Mazhar Alanson’un “Yandım” şarkısına sonradan eklediği sözlerle asıl muhatabı gizlemesi gibi, Kaynak’ın eserlerinde bazen de hangisi olduğu net kestirilemeyen bir Leyla motifine rastlanır. Bu Leyla bazı ifadeler açısından mecazîsiyle, bazıları üzerinden de hakikisiyle benzeşmektedir. Dinleyiciyi “Leylalar-dan Leyla beğen” noktasına getiren bu üsluba dair örnekler aşağıdadır:

“Leyla bir özge candır / Kara gözlü ceylandır
Doyulmaz hüsn ü andır / Kanılmaz bir içim su
Leyla, Leyla ah Leyla

Dillerde sözlener o / Yollarda gözlenen o
Yürekte özlenen o / Her gönülde o arzu
Leyla, Leyla ah Leyla

Âşıklar levend olsa / Sevdalar kemend olsa
Birbirine bend olsa / Ele geçmez o ahu
Leyla, Leyla ah Leyla...”

“Leylâ acep neden ses vermiyor feryâdıma
Kimsesizim bu yerde ben siz el verin imdâdına
Susmayın bahçeler, bülbüller, goncalar
Leylâ’dan ne haber
Ben aşkın oldum hemdemi
Bilmem o yâr sözünde mi

Yoksa unuttu mu ahd-ı vefâyı
Beyhûde mi çeksin gönül cefâyı
Kim ayırdı benden o âşinâyı
Söyleyin bahçeler.
Leylâ nerede, Leylâ nerede, Leylâ nerede?"

"Dertliyim, ruhuma hicranımı sardım da yine,
İnlerim şimdi uzaktan solan gün gibiyim...
Bahtımın yıldızı sanmıştım seni
Sensiz karanlıktır her günüm Leyla...
Sevda yaman bir çile
Çekenler düşer dile
Ayrılık ölüm gibi
Giden dönmüyor Leyla... Üzgünüm Leyla..."

Sâdettin Kaynak'ın bazı eserleri ise, ona kulak verenin zihninde ve gönlündeki hakiki ya da mecazî Leyla'ya göre anlamlandıracağı tarzda ucu açık mesajlar içermektedir. Bunlar birkaç çeldirici kelimeye bakılmazsa, arzu eden kulak ve kalpler için bir ilahi niteliği kazanabilirler:

"...Seninle bahtıyarım benim sevgili yârim
Izdıraptan kurtuldum eski günlere veda
Yeniden hayat buldum bana nur oldu sevda
Sen her şeyden güzelsin bir cihana bedelsin
Kalbimin içindesin ruhu okşayan elsin."

"Aşkın beni durmaz yakar
Ey sevgilim sen nerdesin?
Yaşlı gözüm durmaz çağlar
Ey sevgilim sen nerdesin?"

"Gönlümün içindedir gözden ırak sevgilim
Çekilmez biçimdedir bu iftirak sevgilim

Gözüm yolda gönlüm sende
Tahammül kalmadı bende
Yok mu acep bir bilen de

Seni nerde bulayım
Gökte mi yerde misin?
Ya kimlerden sorayım
Sonsuz seferde misin?

Sanma ki cefasızım
Aşkımda vefasızım
Sana ilk sözümdeyim sevgilim
Ahdımda riyasızım sevgilim"

"Yalnız seni sevdim, seni sevdim, seni yaşadım
Derdinle inledim, inledim, seninle yaşadım
Sensin benim kalbimdeki son adım
Anılsın sevgilim adınla adım
Ömrümün doyulmaz demidir şimdi.
Sevdâ bir ıstıraptır çeken gönül n'oldu

Ümidimi süsleyen dikenli bir gül oldu
Nağmelerin rûhumda şakıyan bülbül oldu
Aşkımın en değerli mesut demidir şimdi"

Aşağıda güftesinin bir kısmına yer verilen eserdeki şu sözler ise ilke olarak yukarıdaki kalıba benzemekle birlikte hikâyesi bambaşka bir anlamlandırmaya kapı aralar:

"Yıllarca elim kalbimin üstünde eğildim
Gölgen gibi topraklara aşkınla serildim
Sensin emelim başka emelleri sildim
Dünyayı terennümlerinin gülşeni bildim
Ben sevmeden evvel seni kendimde değildim."

İlk bakışta ilahiyi hatırlatan bu sözler, aslında Atatürk'e ithafen yazılmış bir şiire aittir. Bu bilgi, Kaynak bestelerindeki güftelere anlam yüklemeye her açıdan dikkat edilmesi gerektiğini de akla düşürmektedir.

SONUÇ

Derinlikli ve çok yönlü bir kişiliğe sahip olan Sâdettin Kaynak'a dair eserlerde farklı pek çok kültür alanına dair izlere rastlamak mümkündür. Halk müziğiyle yakından ilgilenen, tasavvuf müziğinin en beğenilen ilahilerinden bir kısmını besteleyen, bununla birlikte klasik formdaki eserleriyle değil de daha çok hareketli, bol geçkili eserleriyle şöhret bulan Kaynak'ın eserlerinde tasavvuf kültürüne dair unsurların da yoğun olarak bulunduğunu bilmek gerekir. Bu durum, eserde zikri geçen Leyla'nın "kim" olduğunu anlamak açısından önem taşıdığı gibi, dinleyenin gönül ve fikir dünyasına taşıyacağı zenginlik açısından da göz önünde bulundurulması gereken önemli bir husustur.

SÂDETTİN KAYNAK BESTELERİ

ARŞİV LİSTESİ

NO	MAKAM ADI	FORM	ESER ADI	GÜFTEKÂR
1	Âcemşîran	Şarkı	Âşk ehline hicrân ile ülfette safâ var	Vecdi Bingöl
2	Âcemşîran	Şarkı	Benim olsan seni bir gül gibi koklar sararım	Sâdettin Kaynak
3	Âcemşîran	Şarkı	Bu hal zuhur etmesin bir daha	Cemaleddin Altıntaş
4	Âcemşîran	Şarkı	Bulutlar kokunu getirir bana	Ramazan Gökalp Arkin
5	Âcemşîran	Şarkı	Dün kakhahalar yükseliyorken evinizden	Yahya Kemâl Beyatlı
6	Âcemşîran	Şarkı	Ey gönülden uyuyan, artık yetişir uyan	
7	Âcemşîran	Düet	Gecelerin şarkısını gelin beraber diyelim	
8	Âcemşîran	Şarkı	Geliyor bastığı topraklara yüz sürsünler	
9	Âcemşîran	Şarkı	Geliyor başbuğumuz ulu Türk'ün önderi	
10	Âcemşîran	Şarkı	Gönül sana tapalı, kapın bana kapalı	Fuat Hulusi Demirelli
11	Âcemşîran	Şarkı	Gönül seni ayık bulsam/ Endülüs Geceleri - Genç- liğin zaferi	Vecdi Bingöl
12	Âcemşîran	Şarkı	Hicran gönül belâsı	Vecdi Bingöl
13	Âcemşîran	Şarkı	Keloğlan isterse eğer/ Kahveci güzeli	
14	Âcemşîran	Beste	Merhem koyup onarma/ Nasreddin Hoca Düğünde - Hâfız Behcet	Fuzulî
15	Âcemşîran	Şarkı	N'ideyim bilmem elinden senin/ Şark Yıldızı	Vecdi Bingöl
16	Âcemşîran	Şarkı	O dağlar ki ağlar	
17	Âcemşîran	Şarkı	Oh güzel kız güzel kız	Vecdi Bingöl
18	Âcemşîran + Nihavend	Marş	Sahid-i İran ra der gil ki taht (İRAN- TÜRK ALYANS MARŞI)	Fuat Hulusi Demirelli
19	Âcemşîran	Şarkı	Sanma Şahım âlemi sen, sadıkane yar olur/ Yavuz Sultan Selim Ağlıyor	
20	Âcemşîran	Şarkı	Yine bahar oldu açıldı güller	
21	Acemkürdî	Şarkı	Bizim elin koyunları kuzular	
22	Acemkürdî	Şarkı	Dördünüz birbirinden güzel ey hemşireler	Fuat Hulusi Demirelli
23	Acemkürdî	Şarkı	Nişanlım ayrı benden,canım ayrı bedenden/Yayla Kartalı	
24	Acemkürdî	Şarkı	Sahil gecenin gölgesi altında uyuklar	İhsan Bey
25	Acemkürdî	Şarkı	Söyleyin nerde o göz nuru gönül sevgisi yar/ Leyla ile Mecnun	Vecdi Bingöl
26	Acemkürdî	Şarkı	Yalnız seninin diye âşkıma yeminim var	Tâhir ile Zühre
27	Bestenigâr	Şarkı	Çiçekten nağmeden bir deste bağlar	Fuat Hulusi Demirelli
28	Bestenigâr	Şarkı	Ey gönül bir derde düştün derdinin dermanı yok	Hüseyin Siret Özsever
29	Bestenigâr	Şarkı	Söyle git ağlanacak hâlini dildare gönül	
30	Bayâtî	Şarkı	Âşkın fecri yüceldi müjdeler olsun gönül	
31	Bayâtî	Şarkı	Bende bir zamanlar güler gezerdim	
32	Bayâtî	Şarkı	Bin gözyaşının incileşip aktığı andı	Mustafa Nâfiz Irmak
33	Bayâtî	Şarkı	Bir gündü Leylâ'nın yüzüne daldı	Necdet Rüştü Efe
34	Bayâtî	Şarkı	Bizim sahranın başı pare pare duman şimdi	
35	Bayâtî	Şarkı	Her sinede bir gam gelen ağlar giden ağlar	Feyzi Bey
36	Bayâtî	Şarkı	Ruhuma sunduğun mukaddes günah	Neyzen Tevfik

37	Bayâti	Şarkı	Ümit yolu serap mı?/ Tahir ile Zühre	Vecdi Bingöl
38	Bayâti + Bûselik + Mâhur	Şarkı	Rumeli'den göçmen gelir durmadan	Sâdettin Kaynak
39	Bayâtiarabân	Şarkı	Ey menba-i cuy bar-ı rahmet	İbnülemin Mahmur Kêmal İnal
40	Bayâtiarabân	Şarkı	Gece gündüz hep sensin, benim kaygım kederim	
41	Bayâtiarabân	Şarkı	Gece gündüz uyku girmez gözüme	Kayıkçı Kul Mustafa
42	Bayâtiarabân	Şarkı	Geldi bir hale gönül	Muhammed Hayret Ef.
43	Bayâtiarabân	Şarkı	Gonca idik gül olduk / Arzu ile Kanber	Sadi Kurtuluş
44	Bayâtiarabân	Şarkı	Kalbin yine niçüm küstü	
45	Bayâtiarabân	Şarkı	Ömrümün neş'esiz geçti baharı	Rıza Tevfik Bölükbaşı
46	Bayâtiarabân	Şarkı	Rumeli'nin dağı taşı hazin hazin ağlıyor	Sâdettin Kaynak
47	Bayâtiarabânbûselik + Hisarbûselik +Tâhîrbûselik	Şarkı	Beyaz göğsün bana karşı açma beni öldürsün Mihriban'ım	
48	Bayâtiarabân + Bûselik	Şarkı	Söyle ey yosma güzel, iç çekip susma güzel / Şark Yıldızı	Vecdi Bingöl
49	Bûselik	Şarkı	Çocukluktaki sevdâlar	
50	Bûselik	Şarkı	Saçlarıma ak düştü, sana ad bulamadım / Allah'ın Cenneti	Ramazan Gökâlp Arkin
51	Çârgah	Şarkı	Ey yüce Türk ordusu kanın arıdır arı	
52	Çârgah	Şarkı	Gazi dedi bir "İleri" Hangi ordu kalır geri	
53	Çârgah	Fantezi	Sporcu kızlar / Sporcu Kızlar Revüsü	
54	Dügâh	Mersiye	Âşk yolunda can veren / Arzu ile Kanber	Sâdettin Kaynak
55	Dügâh	Mersiye	Can vatan canan vatan / Cem Sultan	
56	Evcâra	Şarkı	Ağlamış gümüş cefaya durmadan yanmış gönül	Mustafa Nâfiz Irmak
57	Evcâra	Şarkı	Yıllarca elim kalbimin üstünde eğildim.	Fuat Hulusi Demirelli
58	Evç	Şarkı	Bağında her güzel bir gül seçerdi	Faruk Nâfiz Çamlıbel
59	Evç	Şarkı	Doğuyor ömrüme bir yirmi sekiz yaş güneşi	Cenap Şahanettin
60	Evç	Şarkı	Elâ gözlerini sevdiğim dilber / Kahveci Güzeli	Karacaoğlu
61	Evç	Şarkı	Flurya Flurya güzel Flurya	Sâdettin Kaynak
62	Evç	Şarkı	Gönülden isteseydin gönlümde sen olurdun	
63	Evç	Şarkı	Güzel kızlar kadınlar	Necdet Rüştü Efe
64	Evç	Şarkı	Kokladım yâr elinden, Güllerin güzelinden	Vecdi Bingöl
65	Ferahfezâ	Şarkı	Hayat garip bir rüyadır	Vecdi Bingöl
66	Ferahnâk	Şarkı	Boğaziçi Büyükdere, tutuldum ben bir esmere	Sâdettin Kaynak
67	Ferahnâk	Şarkı	Nemiz kaldı bizim mülk-i Arap'da / Yavuz Sultan Selim Ağlıyor	
68	Gerdâniye	Şarkı	Anadolu'm ovalarda meltem ol	Gündüz Nadir
69	Gerdâniye	Şarkı	Ayrılık perde perde, uzaklaşır gider de/ Binikinci Gece	Vecdi Bingöl
70	Gerdâniye	Şarkı	Ben ezeli âşıkım taşıdığın bu ad'a	
71	Gerdâniye	Şarkı	Dağların sünbülü var	
72	Gerdâniye	Şarkı	Devretmedi muradımca zamane / Arzu ile Kanber	Âşık Ömer
73	Gerdâniye	Şarkı	Gözler mavi yüz penbe	Hamit Baykal
74	Gerdâniye	Şarkı	Hayatta hep aldatıldım, kimseyi aldatmadım	
75	Gerdâniye	Şarkı	Kemençemin telleri	
76	Gerdâniye	Şarkı	Koyun meler kuzu meler, ağlayanlar birgün güler	
77	Gerdâniye	Marş	Sende katıl bu türküye	
78	Gerdâniye	Şarkı	Yâr ayrılık yakıtı beni	Ramazan Gökâlp Arkin
79	Gerdâniye	Şarkı	Yavuz Ali kükredi, acı bir nara attı	Sâdettin Kaynak

80	Gerdâniye	Şarkı	Yıllarca çırpındım yıllarca yandım	Nazım Doğan Arma
81	Gerdâniye	Şarkı	Yurt çocuğu köye koş	Vecdi Bingöl
82	Gerdâniye	Şarkı	Zeyneb'im uçtu gitti/ Kahveci Güzeli	Vecdi Bingöl
83	Gülizâr	Şarkı	Çekilmez bir başım var	
84	Gülizâr	Şarkı	Ey bağ-ban senden bir sualim var / Arzu ile Kanber	Sâdettin Kaynak
85	Gülizâr	Şarkı	Hayatımın en mes'ud günüdür işte bu gün	
86	Gülizâr	Şarkı	Her güzel beste dilde şakiyan bülbül olur	
87	Gülizâr	Şarkı	Karadeniz çoşuyor Türk'ün çoştugu gibi	
88	Gülizâr	Şarkı	Karşımızda yüce dağlar	
89	Gülizâr	Şarkı	Mersin bağları yalı/ Alabanda Revüsü	Vecdi Bingöl
90	Gülizâr	Şarkı	Şu kimsesiz sahralarda, diken oldu gülüm benim	
91	Gülizâr	Şarkı	Yurdumuz İrem Bağ/ Binikinci Gece	
92	Hicaz	Şarkı	Açıldı gül figan etmekde bülbül nev-bahar oldu	Sâdettin Kaynak
93	Hicaz	Şarkı	Açılırsın güzelim bir kadeh içelim	Sâdettin Kaynak
94	Hicaz	Şarkı	Ağla gözlerim ağla / Gizli Âşk	Vecdi Bingöl
95	Hicaz	Şarkı	Ağlarız sokaklarda / Lekeli Melek	Mustafa Nâfiz Irmak
96	Hicaz	Şarkı	Allı gelin has gelin	
97	Hicaz	Şarkı	Âşkım benim hep ye's ile hicrân ile kalbimde uyurken	
98	Hicaz	Şarkı	Bahtımın karanlık sarp yamacında	
99	Hicaz	Şarkı	Bana yardan vaz geç derler, ben geçerim gönül geçmez	
100	Hicaz	Şarkı	Ben ağlarım eller güler, bu da başa gelecekmiş/ Arzu ile Kanber	Sâdettin Kaynak
101	Hicaz	Şarkı	Ben bir garip kuşum, yurdum yuvam yok	Gündüz Nadir
102	Hicaz	Şarkı	Benim gönlüm bütün sevmek, bütün duymak için yanmış	
103	Hicaz	Şarkı	Benim yarım gelişinden bellidir	Karacaoğlu
104	Hicaz	Şarkı	Bir ah çeksem dağı taşı eritir/ Cem Sultan	Sâdettin Kaynak
105	Hicaz	Şarkı	Bir çiçek açıldı Bilalözü'nde	Karacaoğlu
106	Hicaz	Şarkı	Bitti her emel bitti, güneşim söndü gitti / Sonsuz Acı	
107	Hicaz	Fantezi	Boynunu bükme dolap/ Günah Peşinde	Vecdi Bingöl
108	Hicaz	Fantezi	Bu haydutlar birer aptal/ Balıkçı Osman Bağdat'ta	Vecdi Bingöl
109	Hicaz	Şarkı	Bu yerler ne füsunkârdı/ Harun Reşid'in Gözdesi	Vecdi Bingöl
110	Hicaz	Şarkı	Bunca demdir hasretliğin çekerim	
111	Hicaz	Fantezi	Bülbül niçin böyle feryad edersin	Yunus
112	Hicaz	Şarkı	Bülbüller gibi çiler, mutlu gönül şen gönül/ Balıkçı Osman Bağdat'ta	Vecdi Bingöl
113	Hicaz		Civan yaşta tutulmuş/ Endülüs Geceleri	
114	Hicaz	Şarkı	Dağların mazısı var, gönlümün yazısı var/ Bağdat Hırsızı	Reşat Özpıncı
115	Hicaz	Şarkı	Deli gönül gafil olma gözünü aç	
116	Hicaz	Şarkı	Deli gönül gezer gezer gelirsin/Allah'ın Cenneti	Karacaoğlu
117	Hicaz	Marş	Deniz geçtim düz yürüdüm dağ aştım	Necdet Rüştü Efe
118	Hicaz	Şarkı	Dertli gönül dinle beni, gül gitti kaldı diken/Yetimler	
119	Hicaz	Şarkı	Dırvana vurdim uçti	
120	Hicaz	Şarkı	Dıştan viran bağılım	Hasan Âli Yücel
121	Hicaz	Şarkı	Ela gözlerine kurban olduğum	Âşık Ömer

122	Hicaz	Şarkı	Enginde yavaş yavaş günün minesini soldu/ Harun Reşid'in Gözdesi	Vecdi Bingöl
123	Hicaz	Türkü	Eser batı karayel açıldık Marmara'ya	
124	Hicaz	İlâhi	Ey âşık-i sadıklar,gelin Allah diyelim	Derviş Himmet
125	Hicaz	Şarkı	Ey şanlı beldenin kahraman kızı	Lami Güray
126	Hicaz	Şarkı	Garibiz gurbet bize artık bir sıla oldu/ Kahveci Güzeli	
127	Hicaz	Şarkı	Gönlüm onu göğsündeki benden tanıyordu	
128	Hicaz	Şarkı	Gönlümün içindedir gözden irak sevgili/Selahaddin Eyyubi ve Bozaslan	Vecdi Bingöl
129	Hicaz	Şarkı	Haneler yaptırdım Tuna boyunda	
130	Hicaz	Şarkı	Hazan ile geçti gülşen-i bustan	Erzurum'lu Emrah
131	Hicaz	Şarkı	Ilgıt ılgıt esen seher yelinden	
132	Hicaz	Şarkı	İstanbul'un şen kızı, kırdı geçirdi bizi	
133	Hicaz	Şarkı	Kahraman Türk anası Memesiz Fadime	Sâdettin Kaynak
134	Hicaz	Şarkı	Kalbimde yaşayan günler mâzide kaldı	
135	Hicaz	Şarkı	Kalbim derdimi bilse/ Vicdan Borcu	
136	Hicaz	Şarkı	Kayboldun içimizden, hangi illere gittin/Meçhul Mâzi	Mustafa Nâfiz Irmak
137	Hicaz	Şarkı	Kokladım yâr elinden, güllerin güzelinden	Vecdi Bingöl
138	Hicaz	Şarkı	Muhabbet bağına girdim bu gece/ Lekeli Melek	
139	Hicaz	Şarkı	Muhabbet köyünün olsam şarabı	Seyrânî
140	Hicaz	Şarkı	Ne boş yere yanıışım	Sâdettin Kaynak
141	Hicaz	Şarkı	Ne feryad edersin divane bülbül I/ Arzu ile Kanber	
142	Hicaz	Şarkı	Ne feryad edersin divane bülbül II	Erzurum'lu Emrah
143	Hicaz	Şarkı	Sana derim allı gelin has gelin	Karacaoğlu
144	Hicaz	Şarkı	Senelerden beri hasret çekerek yare gönül	Gündüz Nadir
145	Hicaz	Şarkı	Seni sevmek sana tapmakla mı mücrim olurum	
146	Hicaz	Şarkı	Sevmek suçsa çekinmezdim ölümden/ Binbir Gece	Vecdi Gönlüm
147	Hicaz	Şarkı	Son ümidim de bitti kuş gibi uçtu gitti	Mustafa Nâfiz Irmak
148	Hicaz	Şarkı	Tel tel aradım zülfünü	Sâdettin Kaynak
149	Hicaz	Şarkı	Unuttunuz Osman bey yüz görümlük takmayı	
150	Hicaz	Ninni	Uyu benim meleğim/ Cem Sultan	
151	Hicaz	Şarkı	Uyu güzel Oğuz'um	
152	Hicaz	Şarkı	Ümitlerim hep kırıldı,o eller benden ayrıldı/Âşk Çeşmesi	
153	Hicaz	Şarkı	Yad eller aldı beni/ Kahveci Güzeli	Vecdi Bingöl
154	Hicaz	Şarkı	Yağmur yağar	
155	Hicaz	Şarkı	Yalvarırım gel gitme/Âşk Kurbanları	Vecdi Bingöl
156	Hicaz	Şarkı	Yaslı bir geline benzer/Gençliğin Zaferi	Vecdi Bingöl
157	Hicaz	Şarkı	Yeşil gözlerini ufkuma ger ki	Ramazân Gökâlî Arkin
158	Hicaz	Şarkı	Yollarına gül döktüm gelir de geçer diye	
159	Hicaz + Âcemşîran	Şarkı	Var mı karşıma çıkacak bre/ Âşkın Zaferi	
160	Hicaz + Bûselik(Nevâ'da)	Şarkı	Bir zamanlar gençti yaşıım	
161	Hicaz + Bûselik	Şarkı	Nice yıllar geldi geçti, hiç görmedi âşkı bahar/ Kanlı Taşlar	Tarık Işırtman
162	Hicazaşîran	Şarkı	Açıldı gül figan etmekde bülbül nev-bahar oldu	
163	Hicazaşîran	İlâhi	Ey menba-ı cuy-bar-ı rahmet	İbnülemin Mahmut Kemâl İnal
164	Hicazaşîran		Gece gündüz uyku girmez gözüme	

165	Hicazkâr	Şarkı	Bahçemdeki çiçekler gülsün	
166	Hicazkâr	Şarkı	Beni sana bağlayan gözlerinin rengidir	Reşat Bilgin
167	Hicazkâr	Şarkı	Bugün mutlu günümdür/Âşk Kurbanları	
168	Hicazkâr	Şarkı	Canımdan yakın kadınım, sen nerdesin ben nerdeyim/ Âşkın Zaferi	
169	Hicazkâr	Şarkı	Çiçekler arasında	
170	Hicazkâr	Şarkı	Çiçeklerim gülüyor sevincinden/ Harun Reşid'in Gözdesi	Vecdi Bingöl
171	Hicazkâr	Şarkı	Çözmek elinde değil gönlümü senden kadın	Fuat Hulusi Demirelli
172	Hicazkâr	Şarkı	Günlerce durmadan koşar ararım/ Arzu ile Kanber	Lami Güray
173	Hicazkâr	Şarkı	Hey pınar derin pınar/ Leylâ ile Mecnun	Vecdi Bingöl
174	Hicazkâr	Şarkı	İşte bahtım açıldı gönlümde hicrân bitti	
175	Hicazkâr	Şarkı	Leylâ, Leylâ acep neden ses vermiyor feryadıma/ Leylâ ile mecnun	Vecdi Bingöl
176	Hicazkâr	Şarkı	Mehtap mı hâlelendi sular mı minelendi?	Yıldız Hanım
177	Hicazkâr	Şarkı	Nevnihâlîm kim büyüttü böyle bî-perva seni	Nedim
178	Hicazkâr	Şarkı	Sarsam seni gönlümce güzel bahtıma kansam	Vecdi Bingöl
179	Hicazkâr	Şarkı	Sen nerdesin	
180	Hicazkâr	Şarkı	Sözüne kandım artık, hasretle yandım artık	Necdet Rüştü Efe
181	Hicazkâr	Şarkı	Yücelerden nazlı nazlı, gelin gibi süzülen ay/ Mah-zun Gönüller	Vecdi Bingöl
182	Hicazkâr	Şarkı	Yüzün güllerden ince, sesin bülbüllerden tatlı/ Tâhir ile Zühre	Vecdi Bingöl
183	Hisarbûselik	Şarkı	Bir âlem-i sevdâ kurup enginlere dalsak	
184	Hüseyinî	Şarkı	Adın yaşar dillerde	Sıtkı Can
185	Hüseyinî	Şarkı	Ağlarım çağlar gibi	Sâdettin Kaynak
186	Hüseyinî	Şarkı	Ay doğarken gecelerde/Balıkçı Osman Bağdat'ta	Vecdi Bingöl
187	Hüseyinî	Şarkı	Ayrılık yıldönümü kalbime yadın doluyor	Mustafa Nâfiz Irmak
188	Hüseyinî	Şarkı	Bağrıma taş basaydım	Fuat Hulusi Demirelli
189	Hüseyinî		Bana olan cefa senden değildir	
190	Hüseyinî	Türkü	Bayburt'un eğmeleri, beğnemem değmeleri	
191	Hüseyinî	Şarkı	Ben bir çoban kızayım/Kahveci Güzeli	Vecdi Bingöl
192	Hüseyinî	Şarkı	Beydağı'na yaslanmış sıralı yeşil dağlar	
193	Hüseyinî + (Değiş-meli)	Fantezi	Binbir ateşle yanmış kavrulmuş Anadolu (KURTULUŞ DESTANI)	
194	Hüseyinî	Şarkı	Bingöllerden süzülürsün inersin	Vecdi Bingöl
195	Hüseyinî	Şarkı	Bir ay doğmuş Pasin'den	
196	Hüseyinî	Şarkı	Bir gün için ben olaydım yaradan	
197	Hüseyinî	Şarkı	Bir ılık yaz gecesi her taraf neş'e dolu	Fuat Hulusi Demirelli
198	Hüseyinî	Şarkı	Bir yanık ozanım gönüldür sazım	Vecdi Bingöl
199	Hüseyinî	Şarkı	Bir yastıkta var olsun,gelin ile güveyi/ Âşkın zaferi	
200	Hüseyinî	Şarkı	Bu ilaçlar her bir derde devadır/Şam Güzeli	Mustafa Nâfiz Irmak
201	Hüseyinî	Şarkı	Dağa düşme böyle körpe yaşında	Necdet Rüştü Efe
202	Hüseyinî	Şarkı	Elâ gözlü benli dilber,koma beni el yerine	Karacaoğlu
203	Hüseyinî	Şarkı	Elimde silahım var	Sâdettin Kaynak
204	Hüseyinî	Şarkı	Erzincan(Görüyorum şehrimi...)	
205	Hüseyinî	Şarkı	Erzincan yüreğim yaktı dağladı(ERZİNCAN AĞITI)	Vehbi Cem Âşkın
206	Hüseyinî	Şarkı	Esmer bugün ağlamış	Sâdettin Kaynak
207	Hüseyinî	Şarkı	Fırat kenarının ince duman	
208	Hüseyinî	Türkü	Gidek bizim illere,çiçeklere güllere	

209	Hüseyinî	Şarkı	Göklere dayanıyor Türk elinde yaylalar	
210	Hüseyinî	Şarkı	Gönlüm seher yeli gibi, daldan dala essem diyor	
211	Hüseyinî	Şarkı	Gönül civan ister boyu boyumca	Vecdi Bingöl
212	Hüseyinî	Şarkı	Gönülden duyduğum sesler	
213	Hüseyinî	Şarkı	Göresin mi geldi beni meleğim	
214	Hüseyinî	Şarkı	Gözler var anam gözler var	Sâdettin Kaynak
215	Hüseyinî	Şarkı	Güneş yüzlü sümbül var	Fuat Hulusi Demirelli
216	Hüseyinî	Şarkı	Hasret kavuşturan geliyor	
217	Hüseyinî	Şarkı	Hatice'm saçlarını dalga dalga taratmış	Sâdettin Kaynak
218	Hüseyinî	Şarkı	Her güzel beste yine dilimde	
219	Hüseyinî	Şarkı	İftirakın ebedi ruhumu hüzne sarıyor	Kıymet Hanım
220	Hüseyinî	Şarkı	Kaderin cilvesine boyun eğmek gerekli	
221	Hüseyinî	Şarkı	Kalbimde biten güldür, bu gönül şarkıları	Ramazan Gökalp Arkın
222	Hüseyinî	Şarkı	Kızıldağ'dan çıkarsın	
223	Hüseyinî	Şarkı	Köyümün benzeri yok bu illerde	Sâdettin Kaynak
224	Hüseyinî	Şarkı	Manastır'ın kapısında bir harap kışla	Hasan Âli Yücel
225	Hüseyinî	Şarkı	Ne çare gönül ne çare/ Gizli Âşk	Vecdi Bingöl
226	Hüseyinî	Şarkı	N'eyleyim köşkü sarayı çöl neme yetmez	
227	Hüseyinî	Fantezi	Plâklarda sesini duydum da/Alabanda Revüsü	Sâdettin Kaynak
228	Hüseyinî	Şarkı	Sabah uyanan ağlar, aşka boyanan ağlar	
229	Hüseyinî	Şarkı	Selâm size selâm size	
230	Hüseyinî	Şarkı	Selâm verdim almaz selâm almaz	
231	Hüseyinî	Türkü	Selim Han oldu hünkar	
232	Hüseyinî	Şarkı	Senin yazın kışa benzer/İstanbul Sokaklarında	Âşık Hasan
233	Hüseyinî	Şarkı	Sesini duydum geldim/Binbir Gece	
234	Hüseyinî	Şarkı	Sor şu yıldızlara sor doğan aya	Fuat Hulusi Demirelli
235	Hüseyinî	Şarkı	Söğütler sıra sıra	
236	Hüseyinî	Türkü	Turnalar turnalar inen turnalar	
237	Hüseyinî	Şarkı	Tutunca bir yiğit gurbet yolunu/ Şeyhin Kızı	
238	Hüseyinî	Şarkı	Yanık Ömer her savaştan bir yara taşıyor	Sâdettin Kaynak
239	Hüseyinî	Türkü	Yıldırımlarla yanık bağrımızın uğraşı var	Fuat Hulusi Demirelli
240	Hüseyinî	Şarkı	Yıllar yollardan uzun	Sıtkı Akozan
241	Hüseyinî	Şarkı	Yüce dağ başında yatmış uyumuş/Çanakkale Ge- çilmez	
242	Hüseyinîkürdî	Şarkı	Ben seni ellere verdim vereli/Arzu ile kanber	
243	Hüseyinîkürdî	Şarkı	Tutam yar elinden tutam	Erzurum'lu Emrah
244	Hüzzam	İlâhi	Alma tenden canımı, Aman Allah'im aman	
245	Hüzzam	Şarkı	Artık bu bahçede ötmesin bülbül	Sâdettin Kaynak
246	Hüzzam	Şarkı	Âşk yolunda bağı yanık yolcular/Leylâ ile Mecnun	Vecdi Bingöl
247	Hüzzam	Şarkı	Âşkın beni durmaz yakar/Arzu ile Kanber	Sâdettin Kaynak
248	Hüzzam	Şarkı	Bana kimse ağlamasın döktüğüm yaş çok bile	
249	Hüzzam	Şarkı	Batarken ufukta bu akşam güneş	Atıf Zühtü
250	Hüzzam	Şarkı	Beklerim her gün bu sahillerde böyle mahzun ben	Rahmi Duman
251	Hüzzam	Düet	Beni hüznümle bırak istemiyorum seni/Beyaz Zam- bak	Mustafa Nâfiz Irmak
252	Hüzzam	Şarkı	Bin hüznün çöktü yine gönlüme akşamla benim	Rahmi Duman
253	Hüzzam	Şarkı	Bir civan adsız sansı/Binbir Gece	
254	Hüzzam	Şarkı	Bir yer ki sabah olmayacaktır adı gönlüm	

255	Hüzzam	Şarkı	Çıkar yücelerden haber sorarım	Vecdi Bingöl
256	Hüzzam	Şarkı	Çok aradım ruhuma eş olacak bir kızı	
257	Hüzzam	Şarkı	Dağların başı kardır	
258	Hüzzam	Şarkı	Eridim inlemeden katı yürekli güzel	
259	Hüzzam	Türkü	Erzurum'da bağ olmaz	Sâdettin Kaynak
260	Hüzzam	Türkü	Eski iblis gibi âşıkın gönlü	Seyrânî
261	Hüzzam	Türkü	Ey sevdiğim artık yeter	
262	Hüzzam	Şarkı	Gönlüm seher yeli gibi, daldan dala essem diyor	
263	Hüzzam	Türkü	Ey sevdiğim artık yeter	
264	Hüzzam	Şarkı	Gönül dertlerin biter	
265	Hüzzam	Şarkı	Gözlerinden içti gönlüm neş'eyi	Hasan Âli Yücel
266	Hüzzam	Şarkı	Güzel terk etme beni/Düğün Gecesi	
267	Hüzzam	Şarkı	Hangi suçum oldu sebeb hicrine/Sönmeyen âşk	
268	Hüzzam	Şarkı	Hicrân ü elem sine-i pür-ruhunumu dağlar	Âli Şevket Bey
269	Hüzzam	Şarkı	Kalbim kanıyor durmadan en tatlı çağında I	Sâdettin Kaynak
270	Hüzzam	Şarkı	Kalbim kanıyor durmadan en tatlı çağında II/Arzu ile Kanber	
271	Hüzzam	Türkü	Kara kazan koldadır	
272	Hüzzam	Şarkı	Leylakların hayâli salkımların emeli	Fuat Hulusi Demirelli
273	Hüzzam	Şarkı	Meğer çok sevilenler,birgün unutulmuş	Sâdettin Kaynak
274	Hüzzam	Şarkı	Mehtaplı gecelerde biz sahile inerdik	Sâdettin Kaynak
275	Hüzzam	Şarkı	Ne hazindi o akşam,bırakıp gittin beni	Kadri Kalfaoğlu
276	Hüzzam	Şarkı	Nurunla yanan gönlüm,ümidim gibi yüksek	
277	Hüzzam	Şarkı	O siyah gözlerini bir daha olsun göreyim	Mustafa Nâfiz Irmak
278	Hüzzam	Şarkı	Saatlerce başbaşa kaldığımız geceler	Sâdettin Kaynak
279	Hüzzam	Şarkı	Sen her zaman kalbimdesin/Lekeli Melek	Mustafa Nâfiz Irmak
280	Hüzzam	Şarkı	Sevenler sevilenler,gönül derdi çekenler/Şark Yıldızı	Vecdi Bingöl
281	Hüzzam	Şarkı	Sevgili ne demek bilmem,gönlünce bir bilen var mı?/Mahzun Gönüller	Vecdi Gönül
282	Hüzzam	Şarkı	Söyle zâlim nerdesin/Âşk Çeşmesi	
283	Hüzzam	Şarkı	Sular gibi akar çağlar/Sahra Kızı Leylâ	Tarık Işırtman
284	Hüzzam	Şarkı	Uzaktan merhaba olmaz, gel ey mestâne bakışım/Şark Yıldızı	Kuloğlu Süleyman? Âşık Seyrânî?
285	Hüzzam	İlâhi	Ya İlâhi bize tevfikini göster	Mehmed Akif
286	Hüzzam	Şu'ul	Ya sahibe'l cemâli ve ya seyyide'l beşer	
287	Hüzzam	Şarkı	Yakın gel bir daha göreyim seni/Binbir Gece	Vecdi Bingöl
288	Hüzzam + Mâhur	Şarkı	Bir ses duydum inceden/Yetimler	Vecdi Bingöl
289	İsfahan	Şarkı	Fâriğ olmam eylesen yüz bin cefa sevdim seni	Şeyh Gâlib
290	Karcığâr	Şarkı	Bakışları hovarda buluşalım fuarda	Sâdettin Kaynak
291	Karcığâr	Şarkı	Bir gül koparıp göğsüne tak	
292	Karcığâr	Şarkı	Bir kız ile gelinin ahdı var	Karacaoğlu
293	Karcığâr	Şarkı	Cuş eder nur-i muhabbet,afitab-ı badeden	
294	Karcığâr	Şarkı	Dağları hep kar aldı,gülleri hep har aldı	Sâdettin Kaynak
295	Karcığâr	Şarkı	Def dümbelek çengi çemen	
296	Karcığâr	Şarkı	Esirinim civan senin/Tâhir ile Zühre	Vecdi Bingöl
297	Karcığâr	Şarkı	Gam çekme güzel, n'olsa baharın sonu yazdır	Faruk Nâfiz Çamlıbel
298	Karcığâr	Şarkı	Gezindiğim dikenli âşk yollarında	Necdet Atılgan
299	Karcığâr	Şarkı	Gönül var bir müjdem sana	

300	Karcığâr	Şarkı	Kara bulutları kaldır aradan	Ramazan Gökalp Arkın
301	Karcığâr	Şarkı	Kınalar yakmış eline	Necdet Rüştü Efe
302	Karcığâr	Şarkı	Kirpiği oyalı kız,bakışı rüyalı kız/Sonsuz Acı	Vecdi Bingöl
303	Karcığâr	Şarkı	Koçyiğitler durağı,şen köyüm şirin köyüm/Şeyhin Kızı	
304	Karcığâr	Şarkı	Nazlım sana kavuşamam/Binbir Gece	
305	Karcığâr	Şarkı	Ne kadar mes'udum, içim yüzüm şen/Kara Bahtım	Mustafa Nâfiz Irmak
306	Karcığâr	Şarkı	Oh güzel kız şirin kız,bakışları derin kız/ Selahaddin Eyyubi ve Bozaslan	
307	Karcığâr	Şarkı	Serçeler oynuyor/Nasreddin Hoca Düğünde	
308	Karcığâr	Türkü	Şu Sille'nin ufacık taşları/ Cem Sultan	
309	Karcığâr	Şarkı	Tanburamın ince kıvrık bel var/Kanlı Taşlar	Refik Ahmet Sevengil
310	Karcığâr	Şarkı	Telli turnam yücelerden aştın mı	
311	Karcığâr	Şarkı	Uludağı Uludağı dumanlıdır başın senin	Sâdettin Kaynak
312	Karcığâr	Ninni	Uyu kurbanım sana,minicik kelebeğim	
313	Karcığâr	Şarkı	Yandım Büyükdere'li	
314	Karcığâr	Şarkı	Yine geldi evvel bahar günleri	
315	Karcığâr + Gülizâr	Şarkı	Bir yastıkta kocasın,gelin ile güveyi	
316	Karcığâr + Hicaz	Şarkı	Âşıkım baharın yeşil gözüne/ Kahveci Güzeli	
317	Kürdi+ Acemşîran	Şarkı	Savaşkanlık bizimdir hayda hayda(Kılıç Oyunu)/ Âşkın Zaferi	
318	Kürdîlihiczakâr	Şarkı	Ay saçlarını koyda tararken/Kanlı Taşlar	Gündüz Nadir
319	Kürdîlihiczakâr	Şarkı	Bir esmer dilberin vuruldum hüsnüne/Şark Yıldızı	Ercümen Er
320	Kürdîlihiczakâr	Şarkı	Bir gün yaşadık hâtırası yıllara erdi	Hamid Refik Bey
321	Kürdîlihiczakâr	Şarkı	Damlalar damla damla, içimde çağlar gibi/Günah Peşinde	Huriser Güneri
322	Kürdîlihiczakâr	Şarkı	Geçti bir ömre bedel	Süleyman Sevgel
323	Kürdîlihiczakâr	Şarkı	Yeşil sahillerde uyurken deniz	
324	Mâhur	Şarkı	Âlem bizar oldu/Kahveci Güzeli	
325	Mâhur	Şarkı	Âlemde minnet etmez gönül artık feleğe	
326	Mâhur	Marş	Atlılar,erler yiğit askerler/ Selahaddin Eyyubi ve Bozaslan	Vecdi Bingöl
327	Mâhur	Şarkı	Ay doğar katar gider	
328	Mâhur	Marş	Babam bir askerdi,eşim de asker	
329	Mâhur	Şarkı	Bana olan cefa senden değildir	
330	Mâhur	Şarkı	Bekârler evlenmeyi küçük bir şey sanmayın	Sâdettin Kaynak
331	Mâhur	Şarkı	Ben güzele güzel demem,güzel benim olmayınca	Karacaoğlan
332	Mâhur	Şarkı	Geldi kavuşma günü/Düğün Gecesi	
333	Mâhur	Şarkı	Gel seninle bu kışın,bir yere kapanalım	Sâdettin Kaynak
334	Mâhur	Şarkı	Gönül dağlar gibi, yalçındır sarptır/Sonsuz Acı	Vecdi Bingöl
335	Mâhur	Şarkı	Çok göresim geldi bizim elleri	
336	Mâhur	Şarkı	Hoş geldin elimize/ Harun Reşid'in Gözdesi	Vecdi Bingöl
337	Mâhur	Şarkı	İpek saçların tel tel, o ne endam ne bel	
338	Mâhur	Şarkı	İşte seni seven benim	Necdet Rüştü Efe
339	Mâhur	Şarkı	Kadehinle bana biraz rakı ver	
340	Mâhur		Kadıköy bana biraz	
341	Mâhur	Şarkı	Kimseye bâki değildir bu cihan	
342	Mâhur	Şarkı	Nasıl yanık olmasın,nağmeleri sazımın/Kahveci Güzeli	Fuat Hulusi Demirelli

343	Mâhur	Şarkı	Olsa olsa hoş kokulu dikenlidir gül yolu/ Tâhir ile Zühre	
344	Mâhur	Şarkı	Rüzgârlarla arkadaş,bulutlarla hem-derdim/Kahveci Güzeli	Vecdi Bingöl
345	Mâhur	Şarkı	Safâyı bezm-i işretten alınca	Hakkı Dömer
346	Mâhur	Şarkı	Selma benim canımsın	
347	Mâhur	Marş	Sevgi şefkat iki kardeş bu yuvada/Güneş Peşinde	Vecdi Bingöl
348	Mâhur	Şarkı	Sıçrayınca at sırtına,oluruz zorlu fırtına/Çöl Kızı	
349	Mâhur	Marş	Türk ulusu olacak havasına egemen	
350	Mâhur	Şarkı	Türk'üm ne mutludur bana	
351	Mâhur	Şarkı	Yine coştı Türk yurdu/ Çanakkale Geçilmez	Sâdettin Kaynak
352	Mâhurbûselik	Şarkı	Bir damla su ol gönlüme ak delikanlı	İhsan Bey
353	Mâhur+Hicazkâr	Fantezi	Ne olaydım yar seninle,bir yastıkta baş olaydım/ Şark Yıldızı	Vecdi Bingöl
354	Mâhur+Nihâvend Mâhur+	Marş	Ben sizinle birlik olup taşıyım kucağımda cephaneyi	Necdet Rüştü Efe
355	Segâh+Rast	Düet	Ateşim hiç sönmedi/Vicdan Borcu	
356	Mâye(Dügâh)	Şarkı	Bir şeb gezelim çamların altında	
357	Muhayyer	Şarkı	Ada'ya gel gidelim,bir gececek bizde kal	Sâdettin Kaynak
358	Muhayyer	Şarkı	Anacığım nice olur,hâli yardan ayrılanın	Necdet Rüştü Efe
359	Muhayyer	Şarkı	Âşık Kerem	
360	Muhayyer	Türkü	Ay doğdu mu batmadı mı	
361	Muhayyer	Şarkı	Bahar oldu düştün dile, sende figan eyle bülbül	Âşık Ömer
362	Muhayyer	Şarkı	Başımda duman var kalbimde sızı	
363	Muhayyer	Şarkı	Batan gün kana benziyor	Necdet Rüştü Efe
364	Muhayyer	Şarkı	Ben seninle baş başa, ne zaman kalacağım	
365	Muhayyer	Şarkı	Ben yıllarca yanıışım,sende büsbütün yakma	Necdet Rüştü Efe
366	Muhayyer	Şarkı	Bir gün için ben olaydım yaradan	
367	Muhayyer	Şarkı	Bu çeng ü çegane,bana gerekmez/Cem Sultan	
368	Muhayyer	Şarkı	Bu çiçeklerden kim alır/Mahzun Gönüller	Vecdi Bingöl
369	Muhayyer	Şarkı	Bu gece mehtâbı koynuna almış	Vecdi Bingöl
370	Muhayyer	Şarkı	Bülbülüm gel de dile / Gizli Âşk	Vecdi Bingöl
371	Muhayyer	Türkü	Çıkar yücelerden yumak yuvarlar	
372	Muhayyer		Dağlar ağardı kardan	
373	Muhayyer	Şarkı	Derdimden anlayanım, bana acıyanım yok / Âşk Kurbanları	Vecdi Bingöl
374	Muhayyer	Türkü	Elmanın alına bak, dön de bir dalına bak	Sâdettin Kaynak
375	Muhayyer	Türkü	Emine'm sen bir gülsün, mor başaklı sünbülsün	
376	Muhayyer	Şarkı	Esmerim kıyma bana	
377	Muhayyer	Şarkı	Gökler perisi giri pırıl pırıl Emine	
378	Muhayyer	Şarkı	Gurbet elde yaman oldu hâlimiz	Âşık Kerem
379	Muhayyer	Şarkı	Güneş gibi şahsım ola / Şark Yıldızı	Tâlibi Coşkun
380	Muhayyer	Şarkı	Hayat tatlı bir rüya / Âşk Çeşmesi	
381	Muhayyer	Şarkı	İndim yar bahçesine yine düştüm yareli	
382	Muhayyer	Şarkı	İstanbul'dan	
383	Muhayyer	Şarkı	İşte seni seven benim	Necdet Rüştü Efe
384	Muhayyer	Şarkı	Karşıda kara yonca, gel öpeyim doyuca	

385	Muhayyer	Şarkı	Kıroğlan'ın davarı dereye iner	Sâdettin Kaynak
386	Muhayyer	Şarkı	Ne zaman görsem onu ayaklarım dolaşır	Sâdettin Kaynak
387	Muhayyer	Türkü	Nine beni kız mı sandın?	
388	Muhayyer	Şarkı	Sürmeyi göz öldürür, âşıkı naz öldürür	
389	Muhayyer	Şarkı	Yine dumanlı dağlar, yollar geçilmez oldu	Tarık Işıtman
390	Muhayyer	Şarkı	Yolculuk var / Harun Reşid'in Gözdesi	Vecdi Bingöl
391	Muhayyerbûselik	Şarkı	Bu gece mehtâbı koynuna almış	Vecdi Bingöl
392	Muhayyerbûselik	Şarkı	Mecnûn gibi nam istese, efsane olurduk	
393	Muhayyerbûselik	Şarkı	Pınar başında sandım, bir söğüt dalı Ayşe'm / Sonsuz Acı	Vecdi Bingöl
394	Muhayyerkürdî	Şarkı	Akşam yine gölgen yine gölgen yine akşam / Allahın Cenneti	Cemali Nâbedîd
395	Muhayyerkürdî	Fantezi	Aman ne güzel Maçka'lı	Sâdettin Kaynak
396	Muhayyerkürdî	Şarkı	Bana bir tatlı haber verdi gülen lebleriniz	
397	Muhayyerkürdî	Şarkı	Bir içim su gibi, özlerim seni / Tâhir ile Zühre	
398	Muhayyerkürdî	Şarkı	Bir zaman kalbim boştu, kelebek gibi şendim / Meçhul Mazi	Mustafa Nâfiz Irmak
399	Muhayyerkürdî	Şarkı	Dağlara nur doğsun bağlar süslensin	H.Niyazi
400	Muhayyerkürdî	Şarkı	Dün kahkahalar yükseliyorken evinizden	Yahya Kemâl Beyatlı
401	Muhayyerkürdî	Şarkı	Gönlüm özledikçe göürdüm hele, lâcivert kanatlı kumru olsaydım	Vecdi Bingöl
402	Muhayyerkürdî	Şarkı	Gönül başbaşa verip, sevişmek hevesinde / Sonsuz Acı	Vecdi Bingöl
403	Muhayyerkürdî	Şarkı	Gün olup yâdına geldikçe sönen hâtralar	
404	Muhayyerkürdî	Şarkı	Hani bir gündü "şu derdim sana bir geçse" dedim	Adnan Adivar
405	Muhayyerkürdî	Şarkı	Hoş geldin evimize, her şey hazır emrinize	
406	Muhayyerkürdî		İlâhi bir ses duydum / Binbir Gece	
407	Muhayyerkürdî		Kanayan Kalb	
408	Muhayyerkürdî	Şarkı	Karlı dağlar yıldızı, yamandır yörük kızı	Sabih İzzet
409	Muhayyerkürdî	Şarkı	Ne yazık anlamadın, kalbimi bir an olsun	
410	Muhayyerkürdî	Şarkı	Seher yolu gül dağdır, gönül aşkın buğdaydır	
411	Muhayyerkürdî	Fantezi	Şükrü Çavuş mert yürekli ..	Lami Güray
412	Muhayyerkürdî	Şarkı	Yine bahar oldu coştı yüreğim / Çanakkale Geçilmez	Erzurum'lu Emrah
413	Müstear	Şarkı	Mecalim yok bir tek söze / Balıkçı Osman Bağdat'ta	Vecdi Bingöl
414	Müstear	Şarkı	Şebabet geçti artık zevk-i mâzi bir serab oldu	İlhami Bey
415	Nevâ	Şarkı	Hicrân gönül belâsı / Endülüs Geceleri	Vecdi Bingöl
416	Nevâbûselik	Şarkı	Elbet gönüllerde sabah olacak / Beyaz Zambak	Mustafa Nâfiz Irmak
417	Nevâ	Türkü	Hançerim bileğide / Kanlı Taşlar	
418	Neveser	Şarkı	Gönül dilidir sessiz bakışlar	
419	Neveser	Şarkı	Hicrânla harâb oldu da sevdâ eli gönlüm	Vecdi Bingöl
420	Nihâvend	Fantezi	Âşk böyledir, âşıkı sevdâ söyletir / Gençliğin Zaferi	Vecdi Bingöl
421	Nihâvend	Şarkı	Âşkın susuz bağında, pınar gibi çağlarım	Vecdi Bingöl
422	Nihâvend	Şarkı	Bahar bitti güz bitti, artık bülbül ötmüyor / Leylâ ve Mecnûn	Ramazan Gökâlp Arkin
423	Nihâvend	Şarkı	Baldan daha lezzetli, arıdan haşarısın	Vecdi Bingöl
424	Nihâvend	Şarkı	Bebek'le Göksu Kanlıca, sulardan eyliyor rica	
425	Nihâvend	Şarkı	Beyoğlu'nda buzlu bira içerim	
426	Nihâvend	Şarkı	Bin can veririm kalbine bir yol bulabilsem	
427	Nihâvend	Şarkı	Bir hayâl âlemi içindeyim ben / Meçhul Mâzi	Mustafa Nâfiz Irmak

728	Nihâvend	Şarkı	Bir hayâl iken visâlin	
429	Nihâvend	Şarkı	Bir kadeh içtim sardı, beni baştan çıkardı / Âşk Çeşmesi	
430	Nihâvend	Şarkı	Bu gece mes'ud gece / Vicdan Borcu	
431	Nihâvend	Şarkı	Bu iki yüzlü âşka düşen	
432	Nihâvend	Şarkı	Canıma can katan yar / Selahaddin Eyyûbi ve Bozaslan	Vecdi Bingöl
433	Nihâvend	Şarkı	Çal ahımı inlet güzelim, kanasın kalbim elinde (aynı güfte farklı bestelenmiştir)	Gündüz Nadir
434	Nihâvend	Şarkı	Çapraz yelek altında, sakız gibi iç gömlek	
435	Nihâvend	Şarkı	Denizin bütün hıncı, dilsiz kayalaradır	
436	Nihâvend	Şarkı	Doğumun kutlu olsun	
437	Nihâvend	Şarkı	Dudaklarında bu ilham, dudaklarımda vezin	
438	Nihâvend	Şarkı	Düğünün kutlu olsun / Gadr ve Azap	
439	Nihâvend	Şarkı	Dünyanın görmemiştir, gözü böyle dilberi	
440	Nihâvend	Şarkı	Emirgan'ın çınar dibi, olur buluşma canibi	
441	Nihâvend	Şarkı	Ey ipek kanatlı seher rüzgarı / Leyla ile Mecnun	Vecdi Bingöl
442	Nihâvend	Şarkı	Flurya Flurya, güneş eğildi suya / Alabanda Revüsü	Vecdi Bingöl
443	Nihâvend	Şarkı	Gel göklere yüксеlelim gel de seninle	Meral Nakip
444	Nihâvend	Şarkı	Gidiyor eski sene, yenisine bakalım	
445	Nihâvend	Şarkı	Gönlüm ferahtır benim / Vicdan Borcu	
446	Nihâvend	Şarkı	Gönlüm yeni bir dert arıyor kendine senden	Selim Aru
447	Nihâvend	Şarkı	Gönlüm nedir bilene, gönül veresim gelir	Sâdettin Kaynak
448	Nihâvend	Şarkı	Gül sen dalın olayım	
449	Nihâvend	Şarkı	Güller ne hoştur renkler ne ince / Endülüs Geceleri – Gençliğin Zaferi	Vecdi Bingöl
450	Nihâvend	Şarkı	Gün doğuyor bahtımıza	
451	Nihâvend	Şarkı	Güzel boyu bosu var, şık süslü mantosu var	
452	Nihâvend	Şarkı	Hatırla ey gönül, hoş geçen demi / Selahaddin Eyyubi ve Bozaslan	Vecdi Bingöl
453	Nihâvend		Hayat garip bir rüyadır / Sonsuz Acı	Vecdi Bingöl
454	Nihâvend	Şarkı	Hayatın her neş'esini , evlilik verir insana / Kanlı Taşlar	
455	Nihâvend		Hem neş'elen hem dans eyle / Beyaz Melek	
456	Nihâvend	Şarkı	Hicrân beni bir nağme gibi sardı derinden / Kanlı Taşlar (notası eksik)	
457	Nihâvend	Fantezi	İçi yemişle dolu, örme sepet koluna / Modern Yemişçi Opereti	
458	Nihâvend	Şarkı	İçimde bir hüznün var / Vicdan Borcu	
459	Nihâvend	Şarkı	İlkbahara bürünmüşsün, gül yüzüne şad olaydım	Ramazan Gökalp Arkın
460	Nihâvend	Şarkı	İstanbul biricik dünya güzeli / Çanakkale Geçilmez	Vecdi Bingöl
461	Nihâvend	Fantezi	Kalblerde dudaklara, yükselen sesi dinle / Allah'ın Cenneti	Vecdi Bingöl
462	Nihâvend	Şarkı	Kirpiklerinin gölgesi güllerle bezenmiş	Nureddin Rüştü Bingöl
463	Nihâvend	Şarkı	Kış her taraf kar içinde	
464	Nihâvend	Şarkı	Köyümün benzeri yok bu illerde	Necdet Rüştü Efe
465	Nihâvend	Şarkı	Kutlu olsun vezirimize / Kahveci Güzeli	Vecdi Bingöl
466	Nihâvend	Şarkı	Mehtab gümüşten oya, işliyor yeşil suya / Binbir Gece	
467	Nihâvend	Fantezi	Mehtaba bürünmüş gece / Alabanda Revüsü	Vecdi Bingöl
468	Nihâvend	Fantezi	Menekşelendi sular (JOKOND)	Vecdi Bingöl

469	Nihâvend	Şarkı	Mestim bu gece coşkunun şenim / Günah Peşinde	Vecdi Bingöl
470	Nihâvend	Düet	Ne bekleyen kimsem var	
471	Nihâvend	Şarkı	Ne dert kalır ne hüznün, Bir sudur akar zaman / Kanlı Taşlar	Vehbi Cem Âşkun
472	Nihâvend	Şarkı	Neden uzaklaşıyor saadet aramızdan / Beyaz Zambak	Mustafa Nâfiz Irmak
473	Nihâvend	Şarkı	Nedir suçum yüce Tanrı'm / Tâhir ile Zühre	
474	Nihâvend	Şarkı	Nelerim var neleri m var, ne çok eğlencelerim var / Sonsuz Acı	
475	Nihâvend	Şarkı	O gözler siyah gözler	Vecdi Bingöl
476	Nihâvend	Şarkı	Oh oh ne güzel şey	Vecdi Bingöl
477	Nihâvend	Şarkı	Okurken âşk kitabını	Nahit Hilmi Özeren
478	Nihâvend	Şarkı	Onbeşinde bir kız idim, gezer oynar hoplardım	
479	Nihâvend	Şarkı	Öksüzüm avut beni, göğsünde uyut beni	
480	Nihâvend	Şarkı	Öteden bir peri bana el eder / Yayla Kartalı	
481	Nihâvend	Şarkı	Ruhuma gecenin matemi doldu / Yayla Kartalı	Mustafa Nâfiz Irmak
482	Nihâvend	Şarkı	Ruhumda gezen sevgilisin	Fuat Hulusi Demirelli
483	Nihâvend	Şarkı	Ruhunla görürsün dertli kızını	Necdet Rüştü Efe
484	Nihâvend	Şarkı	Saçında kokular çalarken rüzgar	
485	Nihâvend	Şarkı	Sararmış çiçeğim, yuvasız kuşum / Yayla Kartalı	
486	Nihâvend	Şarkı	Sayının bay sayın bayan / zevk yeridir çağlayan	
487	Nihâvend	Şarkı	Sen her zaman kalbimdesin / Lekeli Melek	Mustafa Nâfiz Irmak
488	Nihâvend	Şarkı	Sevgi kanununun, aldım o ilâhî sesini	Fuat Hulusi Demirelli
489	Nihâvend	Şarkı	Sevgilim senden irak, cana yetti iştiağ / Balıkçı Osman Bağdat'ta	
490	Nihâvend	Şarkı	Şıp sevdi şıp sevdi	
491	Nihâvend	Şarkı	Tâhir'im can Tâhir'im / Tâhir ile Zühre	
492	Nihâvend	Şarkı	Tez geçse de bir sevgide bin hâtıra vardı	Necdet Atılgan
493	Nihâvend	Marş	Toprak al kanlara boyandı	Necdet Rüştü Efe
494	Nihâvend	Şarkı	Vakti gelince gönül, başlar sevince gönül / Mahzun Gönüller	Vecdi Bingöl
495	Nihâvend	Şarkı	Yalnız seni sevdim seni yaşadım / Allah'ın Cenneti	Vecdi Bingöl
496	Nihâvend	Şarkı	Yalnız seninim diye, âşkıma yeminim var	
497	Nihâvend	Şarkı	Yurdunu Allah'a bırak çık yola	Mehmed Akif Ersoy
498	Nihâvend	Şarkı	Kervan gider kervan gider, kavuşmaya bin can gider / Âşkın Zaferi	
499	Nikriz	Şarkı	Dedim Dilber yanakların kızarmış	
500	Nühüft	Şarkı	Toplandı güzeller yine peymane-i dilde	
501	Rahatülervâh	Şarkı	Çıkar yücelerden haber sorarım	Vecdi Bingöl
502	Rast	Şarkı	Allah Allah diyerek ederiz sefer / Cem Sultan	
503	Rast	Marş	Ankara ne eski tarihin malı (ANKARA MAARŞI I)	Vecdi Bingöl
504	Rast	İlâhi	Ay dahi, nurundan Muhammed'in	Yunus
505	Rast	Çocuk Şarkısı	Bahar oldu tabiat gülüyor için için	Vecdi Bingöl
506	Rast	Türkü	Bahçede hanımeli	
507	Rast	Nefes	Ben şehid-i badeyim, dostlar demim yâd eyleyin	
508	Rast	Nefes	Ben şehid-i badeyim, dostlar demim yâd eyleyin	
509	Rast	Şarkı	Benim olsan seni bir gül gibi koklar sararım	Sâdettin Kaynak
510	Rast	Şarkı	Bir dudak büktün devirdin, bade-i gülğünümü	Cemâl-i Nâbedit
511	Rast	Şarkı	Bir vakte erdi ki bizim günümüz	Ruhsatî

512	Rast	Marş	Biz volkanız deryalarla çarpışır sönmeyiz / Çanak-kale Geçilmez	Nureddin Rüştü Bingöl
513	Rast	Çocuk Şarkısı	Bülbül uyanık uyuyor musun	Fuat Hulusi Demirelli
514	Rast	Mersiye	Cihandan göç ederim ya Kerim Allah Kerim	
515	Rast	Marş	Cumhuriyet halkın yolu	
516	Rast	Marş	Çalışkan Türk ulusu	
517	Rast	Marş	Demiryolu demiryolu, nura boğdun sağı solu (DEMİRYOLU MARŞI)	Sâdettin Kaynak
518	Rast	Marş	Doğdu Türk'ün başında Cumhuriyet güneşi	
519	Rast	İlâhi	Doğmazdı kalbe iman	Ali Ulvi Kurucu
520	Rast	İlâhi	Doğmazdı kalbe iman (Levlake ya Muhammed)	Ali Ulvi Kurucu
521	Rast	Türkü	Duman duman üstüne	
522	Rast	Şarkı	Encâm-ı hayatı bir hesap et bak zevkine	
523	Rast	Marş	Ey milletimin lahzada halkettiği ordu	
524	Rast	İlâhi	E y Muhammed Mustafa	
525	Rast	Şu'ul	Fesaddaknake ya hayral bera ya Rasulallah	Neccarzade
526	Rast	Nefes	Gir melamet milkine	
527	Rast	Şarkı	Gönül gayreti gerek / Dansözler Kulübü	Vecdi Bingöl
528	Rast	Şarkı	Gün altın başını yine, koydu yurdun sinesine / Harun Reşid'in Gözdesi	Vecdi Bingöl
529	Rast	Şarkı	Güneş güneş can güneş / Alabanda Revüsü	Vecdi Bingöl
530	Rast	Şarkı	Hayat ne tatlı, ipek kanatlı / Vicdan Borcu	
531	Rast	Şarkı	Kim okursa vereyim, âşkın kitabı bendedir	
532	Rast	Şarkı	Koçyiğitler aşık karlı dağları	
533	Rast	Şarkı	Mes'ud bugün gönüller / Beyaz Zambak	Mustafa Nâfiz Irmak
534	Rast	Şu'ul	Min Mekkiye vel beyti'l emced	
535	Rast	Fantezi	O dudaklar yine yaz geldi de bülbülleşiyor	Mustafa Nâfiz Irmak
536	Rast	Şarkı	O ne güzel ne cici ince ruhlu bir kızdı	
537	Rast	Marş	Ordular ordular, koşuyor ordular	
538	Rast	Şarkı	Sabah oluyor davranmalıyız, helvayı çabuk kavurmaliyiz / İncili Çavuş	
539	Rast	Şarkı	Sevin ey kalbim sevin	
540	Rast	Marş	Şimşek gibi kanatlı / Şam Güzeli	Mustafa Nâfiz Irmak
541	Rast	İlâhi	Türbe-i ravza-i sultan-ı risaletdir bu	Neccarzade Rıza Efendi
542	Rast	Marş	Türk atlısı açtı yeri, denizcisi denizleri	
543	Rast	Şarkı	Unkapanı'nda un var / Cem Sultan	
544	Rast	Şarkı	Uyan prenses uyan prenses, gözlerini görsün herkes / Kahveci Güzeli	
545	Rast	Şarkı	Uzaktan bakma öyle	
546	Rast	Marş	Yaşa Ankara (ANKARA MARŞI II)	
547	Rast	Marş	Yaşatan ölmez yaşar, gönüllerdedir sesi / Günah Peşinde	Vecdi Bingöl
548	Rast + Mâhur		Bu gece sizi memnun ettikse	
549	Rast + Nihâvend	Şarkı	Aile yuvasını, kadındır cennet yapan / Dansözler Kulübü	Vecdi Bingöl
550	Rast + Nihâvend	Şarkı	Söyle kuzum hayâlîne, onu biraz unutayım / Harun Reşid'in Gözdesi	Vecdi Bingöl
551	Sabâ	Şarkı	Andım o geçen günleri hasretle derinden	
552	Sabâ	Şarkı	Bad-ı Sabâ aheste es gülzare mihmandır gönül	
553	Sabâ	Şarkı	Düştüm onulmaz derde, durağım yok bir yerde / Binbir Gece	

554	Sabâ	Şarkı	Nasıl oldu...	
555	Sabâaşîran	Şarkı	Sâki yeni sevdim bana sen eski şarap sun II	Fuat Hulusi Demirelli
556	Sabâbüselik	Şarkı	Ağlasın bülbülleri varsın bu bağ-ı âlemin	
557	Segâh	Şarkı	Ayrılık yaman kelime / Tâhir ile Zühre	Vecdi Bingöl
558	Segâh	Şarkı	Bir rüzgardır gelir geçer sanmıştım / Şark Yıldızı	Ercümend Er
559	Segâh	Şarkı	Bülbül neden ağlarsın esen yelden yadın mı var	
560	Segâh	Fantezi	Derman kâr eylemez, ferman dinlemez / Harun Reşid'in Gözdesi	Vecdi Bingöl
561	Segâh	Şarkı	Esen yelde yâdın mı var	
562	Segâh	Mersiye	Ey bu topraklar için, toprağa düşmüş asker / Çanakkale Geçilmez	Mehmet Akif Ersoy
563	Segâh	Türkü	Geldi belleme ayı	
564	Segâh	Şarkı	Gönül sevdin sevilmedin, sevdâ elinde elinde	Vecdi Bingöl
565	Segâh	Şarkı	Gördüm gene kahveci güzelini rüyamda / Kahveci Güzeli	
566	Segâh	Fantezi	Haydi uşaklar bakalum	Sâdettin Kaynak
567	Segâh	Türkü	İçelim Rize çay	
568	Segâh	Türkü	İncecikten bir kar, yağar tozar elif elif diye / Allah'ın Cenneti	Karacaoğlu
569	Segâh	Şarkı	Kadir Mevla'm seni övmüş yaratmış	Karacaoğlu
570	Segâh	İlâhi	Kurbanlar tıglanıp gülbank çekildi	Şahika
571	Segâh	Şarkı	Leylâ bir özge candır / Leylâ ile Mecnûn	Vecdi Bingöl
572	Segâh	Fantezi	Mâtemse eğer anlaşılan reng-i siyehten	Abdülhak Hamit Tarhan
573	Segâh	Mersiye	Ufuklar kara bağladı (ATATÜRK'e MERSİYE)	
574	Segâh	Marş	Yelken açtık denizlere	
575	Segâh	Nefes	Yürü Sofu yürü yolundan azma / Yavuz Sultan Selim Ağlıyor	
576	Segâh	Fantezi	Vira demir uşaklar (Trabzon'dan kalkış) / Gemiciler Revüsü	Sâdettin Kaynak
577	Segâh + Nihâvend	Fantezi	Dertliyim ruhuma hicrânımı sardım da yine / Allah'ın Cenneti	Vecdi Bingöl
578	Sultâniyegâh	Şarkı	Âşkımın bahçesinde, açılır sarı zambak	
579	Sultâniyegâh	Şarkı	Gönül harareti sönmez, ne mey ne kevserle	Fuat Hulusi Demirelli
580	Sultâniyegâh	Şarkı	Güneş attı tülünü Marmara'nın boynuna	
581	Sultâniyegâh	Şarkı	Ses vermez benim kalbim, değme gönül sesine / Kahveci Güzeli	
582	Sultâniyegâh	Şarkı	Yeşiller umman kadar derin olurmuş	
583	Sultâniyegâh + Acemaşîran Sultâniyegâh + Büselik +	Şarkı	Birleştirdi sevdâ bizi, tek vücutta ikimizi	
584	Acemşîran	Şarkı	Gün ufka indi, renkler silindi / Endülüs Geceleri – Gençliğin Zaferi	Vecdi Bingöl
585	Sûzidil	Şarkı	Bahar olsun, bahar olsun da gönlüm	Sâdettin Kaynak
586	Sûzidil	Şarkı	Ben yıllarca yanıışım, sen de büsbütün yakma	Necdet Rüştü Efe
587	Sûzidil	Şarkı	Uyan sevgilim uyan, benim sana yalvaran / Romeo Jülyet	
588	Sûznâk	Şarkı	Ey gönül bir derde düştün, çam çırası gibi yandın / Yayla Kartalı	Vasfi Rıza Zorlu
589	Sûznâk	Şarkı	Hicrân dolu geceler, bahtım gibi karadır / Tâhir ile Zühre	
590	Sûznâk	Şarkı	Kalbin acı bilmezse, ona hâlini göster	
591	Sûznâk	Şarkı	Kalbimde açtığın yara derindir	

592	Sûznâk	Şarkı	Kurban oldum adına / Tâhir ile Zühre	
593	Sûznâk	Şarkı	Sâki yeni sevdim bana sen eski şarap sun	Fuat Hulusi Demirelli
594	Sûznâk	Şarkı	Gül derler güler yüze / Sefiller	
595	Şedarabân	Şarkı	Gecemiz kapkara sâki, sun elin nur olsun	Fuat Hulusi Demirelli
596	Şedarabân	Şarkı	Tenhalarda dolaşırdık sevdâ izinde	Sâdettin Kaynak
597	Şedarabân	Şarkı	Filiz oldum büküldüm, uzandım kollarına / Sonsuz Acı	Vecdi Bingöl
598	Şehnaz	İlâhi	Bana bu ten gerekmez can gerektir	Yunus
599	Şehnaz	Şarkı	Ben şimdi her emelden / Kahveci Güzeli	
600	Şehnaz	Şarkı	Dalda bir ishak öter	
601	Şehnaz	Şarkı	Okşayan sesinle taze can buldum / Binbir Gece	
602	Şehnaz	Şarkı	Süsleyen hayat-ı cavidanımı	
603	Şehnaz	Şarkı	Günlerce peşinden ağladım koştum / Bir Türk'e Gönül Verdim	
604	Şehnazbûselik	Şarkı	Giren dost bahçesine, gül takar sinesine	
605	Şehnazbûselik	Şarkı	Gönlümün sultanısın ferman senin efendim / Yavuz Sultan Selim Ağlıyor	
606	Şehnazbûselik		Gözlerin mestolduğun demlerde ey şeh nazdan	Fuat Hulusi Demirelli
607	Şevkefzâ	Şarkı	Durup da bir bakışın, bütün bir cihan değer	
608	Tâhir	Şarkı	Dam-ı âşk düştü divane gönlüm	
609	Tâhir	Şarkı	Dizlerine kapansam, kana kana ağlsam	Rıza Tevfik Bölükbaşı
610	Tâhir	Şarkı	Gelinin yüzünde ipek duvaklar	
611	Tâhîrbûselik	Şarkı	Onbirinde mâh yüzüne bakılır	
612	Tâhîrbûselik	Şarkı	Vardım ki yurdundan ayağ göçürmüş	Bayburt'lu Zihnî
613	Uşşak	Şarkı	Akşam oldu n'eyleyim, bade doldu n'eyleyim	
614	Uşşak	Şarkı	Âlemde doğru dost yoktur	Kuloğlu
615	Uşşak	Şarkı	Âşk yolu gönül yolu / Şark Yıldızı	Vecdi Bingöl
616	Uşşak	Şarkı	Âşkınla yanan sineme el sürme yanarsın / Günah Peşinde	Hâlîl İbrahim Akçam
617	Uşşak	Şarkı	Bir hakikat anladım dünyada ben her şey yalan (Semâî şekli de var)	Sâdettin Kaynak
618	Uşşak	Şarkı	Bir hâtırasın gençliğimin tatlı çağından	İ. İlhan
619	Uşşak	Şarkı	Bir vefâsız yar sevdim, yandı bağrım ciğerim	Mürsel Köymen
620	Uşşak	Şarkı	Bu gece düğün dernek, binbir geceden örnek / Günah Peşinde	Vecdi Bingöl
621	Uşşak	Şarkı	Bugün en mes'ut günüm / Şam Güzeli	Mustafa Nâfiz Irmak
622	Uşşak	Şarkı	Çiftçiyiz ünümüz var, sevinçli günümüz var / Yetimler	
623	Uşşak	Şarkı	Deli gönül melul olup gam yeme	
624	Uşşak	Şarkı	Eyyamım olmadan gemim yürümez	
625	Uşşak	İlâhi	Gelin Allah diyelim	Naci
626	Uşşak	Şarkı	Gemi çıkar yola (Gemi ister yedek)	Sâdettin Kaynak
627	Uşşak	Şarkı	Gemi yedekte bayrak direkte / Kanlı Taşlar	
628	Uşşak	Şarkı	Gemim gidiyor baştan, yelkenleri kumaştan	Sâdettin Kaynak
629	Uşşak	Şarkı	Giderim önüm gurbet, arkamdan gelir hasret	Hamit Baykal
630	Uşşak	Şarkı	Gördüm seni bir gün, yeni açmış güle döndüm	Ali Rıza Sağman
631	Uşşak	Şarkı	Gül derler gül derler bana gül derler	Sâdettin Kaynak
632	Uşşak	Şarkı	Haydindi kızlar oyuna / Dansözler Kulübü	Vecdi Bingöl
633	Uşşak	Şarkı	Hem âşkım hem ümidim hem de neş'emsin	Hasan Âli Yücel
634	Uşşak	Şarkı	Her seste bir nağmesi var	Tarık Işıtman

635	Uşşak	Türkü	Hoy deniz Karadeniz / Alabanda Revüsü	Vecdi Bingöl
636	Uşşak	Şarkı	Hoy gemici gemici	
637	Uşşak	Türkü	Hoy kemeñçe kemeñçe zerdâli dalı mısın?	
638	Uşşak	Şarkı	İneyim gideyim Osmaneli'ne	Karacaoğlu
639	Uşşak	Şarkı	Kore'ye gitti baban, uyan küçük kahraman	Sâdettin Kaynak
640	Uşşak	Şarkı	Köy hayatı ne güzeldir / Vicdan Borcu	
641	Uşşak	Şarkı	Mihnetle geçen ömrüme bir penbe şafaksın	Reşat Bilgin
642	Uşşak	Şarkı	Nazîr olmaz sana âlemde teksin	
643	Uşşak	Şarkı	Ne idi n'oldu hâlim, çektiklerim vebalim / Alabanda Revüsü	Vecdi Bingöl
644	Uşşak	Şarkı	Ne yaptım kendimi nasıl aldattım / Leylâ ile Mecnûn	Vecdi Bingöl
645	Uşşak	Şarkı	Niçin baktın bana öyle / Mahzun Gönüller	Vecdi Bingöl
646	Uşşak	Şarkı	Perişan ömrümün neş'esi söndü	Ceyhan'lı Ali İlmi
647	Uşşak	Şarkı	Peşimden bir bahar gelir sanırım	
648	Uşşak	Şarkı	Selam size selam size	
649	Uşşak	Şarkı	Sevdâ dolu gözleri, sözleri cana yakın	Sâdettin Kaynak
650	Uşşak	Şarkı	Sevgilim kaçma benden / Şam Güzeli	Mustafa Nâfiz Irmak
651	Uşşak	Şarkı	Söyle canım neme güldün / Mahzun Gönüller	
652	Uşşak	Şarkı	Süzülmüş damlalar aydan güneşten	
653	Uşşak	Şarkı	Şen güzeller şen güzeller, birbirinden güzeller / Dansözler Kulübü	
654	Uşşak	Nefes	Şu benim divane gönlüm	Kul Yusuf
655	Uşşak	Şarkı	Tamzara'dan geçtin mi	
656	Uşşak	Şarkı	Toprak ana selam, sana ürün doldur harmanlara / Âşkın zaferi	
657	Uşşak	Şarkı	Yanakların çiçektir, gönlüm bir kelebeğdir / Tâhir ile Zühre	
658	Uşşak	Şarkı	Yıllarca süren sevgide, gönlüm ne kazandın	
659	Uşşak	Şarkı	Yine esti muhabbetin yelleri / Bağdat Hırsızı	
660	Uşşak	Ağıt	Yok gayri bizlere uyku dinekey (ATATÜRK'E AĞIT)	Behçet Kemâl Çağlar
661	Uşşak	Şarkı	Yol göründü serime, od düştü içime	
662	Uşşak	Şarkı	Rumeli'den göçmen gelir durmadan	Sâdettin Kaynak
663	Uşşak	Düet	Cevap bekleme kuzum, yok diyecek bir sözüm / Âşk Çeşmesi – Dansözler Kulübü	Vecdi Bingöl
664	Uşşak	Şarkı	Seni sevdim seveli, din oldu sevdâ bana / Selahaddin Eyyubi ve Bozaslan	Vecdi Bingöl
665	Uşşak	Şarkı	Türk işçisiyiz her işin eri / Sönmeyen Âşk	
666	Uşşak	Şarkı	Gözüm yok şu cihanda, parıldayan tacında / Binbir Gece	
667	Yegâh	Şarkı	Nizam vermek için	
668	Zâvil	Şarkı	Dudağında yangın varmış dediler / Allah'ın Cenneti	Neyzen Tevfik
669	Zâvil	Şarkı	Elâ gözlüm yıktın benim evimi / Çanakkale Geçilmez	Karacaoğlu

HİCAZ ŞARKI

Açıldı gül, figân etmekte bülbül

Usûl: Aksak

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar :?

A çıl dı gül fi gân et mek te bül bül
nev ba har ol du nev ba har ol
du - SAZ - du - SAZ -
Se mâ gül dü ze min gül dü ci han gar kı
Be nim gön lüm şen ol maz der dü gam la ih
me sar ol ol du ci han gar kı
ti yar ol ol du ne ça re re kı
me sar ol ol (SON) du - SAZ -
ti yar ol ol du
Bü tün gam lı gö nül ler şa dü hür rem
bah ti yar ol du
bah ti yar ol du - SAZ -

Açıldı gül, figân etmekte bülbül, nevbahar oldu
Semâ güldü, zemîn güldü, cihân gark-ı mesâr oldu
Bütün gamlı gönüller şâd ü hürrem bahtiyâr oldu
Benim gönlüm şen olmaz, derd ü gamla ihtiyâr oldu

HİCAZ ŞARKI

Bûlbûl niçin böyle feryâd edersin ?

Usûl:Düyek

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Yunus Emre

Aranağme...

Bül bül bül bül - SAZ -

bül bül - SAZ - bül bül bül bül bül

Ni çin böy le fer yâd

e der sin - SAZ - Öt me bül bül ah

- SAZ - ah - SAZ -

Öt me bül bül öt me bağ rı

mı del din - SAZ - Va rıp yâd el

ler de me kâ

me— kân

tu tar sın - SAZ - Öt me bül bül ah

- SAZ - ah - SAZ -

öt me bül bül öt me bağ— rı mı del

din - SAZ -

Serbest

Bül bül bül bül - SAZ - yi ne fer yâ dın

ar şa çık dı

yi ne yan mış la rın - SAZ - bağ rı nı

yak dı -SAZ- se nin de yav ru nu şâ

hin mi kap dı -SAZ- Öt me bül bül ah

-SAZ- ah -SAZ-

öt me bül bül öt me bağ rı mı del din

Bülbül niçin böyle feryâd edersin
 Ötme bülbül ötme bağrımı deldin
 Varıp yâd ellerde mekân tutarsın
 Ötme bülbül ötme bağrımı deldin

Bülbül yine feryâdın arşa çıktı
 Yine yanmışların bağrını yaktı
 Senin de yavrunu şâhin mi kaptı
 Ötme bülbül ötme bağrımı deldin

KARCIĞAR İLÂHİ

Bülbül niçin böyle feryâd edersin?

Usûl:Sofyan

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Yunus Emre

Bül der viş ni Yu çin böy le na
fer dîn yâd var e mî der uç şin dîn der uç şin dîn
Öt me cî bül der bül yâ öt la me rî
bağ rım te de mi lin geç di dîn bağ rım te de mi lin geç di dîn
Va Ay rub rî yâd lık el şer ler be de tin
me sen kân de tu mi tar iç şin dîn tar iç şin dîn
Öt me me bül bül bül öt me me
bağ rım bağ rım de de lin lin di di bağ rım bağ rım de de lin lin di di

1
Bülbül niçin böyle feryâd edersin
Ötme bülbül ötme bağrım delindi
Varub yâd ellerde mekân tutarsın
Ötme bülbül ötme bağrım delindi

2
Öte öte üstümüzden geçersin
Eski yeni yârelerim açarsın
Senin de kanadın vardır uçarsın
Ötme bülbül ötme bağrım delindi

3
Derviş Yunus kanadın var mı uçdun
Acı deryâları öte mi geçdin
Ayrılık şerbetin sen de mi içdin
Ötme bülbül ötme bağrım delindi

KARCIĞAR ŞARKI*Bir gül koparıp göğsüme tak*

Usûl: Semâî

Bestekâr: Sâdettin Kaynak

Güftekar: ?

Aranağme...

Bir gül ko pa rıp göğ sü ne
tak Bir göz sü ze rek
kal bi mi yak Sev dâ
ma i nan ha li me bak
sev dâ ma i nan hâ li me—
bak Bir göz sü ze rek
kal bi mi yak

Bir gül koparıp göğsüme tak
 Bir göz süzerek kalbimi yak
 Sevdâma inan hâlîme bak
 Bir göz süzerek kalbimi yak

HÜZZAM ŞARKI

Çıkar yücelerden haber sorarım

Usûl: Curcuna-serbest

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Vecdi Bingöl

Aranağme...

SERBEST

Çı kar yü ce ler den ha bër so ra
rım So lar ken dağ la rım gü müş
yal dı zı Bil mem ne re de yim ne yi
a ra rım U ya nır i çim de de rin
bir sı zı

1
Çıkar yücelerden haber sorarım
Solarken dağların gümüş yaldızı
Bilmem neredeyim neyi ararım
Uyanır içimde derin bir sızı

2
Derim neden yoksun gezdiğim bağlar
Yok mu bu ellerde benimle ağlar
Sesime ses verin dumanlı dağlar
Derdime eş olur bir çoban kızı

HÜZZAM ŞARKI

Dağların başı kardır, gamlı yüreğim dardır

Usûl: Aksak

Bestekâr: Sâdettin Kaynak

Güftekâr: ?

§

Aranâğme...

Dağ la rın ba şı kar dır gam lı yü re ğim dar dır
 Bu dağ lar u lu dağ lar mey ve si su lu dağ lar
 Bay bur dun eğ me ler ri be ğen mem değ me le ri

A dam dert siz o lur mu her ke sin der di var dır
 Yar ak lı ma dü şen de gök gür ler bu lut ağ lar
 Ya rim bir min tan giy miş ben ol sam düğ me le ri

Gel be nim a lı şı ğım -SAZ- bal i le ka rı şı ğım -SAZ-

El ya nın da kü sü lü giz li de ba rı şı ğım -SAZ- §

giz li de ba rı şı ğım -SAZ- 1 2 ğım

-1-
 Dağların başı kardır
 Gamlı yüreğim dardır
 Adam dertsiz olur mu
 Herkesin derdi vardır

-2-
 Bu dağlar ulu dağlar
 Meyvesi sulu dağlar
 Yar aklıma düşende
 Gök gürler bulut ağlar

-3-
 Bayburt'un eğmeleri
 Beğenmem değmeleri
 Yarım bir mintan giymiş
 Ben olsam düğmeleri

Nakarat

Gel benim alışığım, bal ile karışığım
 El yanında küsülü, gizlide barışığım

RAST İLAHİ

Doğmazdı kalbe iman

Usûl:Sofyan

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Ali Ulvi Kurucu

♩ Serbest

Lev lâ ke Yâ Mu ham med

lev lâk

Tempo

Doğ maz dı kal be i man
Mâ tem tu tar dı gök ler

İn mez di ar za Kur' an
Gül mez di ar hiç me lek ler

Meç hûl o lur du es mâ
Mah zûn du ar şı â lâ

Lev lâ ke Yâ Mu ham med

lev lâk

Levlâke Yâ Muhammed levlâk

Doğmazdı kalbe iman
İnmezdi arza Kur'an
Meçhûl olurdu esmâ

Mâtem tutardı gökler
Gülmezdi hiç melekler
Mahzûнду arş-ı âlâ

EVİÇ TÜRKÜ

Elâ gözlerini sevdiğim dilber

Usûl: Sofyan

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Karacaoğlu

Aranağme...

E lâ göz le ri ni sev di ğim di
Se nin â şık la rın gül mez ğim di

ber - SAZ -
ler

Gös ter ce mâ
Ağ la yıp ya

li ni gör me ye gel di dim - SAZ -
şı nı sil mez de di ler

Ah
Ah

- SAZ - Ah

- SAZ -

SERBEST

Söz le ri ni der de de vâ
Se ni bir kez sa ran öl mez

de di ler ger çek mi
de di ler ger çek mi

TAHİR İLAHİ

Ey âşık-ı sâdıklar gelin Allah diyelim

Usûl:Sofyan

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Kul Himmet Efendi

Ey â şı k ı sâ dık lar ge lin Al lah di ye lim -SAZ -

Der di Hak ka la yık lar ge lin Al lah di ye lim -SAZ -

- SAZ -

Nef sin den ki bir git sin kal bin nur i le dol sun -SAZ -

Hak sen den râ zı ol sun ge lin Al lah di ye lim -SAZ -

- SAZ -

Ko de sin ler di vâ ne biz du ra lım di va ne -SAZ -

Aş kın la ya ne ya ne ge lin Al lah di ye lim -SAZ -

- SAZ -

Din len der viş him me ti tu tun far zı sün ne ti - SAZ -

Ey Mu ham med — üm — me ti ge lin Al lah di ye lim - SAZ - (SON)

Ey âşık-ı sâdıklar gelin Allah diyelim
 Derdi Hakk'a lâyıklar gelin Allah diyelim

Nefsinden kibir gitsin, kalbin nûr ile dolsun
 Hak senden râzı olsun gelin Allah diyelim

Ko desinler divâne, biz duralım divâne
 Aşkınla yâne yâne gelin Allah diyelim

Dinlen derviş Himmet'i tutun farzı sünneti
 Ey Muhammed ümmeti gelin Allah diyelim

SEGÂH MERSİYE

Ey bu topraklar için toprağa düşmüş asker

Usûl:Sofyan

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Mehmet Âkif Ersoy

SERBEST

TEMPO

Ey bu top rak lar i çin top ra ğa düş müş as ker - SAZ -

Gök den ec dâd i ne rek öp se o pâk al nı de ğer - SAZ -

Ne bü yük sün ki ka nın kur ta rı yor tev hî di Bed rin as lan la rı

an cak bu ka dar şan lı i di - SAZ - Sa na dar gel me ye

cek mak be ri kim ler kaz sın Gö me lim gel-se ni ta ri he de sem

sığ maz sın - SAZ - Her cü merç et ti ğin ed vâ ra da yet

mez o ki tap Se ni an cak e be dî yet ler e der is ti âb

1
Ey bu topraklar için toprağa düşmüş asker
Gökten ecdâd inerek öpse o pâk alnı değer

2
Ne büyüksün ki kanın kurtarıyor tevhîdi
Bedrin aslanları ancak bu kadar şanlı idi

3
Sana dar gelmeyecek makberi kimler kazsın
Gömelim gel seni tarihe desem sığmazsın

4
Hercümerç ettiğin edvâra da yetmez o kitap
Seni ancak ebedîyetler eder istiâb

ISFAHAN ŞARKI

Fâriğ olmam eylesen yüz bin cefâ sevdim seni

Usûl: Düyek- Devr-i revân

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Şeyh Gâlip

Fâ riğ ol mam ey le sen
yüz bin ce fâ sev
ni - SAZ - ni - SAZ -
Böy le yaz mış al nı - ma
Şâ hit ol sun aş kı - ma
kil ar ki ka za sev
zû se mâ sev
dim se ni - SAZ - ni - SAZ -
dim se ni - SAZ -
Ben bu söz den dön me zem
dev rey le dik ce
nüh fe lek - SAZ - lek - SAZ -
Gâ li bi di vâ ne yim Fer

hâ dü Mec nû na sa lâ yar yar

yar a man a man Yüz çe vir mem ol sa dün ya

bir ya na ben bir ya na yar yar

yar a man a man

Şem' i ne per vâ ne yim per vâ ne lâ zım dır ba na

yar yar yar a man a man - SAZ -

An la sm bî gâ ne bil

sin â şî nâ sev

dim ni - SAZ - ni - SAZ - (SON)

Fâriğ olmam eylesen yüz bin cefâ sevdim seni
 Böyle yazmış alnıma kıl-k-i kazâ sevdim seni
 Ben bu sözden dönmezem devr eyledikçe nüh felek
 Şâhit olsun aşkıma arz ü sem'a sevdim seni

Gâlib-i divâneym Ferhâd ü Mecnûn'a salâ
 Yüz çevirmem olsa dünya bir yana ben bir yana
 Şem'ine pervâneym perv'a ne lâzımdır bana
 Anlasın bîgâne bilsin âşinâ sevdim seni

SABÂ BÛSELİK ŞARKI

Ağlasın bûlbülleri varsın bu bağ-ı âlemin

Usûl: Ağır Aksak

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: ?

Ağ la sını bül bül le ri var

sın bu ba ğı â le min

Neş ve i ba ğı e mel sin
Â teş ol dum yan dım Al lah

sev di ğim han dan ol
mer ha met fer mân ol

Â teş ol dum bil me dim bir

â te şin ruh sâ re den

Ağlasın bûlbülleri varsın bu bağ-ı âlemin
Neşve-i bağ-i emelsin sevdiğim handân ol
Âteş oldum bilmedim bir âteşin ruhsâr eden
Âteş oldum yandım Allah merhamet-fermân ol.

UŞŞAK ŞARKI

Gemim gidiyor baştan, yelkenleri kumaştan

Usûl: Raks Aksağı

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Sâdettin Kaynak

§

Aranâğme...

Ge mim gi di yor baş tan Yel ken le ri ku maş tan

A çı lıp de niz le re Do la şa ca ğız baş tan

De niz e ri al de mi ri vi ra vi ra vay Do la şa lım li man la rı sı ra sı ra vay

§

1
Gemim gidiyor baştan
Yelkenleri kumaştan
Açılıp denizlere
Dolaşacağız baştan

2
Gemim yolcu yük taşır
Limanları dolaşır
Akdeniz bizim deniz
Olmaya çok yaraşır

3
Gemim gider durmadan
Halatları sırmadan
Ay yıldızlı bayrağım
Dalgaları durmadan

Nakarat
Deniz eri al demiri vira vira vay
Dolaşalım limanları sıra sıra var

RAST NEFES

Gir melâmet mülkine mâlik olan ol şâhı gör

Usûl:Düyek

Bestekâr: Sâdettin Kaynak

Güftekar: Âşık Dertli

Ah gir me lâ met mül kü ne mâ lîk o lan ol şâ hı gör
 Eb ro lup ef lâ ki tut du et di ğim ey vâ hı gör
 Ah Gir me bez mi zâ hi de gör me mü râ il ler yû zün
 Der gi hi ab da le gir de bez mi has rul la hi gör
 Ah Eb ru van mih râ bı nı bil mez ta şa ey ler sü cûd
 Ah se ni tak vi me bak maz vâ i zi güm râ hı gör
 Câ mı aş kı bil me yüb tân ey le me zâ hid bi ze
 Nok ta i bâ is mi mi zik rey le sır rul lâ hı gör
 Ah Dön zi ya ret ey le me İb râ hi min bün yâ dı nı
 Ah Dert li tek kâl bin zi yâ ret ey le sır rul lâ hı gör

(Ah) Gir melâmet mülkine mâlik olan ol şâhı gör
 Ebrolub eflâki tuttu ettiğim eyvâhı gör
 (Ah)Girme bezm-i zâhide görme mürâiler yüzün
 Dergeh-i abdale gir de bezm-i hasrullâhı gör
 (Ah)Ebruvan mihrâbını bilmez taşa eyler sücûd
 Ahsen-i takvime bakmaz vâiz-i gümrâhı gör
 Câm-ı aşkı bilmeyüb ta'n eyleme zâhid bize
 Nokta-i bâ ismini zikreyle sırrullâhı gör
 (Ah) Dön ziyaret eyleme İbrâhim'in bünyâdını
 Dertli- tek kalbin ziyâret eyle sırrullâhı gör

HÜZZAM ŞARKI

Hicrân ü elem sine-i pürhûnumu dağlar

Usûl: Devr-i Hindi

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Ali Şevket Bey

Aranağme...

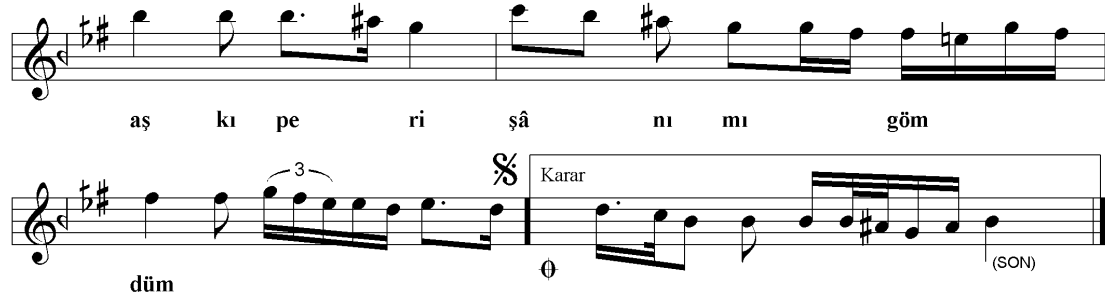
Of of of of -SAZ- Hic râ nı e lem

sî ne i pür hû nu mu dağ lar -SAZ-

Of of of of -SAZ- Mah rû tür mu be ki mel rû

gön lü mü dün ya ya ne bağ lar lar -SAZ-

of of of of -SAZ- Öl dür dü ğü müz

Hicrân ü elem sîne-i pürhûnumu dağlar
 Mahrûm-u emel gönlümü dünyaya ne bağlar
 Öldürdüğümüz aşk-ı perîşânımı gömdüm
 Bir türbe ki rûhum gelen ağlar giden ağlar

UŞŞAK TÜRKÜ

Hoy kemeñçe kemeñçe zerdalı dalı mısın?

Usûl:Sofyan

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekâr: ?

Aranağme...

Hoy ke men çe ke men çe zer da lı da lı mı sın zer da lı da lı mı sın
Ke men çe min üs tü ne ya yı sü re rim ya yı ya yı sü re rim ya yı
Ke men çe min üs tü ne yay lan vu ru rum yay lan vu ru rum yay lan
Ke men çe min tel le ri ge zer gur bet el le ri ge zer gur bet el le ri

Ga rip ga rip ça lar sın ben den sev dâ lı mı sın ben den sev dâ lı mı sın
Kız sa na vu ru la lı ga yı bet tim dün ya yı ga yı bet tim dün ya yı
Gün düz den ge le me dim ge çe ge li rim ay lan ge çe ge li rim ay lan
Ne za man sa ra yım ben o in ce cik bel le ri o in ce cik bel le ri

Ke men çe min üs tü ne de oy nar par mak uç la rum
Sıt ma mı tut tu se ni de sol du ya na cık la rın

Hoy kemeñçe kemeñçe zerdalı dalı mısın?
Garip garip çalarsın benden sevdalı mısın?
Kemeñçemin üstüne de oynar parmak uçlarım
Sıtma mı tuttu seni de soldu yanacıkların?
Kemeñçemin üstüne yayı sürerim yayı
Kız sana vurulalı gayıbettim dünyayı
Kemeñçemin üstüne de oynar parmak uçlarım
Sıtma mı tuttu seni de soldu yanacıkların?
Kemeñçemin üstüne yaylan vururum yaylan
Gündüzden gelemedim gece gelirim aylan
Kemeñçemin üstüne de oynar parmak uçlarım
Sıtma mı tuttu seni de soldu yanacıkların?
Kemeñçemin telleri gezer gurbet elleri
Ne zaman sarayım ben o incecik belleri
Kemeñçemin üstüne de oynar parmak uçlarım
Sıtma mı tuttu seni de soldu yanacıkların.

SEGÂH ŞARKI

İncecikten bir kar yağar

Usûl: Curcuna

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Karacaoğlu

§

Aranâğme...

İn ce cik ten bir kar ya ğar to zar e lif E lif di ye E lif di ye
E lif kaş la rı nı ça tır gam ze si si ne me ba tar ne me ba tar
K ra coğ lan eğ me le rin gö nül sev mez değ me ler rin değ me le rin

De li gö nül hay ran ol mul ge zer E lif E lif di ye
Ak el le ri ka lem tu tar ya zar zer E lif lif di ye
İ lik len miş düğ me le rin ço zer E lif lif di ye

yar sa na hay ran can sa na kur ban - SAZ -

der di me der man bu la mam aşk tan el a

man aşk tan el a man

1
İncecikten bir kar yağar
Tozar Elif Elif diye
Deli gönül hayrân olmuş,
Gezer Elif Elif diye

2
Elif kaşlarını çatar
Gamzesi sîneme batar
Ak elleri kalem tutar
Yazar Elif Elif diye

3
Karacaoğlu eğmelerin
Gönül sevmez değmelerin
İliklenmiş düğmelerin
Çözer Elif Elif diye

Nakarat
Yar sana hayran, can sana kurban
Derdime derman bulamam aşktan el'aman

MODERN MEYVE OPERETİNDEN

İçi yimişle dolu örme sepet kolunda

Usûl: Muhtelif usullerde

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekâr: ?

İ çi ye miş le do lu ör me se pet ko lun da rast la dım ya vuk lu ma

vah ş i bir dağ yo lun da - SAZ - - SAZ -

Çe kin me ar tık ben den ey gül da ğın

dil be ri Köy de sarp ya maç lar

o lur sev da nın ye ri - SAZ - Köy de sarp ya

maç lar o lur sev da nın ye ri

Av cı e li ne düş müş â vâ re bir

kek li ğin kek li ğin

Kor ku su nu ar tı ran ne dir bu gün

kek li ğin kek li ğin - SAZ -

Gü neş ren gi ya na ğı

gü lü şün den kı zar dı Ben sor duk ça

yü zü nü bin bir en di şe sar dı

Ben den kaç mak is ter ken Se pet

düş tü e lin den - SAZ - den

De dim ki kız aş kı mın Kur tul

maz sın se lin den den - SAZ -

Ye miş ler sa çı la lı se pe tin üs tü bağ lı

Bur da kaç ker re böy le top la dık mey va la rı (SON)

1
İçi yemişle dolu örme sepet kolunda
Rastladım yavukluma vahşi bir dağ yolunda

2
Çekinme artık benden ey Gül dağın dilberi
Köyde sarp yamaçlar olur sevdanın yeri

3
Avcı eline düşmüş âvâre bir kekliğin
Korkusunu artıran nedir bugün kekliğin

4
Güneş rengi yanağı gülüşünden kızardı
Ben sordukça yüzünü binbir endişe sardı

5
Benden kaçmak isterken sepet düştü elinden
Dedim ki kız aşkımin kurtulmazsın selinden

6
Yemişler saçılalı sepetin üstü bağlı
Burda kaç kerre böyle topladık meyvaları

MUHAYYER TÜRKÜ

Yâreliyim yâreli

Usûl:Düyek

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekâr: ?

Aranağme...

Serbest Tempo

Yâ re li yem yâ re li İn dım yâr bah
çe si ne yi ne dön düm yâ re li yâ re li
yâ re li yâ re le rim o nul maz me ğer de me
yâr e— li vay vay vay
vay - SAZ -
Yan dım hey hey hey hey
hey hey hey Ka ra göz lğm ge çer mi
de dım di gel di geç ti kir pik le ri han çer mi

bağ rı mı del di geç ti - SAZ -

Ağırlaşarak

Yâ re le rim o nul maz me ğer de me yar e li vay vay

Yâreliyim yâreli
 İndim yar bahçesine yine döndüm yâreli
 Yârelerim onulmaz meğer deme yar eli
 Yandım hey hey hey hey hey hey
 Kara gözlüm geçer mi dedimdi geldi geçti
 Kirpikleri hançer mi bağrımı deldi geçti

Elinde gül demeti
 Yâre bahçevan oldum bağladım gül demeti
 Ellerle güler oynar bana bir gül demeti
 Yandım hey hey hey hey hey hey
 Kara gözlüm geçer mi dedimdi geldi geçti
 Kirpikleri hançer mi bağrımı deldi geçti

SEGÂH ŞARKI

Leylâ bir özge candır

Usûl: Düyek

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Vecdi Bingöl

Aranağme...

Ley lâ bir öz ge can dır ka ra göz lü cey lân dır
Dil ler de söy le nen o yol lar da göz le nen o

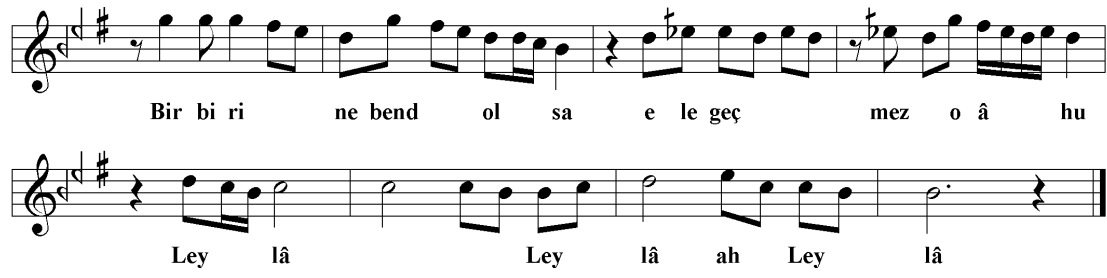
Do yul maz hüs nü an dır ka nıl maz bir i çim su
Yü rek den öz le nen o her gö nül de o ar zu

Ley lâ Ley lâ ah Ley lâ

- SAZ -

Â şık lar le vend ol sa - SAZ -

Sev dâ lar ke mend ol sa - SAZ -

Leylâ bir özge candır
 Kara gözlü ceylândır
 Doyulmaz hüsn-ü andır
 Kanılmaz bir içim su
 Leylâ ah Leyla

Dillerde söylenen o
 Yollarda gözlenen o
 Yürekten özlenen o
 Her gönülde o arzu
 Leylâ ah Leylâ

Âşıklar levend olsa
 Sevdâlar kemend olsa
 Birbirine bend olsa
 Ele geçmez o âhu
 Leylâ ah Leylâ

HÜSEYİNİ TÜRKÜ

Manastırın kapısında bir harap kışla

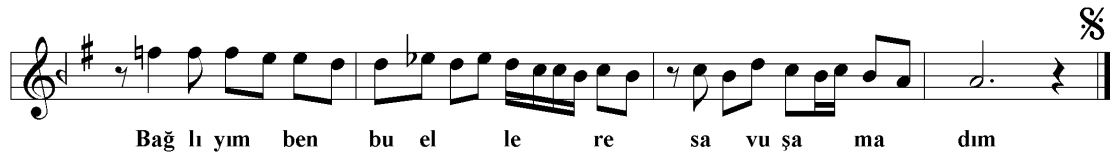
Usûl: Nim Sofyan

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: ?

§

Aranagme...

Ma nas tı rın ka pı sın da
bir ha rap kış la
Sür me yol cu kır a tı nı
bi raz ya vaş la
Din le ye yim iç li iç li
tür kü ye baş la
Serbest Tempo
Ah ma nas tır lı bir yar sev dim ka vu şa ma dım

Manastır'ın kapısında bir harap kışla
 Sürme yolcu kır atını biraz yavaşla
 Dinleyeyim içli içli türküye başla
 Manastır'lı bir yar sevdim kavuşamadım
 Bağlıyım ben bu ellerden savuşamadım

Yine doldu genç kızlarla çeşmenin başı
 Aradım da bulamadım nazlı oynaşı
 Sular gibi akar oldu gözümün yaşı
 Bir sel olsam Dragos'u coşup taşırsam
 Yel olsam da deli gönlü dağdan aşırısam

Dönüyormuş eski hızla eğri değirmen
 Neye dönmez bu yerlerden uzağa giden
 Yar yüzünü görse idim ölüm gelmeden
 Manastır'ın güzelleri doğuştan yosma
 Yaralıdır yüreciğim üstüne basma

MÜSTEAR ŞARKI

Mecâlim yok bir tek söze

Usûl:Sofyan

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Vecdi Bingöl

Aranagme...

meyan sazi

Ah Me câ lim yok bir tek sö ze -SAZ-

Bah tın kı rık sa zı yım ben

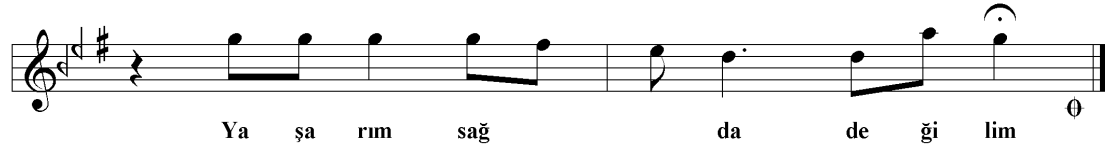
A cı maz lar yaş lı gö ze

Kurt e lin de ku zu yum ben Ni de yim dost lar ni de yim
Bir o kun maz ya zı yım ben Ni de yim dost lar ni de yim

Der dim ki me arz e de yim Ah ah ah
Der dim ki me arz e de yim Ah ah ah

bir gur bet ze de yim ki me gi de yim
bir gur bet ze de yim ki me gi de yim

Lâ le yim bağ da de ği lim Me ra lım dağ da de ği lim

1
 Mecâlim yok bir tek söze
 Bahtın kırık saziyim ben
 Acımağlar yaşlı göze
 Kurt elinde kuzuyum ben

2
 Lâleyim bağda değilim
 Meralim dağda değilim
 Yaşarım sağ da değilim
 Bir okunmaz yazıyım ben

Nakarat
 N'ideyim dostlar n'ideyim
 Derdim kime arz edeyim
 Ah bir gurbetzedeyim
 Kime gideyim

RAST İLAHİ

Allah Allah deyip ettik sefer, Allah yektir

Usûl:Sofyan

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: ?

§

Aranâğme...

Al lah Al lah de yip et dik se fer Al lah yek dir
Böy le çar hı fe le ğe kar şı çe küb gül ban gı
El a man der el a man düş ma nı in şa Al lah
Ve hey ya ben de za fer ya za yım ta ri hi ne

Bu lu ruz düş ma nı di ne za fer Al lah yek dir
Di ye lim şevk le şa mü se ta her Al lah yek dir
A Kızıl rız mül ki ni ser az be ser Al lah yek dir
Kı zıl el ma ya ka dar mi der Al lah yek dir

Yek dir Al lah — yek dir Al lah §

yek dir Al lah yek dir Al lah

Allah Allah deyip ettik sefer Allah yektir
Buluruz düşman-ı dîne zafer Allah yektir
Yektir Allah yektir Allah yektir Allah yektir Allah
Böyle çarh-ı feleğe karşı çeküb gülbangı
Diyelim şevkle şam ü seher Allah yektir
Yektir Allah yektir Allah yektir Allah yektir Allah
El'aman der el'aman düşmanı inşaallah
Alırız mülkini ser-tâ-be-ser Allah yektir
Yeldir Allah yektir Allah yektir Allah yektir Allah
Ve hey yâ ben de zafer yazayım tarihine
Kızılma'ya kadar azmider Allah yektir
Yektir Allah yektir Allah yektir Allah yektir Allah

HİCAZ ŞARKI

Muhabbet bağına girdim bu gece

Usûl: Düyek

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Sâdettin Kaynak

Aranağme...

Mu hab bet ba ğı nan gir dim bu ge ce - SAZ - A çıl mış gül
A çıl dı bah tı mın gon ca gül le ri Gö nül ba ğın

le ri der dim bu ge ce - SAZ - Vus la tın ça ğı na
da öt sün bül bül le ri Aş kı ma sa ra yım

er dim bu ge ce - SAZ - Mu hab bet do yul maz
hep gö nül le ri

bir pı nar i miş A ra rım - SAZ - a ra rım - SAZ - a ra
rım se ni her yer de so ra— rım ı s sız ge ce ler de

sev gi lim ner de a ra de - SAZ -

1
Muhabbet bağına girdim bu gece
Açılmış gülleri derdim bu gece
Vuslatın çağına erdim bu gece
Muhabbet doyulmaz bir pınar imiş

2
Açıldı bahtımın gonca gülleri
Gönül bağında ötsün bülülleri
Aşkına sarayım hep gönülleri
Muhabbet doyulmaz bir pınar imiş

3
Muhabbet bağına verdim varımı
Gönülde buldum anladım yârimi
Neyle dindireyim ben bu âhımı
Muhabbet doyulmaz bir pınar imiş

Nakarat
Ararım ararım seni her yerde
Sorarım ıssız gecelerde sevgilim nerde

NİHAVEND ŞARKI

Ne dert kalır, ne hüzn

Usûl:Düyek

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekâr: Vehbi Cem Aşkın

Aranağme...

Ne dert ka lır ne hü zün - SAZ - Bir su dur a
kar za man Se ni ilk gör dü ğüm gün
De dim ah ah
ah ah Be nim ol san
Ay de ğil yıl lar geç ti - SAZ - Ka— Ka vuş mak şim
di bir an - SAZ -
Ay de ğil yıl lar geç ti - SAZ - Ka vuş mak şim
di bir an - SAZ -
Kış geç ti ba har geç ti De dim ah

ah ah

ah be nim ol san

ah
Tekerarî sazlar-peştten

Ye ter üz me ça buk gel gel gel gel

U za ma sın bu hic rân

Bu gün ler den çok ev vel

De dim ah ah

ah ah be nim ol san

Ne dert kalır ne hüzn
 Bir sudur akar zaman
 Seni ilk gördüğüm gün
 Dedim ah benim olsan

Ay değil yıllar geçti
 Kavuşmak şimdi bir an
 Kış geçti, bahar geçti
 Dedim ah benim olsan

Yeter üzme çabuk gel
 Uzamasın bu hicran
 Bugünlerden çok evvel
 Dedim ah benim olsan

HİCAZ ŞARKI

Ne feryâd edersin divâne bülbül

Usûl: Düyek

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Erzurumlu Emrah

Aranağme...

Ne fer yâd e der sin di vâ ne bül bül
Bu dün ya da c re mez den mu râ da

Se nin bu fer yâ dın gül şe ne kal sın
Hu zû ru mah şer de Di vâ na kal sın

Ten te ne nen nen te ne nen ni

ten te ne nen ten te ne nen te ne nen ne te nen ni

Ne feryâd edersin divâne bülbül
Senin bu feryâdın gülşene kalsın
Bu dünyâda eremezsen murâda
Huzûr-i mahşerde Dîvân'a kalsın

Nesin medhedeyim bir kaşı kara
Şu sîneme açdı onulmaz yara
Tabîbler bulamaz derdime çâre
Derdimin dermânı Lokman'a kalsın

Bir yâr için geçdim cân ile serden
Vücûdum kül oldu aşkın nârından
Emrâh bûse ister nazlı yârinden
Bu bayram olmazsa Kurban'a kalsın

MÂHUR-HİCAZKÂR ŞARKI

Ne olaydım yâr seninle bir yastıkta baş olaydım

Usûl:Aksak

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Vecdi Bingöl

Aranâğme...

Ne o lay dım yar se nin le
bir yas tık da baş o lay dım a man a man - SAZ -
Du dak la rın da gü lü şün göz le rin de
yaş o lay dım a man a man - SAZ - man - SAZ -
Kuş ol sam u ça bil sem - SAZ -
yol bu lup ge çe bil sem - SAZ -
â teş do lu bağ rı mı
yar sa na a ça bil sem - SAZ -

Ner de sin ah ner de sin ah

ner de sin ah ah

ner de sin sev gi lim ner de sin - SAZ - sin - SAZ -

Ne olaydım yar seninle bir yastıkda baş olaydım
Dudaklarında gülüşün gözlerinde yaş olaydım

Kuş olup uçabilsem yol bulup geçebilsem
Ateş dolu bağrımı yar sana açabilsem

Nerdesin ah nerdesin sevgilim nerdesin

FERAHNÂK ŞARKI

Nemiz kaldı bizim mülk-i Arab'da

Usûl: Sofyan- Düyek

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: ?

Ne miz kal dı bi zim mül ki A rab
Ni ce bir du ru ruz Şa mı Ha leb

da
de

- SAZ -

1 2

- SAZ -

- SAZ -

Ci han hal kı ka mu ây şü ta rab

da ay şü ta rab da

Gel ar tık gi de lim Rum il le ri

ne - SAZ - (SON)

Nemiz kaldı bizim mülk-i Arab'da
Nice bir dururuz Şâm ü Haleb'de
Cihân halkı kamu âyş-ü tarabda
Gel artık gidelim Rum illerine

UŞŞAK ŞARKI

Nazir olmaz sana âlemde teksin

Usûl: Aksak

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: ?

Na zir ol maz sa na â lem

de tek sin - SAZ -

Gü zel sin sev di ğim bil lâh

me lek sin - SAZ -

Gü zel sin sev di ğim bil lâh

me lek (SON) sin - SAZ -

Ci hâ nın nû ru sun mih ri

fe lek sin - SAZ -

Nazîr olmaz sana âlemde teksin
Güzelsin sevdiğim billâh meleksin
Cihânın nûrusun mihr-i meleksin
Güzelsin sevdiğim billâh meleksin

RAST ŞARKI

Söyle kuzum hayâline onu biraz unutayım

Usûl:Sofyan

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: ?

Aranâğme...

Söy le ku zum

ha yâ

li ne -SAZ-

o nu bi raz u nu ta yım

o nu bi raz u nu ta yım

u nu ta yım -SAZ-

Be ni bı rak sen ha li me

hic râ nı mı u yu ta yım

u yu ta yım -SAZ-

hıc râ nı mı u yu ta yım

u yu ta yım u yu ta yım - SAZ -

Ağırca
- SAZ -

Bir ha yâ li ken di hâ lin git mez gö züm

den ha yâ lin - SAZ -

Gön lü mü

yık dı me lâ lin o nu na—sıl a vu ta yım

o nu na sıl a vu ta yım

- SAZ - Gel

gel gel

gel in saf et üz me be ni - SAZ -

Rû hum sa yık lı yor se ni se ni se ni se ni

- SAZ - ha yâ li ne bü rü ne yim

se nin le bir mi tu ta yım se nin le bir mi tu ta yım

Söyle kuzum hayaline
Onu biraz unutayım
Beni bırak sen halime
Hicranımı uyutayım

Bir hayali kendi halin
Gitmez gözümden hayalin
Gönlümü yıktı melâlin
Onu nasıl avutayım

Gel insaf et üzme beni
Rûhum sayıklıyor seni
Hayaline bürüneyim
Seninle bir mi tutayım

ZİRGÜLELİ HİCAZ ŞARKI

Tel tel taradım zülfünü

Usûl: Aksak

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Sâdettin Kaynak

Aranağme...

Tel tel ta ra dım zül fü nü Tel le ri ne
Gül fi dan gi dı bah dir ken si di ne Yok tur ci han
İn dim yâ rın rin bah çe si di ne Gül top la dım

gül bağ la dım Göğ sün de ki gon ca gü lün
da me re nen di Ben de gil â lem be ge n di
çev re si ne A şık ol dum leh çe si ne

Yap ra ğı na tül bağ la dım
En dâ mı na ben el bağ la dım
Dî van du rup el bağ la dım

Te ne ni te ne ni te ne ni te ne ni te ne ni

te ne ni te ne ni ten nen nen ni vay ten nen nen ni

vay Yap ra ğı na tül bağ la dım
En dâ mı na bel bağ la dım
Dî van du rup el bağ la dım

1
Tel tel taradım zülfünü
Tellerine gül bağladım
Göğsündeki gonca gülün
Yaprağına tül bağladım

2
Gül fidan gibidir kendi
Yoktur cihanda menendi
Ben değil âlem beğendi
Endâmına bel bağladım

3
İndim yârin bahçesine
Gül topladım çevresine
Âşık oldum lehçesine
Dîvan durup el bağladım

HÜSEYİNİ ŞARKI

Tutam yâr elinden tutam

Usûl: Curcuna

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Erzurumlu Emrah

Aranağme...

Tu tam yar e lin den tu tam tu tam yar e lin den tu tam

Çı kam dağ la ra dağ la ra vay vay

O lam bir yâ re li bül bül i nem bağ la ra bağ la ra

i nem bağ la ra bağ la ra vay vay

1
Tutam yâr elinden tutam
Çıkam dağlara dağlara
Olam bir yâreli bül bül
İnem bağlara bağlara

2
Birin bilir birin bilmez
Şu gözümün yaşı dinmez
Yar ismini demek olmaz
Düşer dillere dillere

3
Emrah eder bu odumdur
Arşa çıkan tütünumdür
Dosta gidecek günumdür
Düşem yollara yollara

HÜZZAM ŞARKI

Artık bu bahçede ötmesin bülbül

Usûl: Aksak-Curcuna

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Sâdettin Kaynak

Aranagme...

Ah ah ah ah

Ar tık bu bah çe de öt me sin bül

bül -SAZ- Der di ni söy le sin

a vun sun gö nül -SAZ- Ö te de bir

lâ le be ri de bir gül -SAZ-

Üs tün de göz ya şı fark sız ja le

den Ah Yük selt me sin

se si ni ah ah ah

ah an la ma yan nâ le den - SAZ -

Gön lüm al dı

der si ni gön lüm al dı der si ni boy nu bü kük

lâ le den

Artık bu bahçede ötmesin bülbül
 Dardını söylesin avunsun gönül
 Ötede bir lâle, beride bir gül
 Üstünde gözyaşı farksız jâleden

Yükseltmesin sesini anlamayan nâleden
 Gön lüm aldı dersini boynu bükük lâleden

KARCIĞAR ŞARKI

Telli turnam yücelerden aştı mı?

Usûl: Aksak

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekâr: ?

Tel li tur min nam kö yü ce ler den u
aş laş tı tı mı - SAZ - - SAZ -
Pu su la ra düş tü yo lu şaş tı mı
A man ah - SAZ - ah - SAZ -
A man ah - SAZ - ah - SAZ -
a man - SAZ - a man - SAZ - a man a man a man
Ha be rin al ma dım ya sım var— be
nim - SAZ - ya sım var be nim

1
Telli turnam yücelerden aştı mı?
Yârimin köyüne sağ ulaştı mı?
Pusulara düştü yolu şaştı mı?
Haberin almadım yasım var benim

2
Güzelliğin her yerde methin ederler
Yolunu gözetip izin güderler
Telli turnamın ardınca giderler
Belâsı tükenmez başım var benim

TAHİR BUSELİK ŞARKI

Vardım ki yurdundan ayağ göçürmüş

Usûl: Curcuna

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Mehmet Emin Zihni

Var dım ki yur dun dan a yağ gö cür müş
Câm lar şı kest ol muş mey ler dö kül müş

Yav ru git miş is sız kal miş o ta ğı - SAZ -
Sâ ki ler mec lis ten çek miş a ya ğı

Sâ ki ler mec lis ten çek miş a ya ğı - SAZ -

Lâ le yi süm bü lü gü lü hâr al mış

Sü ley man tah tı nı san ki nâr al mış - SAZ -

Zev ku şevk eh li ni â hû zâr al mış
Süm bül ler pe ri şan gül ler kan ağ lar

Ga ma teb dîl ol muş ül fe tin ça ğı - SAZ -
Şey dâ bül bül ter ke de li bu ba ğı

Ga ma teb dîl ol muş ül fe tin ça ğı (SON) - SAZ -
Şey dâ bül bül ter ke de li bu ba ğı

Zih ni dehr e lin den her za man ağ lar

Vardım ki yurdundan ayağ göçürmüş
Yavru gitmiş ıssız kalmış otağı
Câmlar şikest olmuş meyler dökülmüş
Sâkiler meclisten çekmiş ayağı

Lâleyi sümbülü gülü hâr almış
Süleyman tahtını sanki nâr almış
Zevk u şevk ehlini âh ü zâr almış
Gama tebdil olmuş ülfetin çağı

Zihni dehr elinden her zaman ağlar
Baktım ki bağ ağlar bağbân ağlar
Sümbüller perişan güller kan ağlar
Şeydâ bülbül terkedeli bu bağı

HİCAZ ŞARKI

Yâd eller aldı beni

Usûl: Türk Aksağı

Bestekâr: Sâdettin Kaynak

Güftekar: Vecdi Bingöl

§

Arañağme...

Yâd el ler al nul dı be der ni de
Düş tüm o

Taş la ra çal dı be ner ni de
Ner de yi ği dim

Yar dan a yır dı fe lek
Yol u zun gur bet a cı

Gur be te sal dı be ni de
Dağ lar var a ra yer de

Yol ve rin - SAZ - ge çe yim

du man lı dağ lar - SAZ -

Dağ la rın - SAZ - ar dın da

naz lı yar ağ lar - SAZ -

§

Yâd eller aldı beni
Taşlara çaldı beni
Yardan ayırdı felek
Gurbete saldı beni

Düştüm onulmaz derde
Nerde yığidim nerde
Yol uzun gurbet acı
Dağlar var ara yerde

Yol verin geçeyim dumanlı dağlar
Dağların ardında nazlı yar ağlar

RAST ÜVERTÜR

Cem Sultan filmi üvertürü

Usûl:Düyek

Bestekâr: Sâdettin Kaynak

HİCAZ ŞARKI

Gönlümün içindedir gözden ırak sevgilim

Usûl: Düyek-Aksak

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Vecdi Bingöl

Aranâğme...

Gön lü mün i çin de dir göz den ı rak sev gi lim—

Çe kil mez bi çim de dir bu if ti rak sev gi lim

Ah ah

bu if ti rak sev gi lim -SAZ-

Gö züm yol da gön lüm sen de ta ham mül kal

ma dı ben de Yok mu a cep bir bi len de

-SAZ-

Se ni ner de bu la yım Gök te mi yer

de mi sin Ya kim ler den so ra yım

Son suz se her de mi sin de mi sin

- SAZ -

Tekrarı sazlarla

San ma ki ce fâ sı zım ah ah

Aş kım da ve fâ sı zım ah ah

Sa na ilk sö züm de yim sev gi lim - SAZ - sev

gi lim - SAZ - sev gi lim Ah dım da ri ya sı zım

ri yâ sı zım sev gi lim sev gi lim

Gönlümün içindedir gözden ırak sevgilim
Çekilmez biçimdedir bu iftirak sevgilim

Gözüm yolda gönlüm sende
Tahammül kalmadı bende
Yok mu acep bir bilen de

Seni nerde bulayım gökte mi yerde misin?
Ya kimlerden sorayım sonsuz seherde misin?

Sanma ki cefâsızım, aşkımda vefâsızım
Sana ilk sözümdeyim sevgilim
Ahdımda riyâsızım sevgilim

HİCAZ TÜRKÜ

Yeşil gözlerini ufkuma ger ki

Usûl: Curcuna

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Ramazan Gökalep Arkin

Ye şil göz le ri ni uf ku ma ger ki

Ba har gel di di ye tür kü söy le yim

Sa rı saç la rı nı yü zü me ser ki

Kok— la yıp ö pe rek yaz— gel di di yem

Tur na lar u çun yay la dan ge çin

ya ri mi se çin tur na lar

2

Gurbet elde kaldım hâlîm nice dir
Derdim şu dağlardan daha yüce dir
Ayrılık sevene bir bilmece dir
Çözemedim bilmeceyi neyleyim

3

Ekinler sarardı biçtik güz geldi
Hak'ka şükür bu yıl bize yüz geldi
Nidem ki yokluğun pek öksüz geldi
Sen yeterdin ekinleri neyleyim

Nakarat

Turnalar uçun, yayladan geçin
Yarimi seçin turnalar

HÜSEYİNİ ŞARKI

Ağlarım çağlar gibi

Usûl: Curcuna-Sofyan

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Sâdettin Kaynak

Aranağme...

Ağ la rım çağ lar gi bi - SAZ -
Öd ya nar ka çan bi lir

Der dim var dağ lar gi bi - SAZ -
Bu der di ya zan bi lir

Yü rek ten ya ra lı yam - SAZ -
Bül bü lün çek ti gi ni

Gü le rim ağ lar gi bi - SAZ -
Gül de ğil ha zan bi lir

Her ge çe çen yi bir gül is ter
Ge ce yi has ta dan sor

Ley Ley Ley

lam Ley lam Ley lam Kaş la rım kaş lar be ni
Ağ la rım ya şım din mez

Ley lam Ley lam Aş kın a teş ler be ni Ley lam Ley lam

Bir ga rıp der de düş tüm Ley lam Ley lam Her gö ren taş lar be ni

Bir ga rıp der de düş tüm Der di mi kim se bil mez

vay vay Sa hıp siz bağ Gur be ti ge

lar zen gi bi lir vay vay

1
Ağlarım çağlar gibi
Derdim var dağlar gibi
Yürekten yaralıyam
Gülerim ağlar gibi

Her geçen bir gül ister
Leylam Leylam Leylam

Kaşların kaşkar beni
Aşkın ateşler beni
Bir garip derde düştüm
Her gören taşlar beni
Sahipsiz bağlar gibi

2
Od yanar kaçan bilir
Bu derdi yazan bilir
Bülbülün çektiğini
Gül değil hazan bilir

Geceyi hastadan sor
Leylam Leylam Leylam

Ağlarım yaşım dinmez
Yaşımı kimse silmez
Bir garip derde düştüm
Derdimi kimse bilmez
Gurbeti gezen bilir

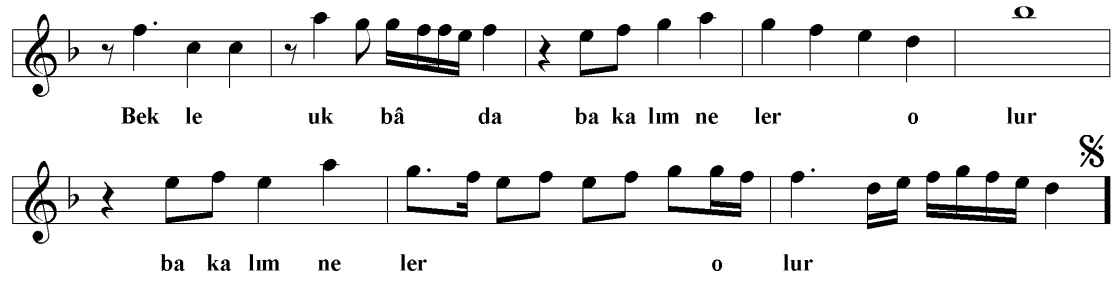
ACEMAŞÎRAN ŞARKI

Bu hâl zuhûr etmesin bir daha

Usûl:Düyek

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Cemâlettin Altıntaş

Bu hâl zu hûr et me sin
bir da ha - SAZ - ha - SAZ -
E der se tû ten gö nül pür
yân o lur - SAZ -
Kim se ye söy len mez bu a teş bu a
teş ah Söy le nir se if fe te kı
tâl o lur - SAZ - lur - SAZ -
Sön dür a te şi ah
ah ken di e le min
le a man - SAZ - man - SAZ -

Bu hâl zuhûr etmesin bir daha
Ederse tüten gönül pürâyân olur

Kimseye söylenmez bu ateş
Söylenirse iffete kıtâl olur

Söndür ateşi kendi eleminle
Bekle ukbâda bakalım neler olur

RAST İLAHİ

Ay dahî, güneş dahî nûrundan Muhammed'in

Usûl: Sofyan

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: Yunus Emre

Ay da hî gü neş da hî Nû run dan Mu ham me din
Ev li yâ lar gel di ler Saf saf o lup dur du lar
Cüm le şe ker ler da hî Ta dım dan Mu ham me din
Câ nı fe dâ kıl dı lar Yo lun da Mu ham me din
Hû hû yâ hû yâ men hû

1
Ay dahî, güneş dahî
Nûrundan Muhammed'in
Cümle şekerler dahî
Tadından Muhammed'in

2
Evliyâlar geldiler
Saf saf olup durdular
Cânı fedâ kıldılar
Yolunda Muhammed'in

MAHUR TÜRKÜ

Bana olan cefâ senden değildir

Usûl: Raks Aksağı

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: ?

Aranağme...

Ba na o lan ce fâ sen den de ğil dir
Sa ne me yıl ver mek ben den de ğil dir

Be nim ken di bah tım ka re sev di ğim
Gö nül düş dü ne dir ça re sev di ğim

Bir gon ca al mı şım gül ya na ğın dan Bül bül gi bi ay rı
düş tüm ba ğın dan Müj gan ok la rın dan has ret da ğın dan

Sî ne ci ğim pâ re pâ re sev di ğim (SON)

Sen gi bi câ nâ ne kur ban o lur sam
Bir gün or câ ta lık tan ni hân o lur sam

Gü zel göz le rin den hic rân a lır sam
Gur bet dert li di ye a ra sev di ğim

-1-

Bana olan cefâ senden değildir
Benim kendi bahtım kara sevdiğim
Sana meyil vermek benden değildir
Gönül düştü nedir çâre sevdiğim

-2-

Sen gibi cânane kurbân olursam
Güzel gözlerinden hicrân alırsam
Bir gün ortalıktan nihân olursam
Gurbet dertli diye ara sevdiğim

Nakarat

Bir gonca almışım gül yanağından
Bülbül gibi ayrı düştüm bağından
Müjgân oklarından hasret dağından
Sîneciğim pâre pâre sevdiğim

HÜSEYNÎ TÜRKÜ

Bayburt'un eğmeleri, beğenmem değmeleri

Usûl: Türk Aksağı

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekar: ?

§

Bay Dağ Bu bur la dağ tun rın lar eđ ba u me sı lu le kar dağ ri dır lar - SAZ -

be gam mey ğen li ve mem yü si değ re su me ğim lu dar dağ ri dır lar - SAZ -

Ya rim dam bir dert min siz tan o giy lur miş A dam lar şen mu Yar ak lı ma dü şen mu de

ben ol sam düğ me le ri - SAZ - her ke sin düğ der me le ri - SAZ - gök gür ler bu lut var ağ ri dır lar ri dır lar - SAZ -

Gel be nim a lı şı ğım - SAZ -

Bal i le ka rı şı ğım - SAZ -

El ya nın da kü sü lü § giz li de ba rı şı ğım - SAZ - ğım

BEYÂTİ ŞARKI

Bin gözyaşının incileşip aktığı andı

Usûl: Sengin Semâî- Curcuna

Bestekâr: Sâdettin Kaynak
Güftekâr: Mustafa Nâfiz Irmak

Bin göz ya şı nın in ci le şip

ak tı ğı an

dî - SAZ - dî - SAZ -

Göz yaş la rı ma bak tı da kal

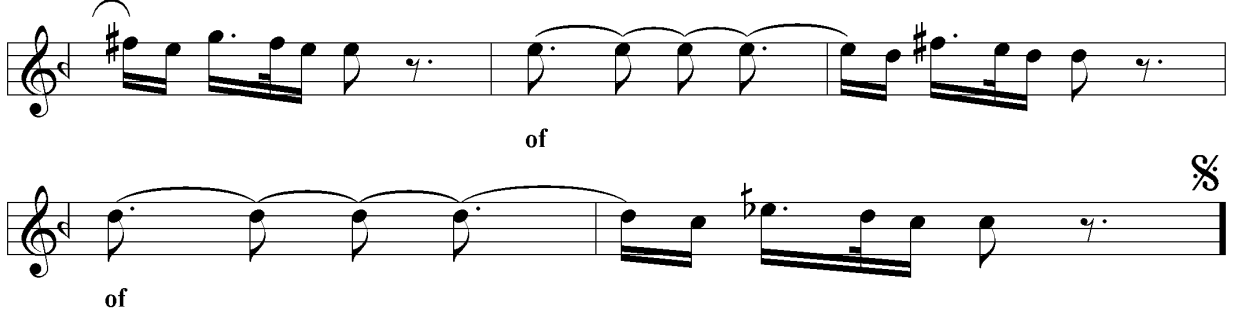
bim yi ne yan

(SON) dî - SAZ - dî - SAZ -

Ru hum da ha zan ses le ri hic

ran la u yan dî

of of

Bin gözyaşının incileşip aktığı andı
Gözyaşlarıma baktı da, kalbim yine yandı
Ruhumda hazan sesleri hicranla uyandı
Gözyaşlarıma baktı da, kalbim yine yandı

SALLE des FÊTES du PETIT JOURNAL
21, Rue Cadet **PARIS (9e)**

JEUDI 23 JANVIER 1930 DE 8,30 A MINUIT

SOUS LE HAUT PATRONAGE DE PÂTHÉ FRÈRES

GRAND CONCERT ORIENTAL

ORGANISÉ PAR DES ARTISTES CÉLÈBRES ARRIVANT DE STAMBOUL

LES ARTISTES

DENIZ KIZI MME EFTALIA
HAFIZ SADETTIN ALI BEY
KÉMANI SADI BEY
KÉMANTCHÉDJI ALÉCO EFFENDI
PIANISTE VÉOUDI YORGUI EFFENDI

PROGRAMME

CHANSONS DE:

SULTANI EGUIAH FASSLI
HUZZAM FASSLI
KURDILI HICJAZKAR FASSLI
MUHTALIF PARTCHALARI

BUFFET ORIENTAL

PRIX MODÉRÉS

 Entrée: Ire 30, II^{re} 20, III^{re} 10 francs

POUR LES BILLETS S'ADRESSER: Restaurant, 20, rue Rodier. Restaurant « Arabian »
rue du Fbg. Montmartre. Restaurant Papozian, 24 rue St. Lazare. Rest. « Mavro », rue de Belleville.
Restaurant Israélite, rue Sedain. et le soir du concert aux guichets.

KAYNAKÇA

_____, Mûsiki ve Nota, Kral Matbaası, İstanbul, 1970, sayı 5.

Ak, Ahmet Şahin, Türk Mûsikîsi Tarihi, Akçağ Yayınları, Ankara 2009.

Aksüt, Sadun Kemâli, 500 yıllık Türk Mûsikîsi Antolojisi Türkiye Yayınevi, İstanbul 1967.

Anıl, Avni, Anılar ve Belgelerle Mûsikîmiz Sözlüğü, Doyuran Matbaası, İstanbul 1981.

Başlangıçtan Günümüze Kadar Türk Bestekârları Ansiklopedisi Şarkı Güfteleri Ve Türküler, İtimat Kitabevi, İstanbul 1978.

Beşiroğlu, Ş., "Popülerleşme Sürecinde Bir Bestekâr Saadettin Kaynak", Popüler Müzik Araştırmaları Derneği Dergisi, 1, 105-113, İzmir, 2003.

Çıpan, M., Güfte İncelemesi, Konya Selçuk Üniversitesi Vakfı, 2011.

Danielson, V., Mısır'ın Sesi, Ümmü Gülsüm, Arap Şarkısı ve Yirminci Yüzyılda Mısır Toplumu, Türkçesi: Nilgün Doğrusöz / Cem Ünver, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 2008.

Edebiyat Âlemi Dergisi, 21 Nisan 1946 tarihli, sayı: I, İstanbul, 1946.

Ediboğlu, Baki Süha, Ünlü Türk Bestekârları, Ak Kitabevi, İstanbul 1962.

Ergin, Osman, Türkiye Maarif Tarihi, I-IV, Osmanbey Matbaası, İstanbul 1943.

Ergun, Sâdettin Nüzhet, Türk Mûsikîsi Antolojisi, Rıza Köşkün Matbaası, İstanbul 1942.

Güngör, Nazife, Arabesk, Sosyokültürel Acıdan Arabesk Müzik, Bilgi Yayınevi, Ankara 1990.

Irmak, M.N., Türk Musikisi Bestekârları Külliyyatı, İstanbul.Hüsnütabiat Matbası, 1963.

Kip, T., Türk Sanat Musikisi Sözlü Eserler Repertuarı, Ankara, TRT Basılı Yayınlar Müdürlüğü, 1989.

Kutluğ, F., Türk Musikisinde Makamlar, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2000.

"Mûsikîmizin İçinden" İsimli Radyo Programı Metni, 9.8.1989.

Müzik Ansiklopedisi, I-IV, Ankara 1985.

Özalp, Dr. Mehmet Nazmi, Türk Mûsikîsi Tarihi, I-II, T.R.T.Yayınları (Müzik Dairesi Başkanlığı), y.y, Trz.

Özkan, İ.H., Türk Musikisi Nazariyatı ve Usulleri Kudüm Velveleleri, (8.Baskı) İstanbul, Ötüken Neşriyat, 2006.

Öztuna, Y., Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi I-II, Ankara, Kültür Bakanlığı, 1990.

Rona, M., 50 Yıllık Türk Musikisi, İstanbul, Türkiye Yayınevi, 1960.

Stokes, M., Türkiye'de Arabesk Olayı, İletişim Yayınları, İstanbul, 1998.

Şen, H. O., Sâdettin Kaynak, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Yayınları, Ankara, 2003.

Tanrıkorur, C., Osmanlı Dönemi Türk Mûsikîsi, Ankara, Dergâh Yayınları., 2003.

Tanrıkorur, Cinuçen, "Türk Mûsikîsi İçinde Sâdettin Kaynak", Milli Kültür, c.V, sayı: 4, Ankara, 1984.

Tekelioğlu, O., "Ciddi Müzikten Popüler Müziğe Musiki İnkılabının Sonuçları", Cumhuriyet'in Sesleri, Tarih Vakfı Yayınları, 146-153, İstanbul, 1998.

Türk Mûsikisi Bestekârları Külliyyatı, Sâdettin Kaynak Özel Sayısı, yy,Trz.

Uğur, Y.E., Başlangıçtan Cumhuriyete Türk Modernleşmesinin Türk Musikisi Edebiyatına Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

Üngör, Etem Ruhi, Türk Mûsikîsi Güfteler Antolojisi, Eren Yayınları, İstanbul Trz.

Yavaşca, A., Kişisel Görüşme (01.05.2008)

İnternet:

<http://www.trtnotaarsivi.com/>

1.Nâr-ı Hicrâne Düşüp

Nevâ [Çiftetelli] Gazel

Columbia 12554

[Kayıt Tarihi: 1926 – 27]

Dini ve dindışı pek çok türde plak yapmış olan Hâfız Sâdettin'e Columbia firması özel bir seri açmış. Aynı firmanın solisti Hâfız Burhan'ın plakları "Yeşil" etiketlerle yayınlanırken Hâfız Sâdettin ve yakın arkadaşı Hâfız Kemal için Columbia mor etiketli plaklar tasarlamış. Bu etiket rengi Kemal ve Hâfız Sâdettin'le o kadar bütünleşmiş ki, sanatçılar Columbia'dan ayrılıp Odeon'a geçtiğinde uygulama aynen sürmüştü. Firma, Hâfız Kemal ve Hâfız Sâdettin pullarıyla süslediği bu plakları üç grup altında toplamış. Hâfız Sâdettin'in ve Kemal'in ayrı ayrı doldurmuş oldukları plaklar ve iki sanatçının fasıl geleneğinin şaheserleri olarak nitelendirebileceğimiz birlikte oldukları 25 ve 30 "santimlik" olarak basılmış bu plakların sayısı yirmi altı kadardır. Dengeli bir repertuar sonucu iki sanatçının seslendirdikleri eser sayısı birbirine yakındır. Birlikte olduklarının sayısı on kadardır. Bu plakların ortak özelliklerinden biri de; hemen hemen tüm gazel ve şarkılarda, Udi Yorgo Bacanos'un sanatçılara eşlik etmiş olmasıdır.

Nâr-ı hicrâne düşüp bağrımı yaktım bu gece

Eriyip şem'i fûrûzân gibi aktım bu gece

Mey-i la'linde görüp aks-i rûhun bûs ettim

Câm-ı aşkı ol mehin şevkine çaktım bu gece

2.Zülf ü Sümbül

Mahur Gazel

Columbia 13003

[Kayıt Tarihi: 1926 – 27]

Hâfız Sâdettin'in okuduğu en sanatlı gazellerden biri olan bu mahur gazel, 30 cm'lik büyük boy bir plakta yer alıyor. Plagın arkasındaki Basmacı Abdi Efendi'nin 'Gülşeni Ezhar Açtı' şarkısı sanatçının Hâfız Kemal'le olan beraberliğinin en renkli örneklerinden biri. İki plakta da Hâfız Sâdettin ve Kemal kadar öne çıkan üçüncü solist var: Yorgo Bacanos. Başka bir saza gerek duyurmayacak kadar zengin, gösterişli bir eşlikle Bacanos, hem gazele hem de şarkıya önemli katkılar yapıyor.

Yoğun bir din eğitiminden geçmiş bir din görevlisinin, içeriği bakımından oldukça dünyasal sayabileceğimiz bu güfteyi büyük ustalıklı ve hiçbir dinsel etki bırakmadan yorumlaması dikkat çekici. Eskilerin üzerinde titizlikle durduğu bu ayrımı hiç kuşkuyla yer bırakmadan örnekleyen ilginç bir gazel icrası. Zülf ü Sümbül, taş plak gazel repertuarının en seçkin örneklerinden biridir.

*Zülf ü sümbül tâb'ınım başımda sevdâ hâbım var
Düşmüşem bir dâme kim bir halka-yı girdâbım var
Her taraf meyhânedir aşk ehline fasl-ı bahar
Lâleden peymâne şebnemden şarâb-ı nâbım var*

Gülşeni Ezhar Kalan Müzik
Yorgo Bacanos albümü

3.Feryad u Figân

Nevâ-Rast [Çiftetelli] Gazel

Columbia 1254

[Kayıt Tarihi: 1926 – 27]

Gazelhân, adıyla anılan gazel okuyucularının; ezberlerindeki güfteyi belirli kalıplar ve kurallar çerçevesinde o anda içlerinden gelen yaratı haliyle irticalen (doğaçlama) okumalarına – bir anlamda da bestelerine – gazel denildiğini biliyoruz. Bu okuyuşta kimi zaman bir ya da birkaç saz taksimler yaparak eşlik eder. Bir başka gazel okuma biçimi de, çoğunlukla çiftetelli ritmindeki tempolu gazel'dir. Sazlarının tempo tutarak, bir ritmi geri planda devamlı tekrarlayarak eşlik ettiği bu tür gazel diğerlerine göre ustalık isteyen zor bir tarzıdır.

Nâr-ı Hicrinle gazelinde olduğu gibi Hâfız Sâdettin, gazelin tüm incelik özelliklerini bu nevâ-rast gazelde de ustalıkla sergiliyor. Yorgo Bacanos'un da ötesine içinde yer aldığı sazlar tempo tutup ritim vermenin de ötesine geçerek gazeli sorulu-cevaplı bir söyleşiye dönüştürüyorlar. Keman, solistin acılı yakarışına katılarak güftenin içeriğini güçlendiriyor.

*Feryâd u figân âşıkâ sermâye-i cândır
Aşk ehli bütün nâle feryâd u figândır
Dert ehline yine dermân derdindir
Bî-dert olanın hâli bu âlemde yamândır*

4.Yar Misalini Ne Zemin ü Zaman Görmüştür

Zencir Murabba Beste

Besteci: İsmail Dede Efendi

Odeon Lx 131751 b.

[Kayıt tarihi: 1930-32?]

1930 yılından sonra Hâfız Kemal ve Sâdettin, Odeon'a geçtiler. Bir yerde önceki firmaları Columbia'da sağladıkları başlarının izinden yürüyerek şarkı, gazel, durak gibi dini ve din dışı eserler okudular. Odeon plaklarındaki ilgi çekici yenilik, Hâfız Sâdettin'in okuduğu Karadeniz ve Diyaribekir [Diyarbakır] türküleri ve klasik musikimizin Beste formundaki eserlerdir.

Sultanıyegâh Mest-i nazım kim büyüttü gazelinin arka yüzünde yine sultanıyegâh bir eser, İsmail Dede'nin zencir murabba bestesi yer almış. Klasik musikinin 'büyük form'daki bu eseri, kimi

değişiklikler yapılarak bir taş plağın sınırlı zamanına uydurulmuş Bestenin sadece 1. ve 3. mısralarıyla terennümü seçilmiş.

İsmail Dede Efendi'nin şaheserlerinden sayılan sultanıyegâh takımın çok sevilen eserini, günümüzün icrâlarından oldukça farklı bir üslupla yorumlayan sanatçının bu plağı, önemli bir belge niteliği de taşımakta. Üslup tartışmaları bir yana; dinleyende geçmiş zamanların duyarlı, samimi okuyuşuna dair izlenimler uyandırdığı, eskilerin musiki zevkini ve tadını verdiği bir gerçek.

*Misâlini ne zemîn ü zamân görmüştür
Yâr** mihri burc-ı adâletsin ey meh-i*** devran
Ah cânım yalelelli tere lel lel lele lel li
tere lel lel lel lel lele lel lel li*

Gazeller II Kalan Müzik

** Bazı güfte mecmualarında O mihri

*** Bazı güfte mecmualarında ey şeh-i devran.

5.Ağlasın Bülbülleri

Hicaz Gazel

Odeon Lx 131752

[Kayıt Tarihi: 1930-32]

Daha çok dîvân edebiyatının büyük ustalarının gazel formundaki şiirleri üzerine söylenen ve adını buradan alan gazel formu, Cumhuriyet döneminde daha özgür bir anlayış içine girdi. Güfte seçimindeki katı tutum gevşedi. Az bilinen şairlerin işitilmemiş şiirleri kullanılır oldu. Hâfız Sâdettin'in güfte seçiminde de böyle bir tutumu görmek mümkün.

Hâfız Kemal ve Hâfız Sâdettin Columbia'dan Odeon'a geçerken, usta eşlik sazı Yorgo Bacanos'u da götürmüşler. Türk musiki tarihi açısından, Hâfız Kemal ve Sâdettin Kaynak'ın plaklarını yayınlamak anlamına da geliyor.

*Ağlasın bülbülleri varsın bu bâğ-ı âlemin
Neşve-i bâğ-ı emelsin sevdiğim handân ol
Ateş aldım bilmedim dil ateşin ruhsârın
Ateş oldum yandım Allah merhamet fermân*

6.Gözümde Dâim Hayal-i Cânâ

Rast Kâr-ı Nev

Besteci: İsmail Dede Efendi

Odeon LA 202782 a ve b

[Kayıt Tarihi: 1930-32]

Okuyanlar: Hâfız Sâdettin ve Hâfız Kemal

Türk musikisinin büyük bestecisi İsmail Dede Efendi (1778-1846) III. Selim, II. Mahmud ve I. Abdülmecid gibi sanatsever hükümdarların zamanında yaşadı. Bu yenilikçi sultanların her alanda olduğu gibi musiki alanında da başlattıkları değişim süreci; mehterhânenin kapatılması, saray bandosunun kurulması gibi köklü yenilikleri içeriyordu. Bu süreç içerisinde Türk musiki en büyük değişimini, şarkı gibi daha küçük formu eserlerin yaygınlaşması ve bu akımın giderek zaman içinde etki alanını

geliştirmesinde yaşad. Dede Efendi; bu değişimin farkına erken varan ve verdiği eserlerle de öncülüğünü yapan bir “yenilikçi” oldu. Türk musikisinin din dışı eserlerin belki en önde gelen ve sevilen Kâr formunda yepyeni bir anlayışla yaklaştı. 18. yüzyılın bu çok sevilen ve bestecinin ustalığının, olgunluğunun sınıandığı klasik Kâr anlayışına, Rast Kâr-ı Nev ile yepyeni bir çehre kazandırdı. Güftelerde kullanılması gelenek olmuş Farsçanın yerine sade bir dil kullanıldı. Kârların başında mutlaka bulunması gereken terennüm bölümünü kaldırdı. O güne kadar örneği görülmemiş yeni tarzdaki ‘rast kâr’ı besteledi.

Hâfız Sâdetdin ve Hâfız Kemal, Odeon firmasına geçtikten sonra yaptıkları plakta, Dede’nin işte bu olağanüstü güzellikteki eserini bir fasıl geleneği içinde yorumlamışlar. Bu okuyuş, ilk dinleyişte günümüz icralarına alışmış kulaklarda yadırganabilir. Nedense solo olarak pek okunmayan bu eseri, günümüzün bir hayli disiplinli koro yorumlarıyla tanımış olan musiki severler algılamaya zorluğuna düşebilir. Çok değerli hocaların yanında meşk yoluyla yetişmiş bu sanatçıların bir geleneğin devamı olduğunu, bu ve benzeri eserleri hocalarından geçmiş (öğrenmiş) olduklarını da unutmamak gerekir. 70 sene önceki musiki zevk ve anlayışı göz ardı edilmemelidir. Günümüz musiki anlayış ve beğenisi bu geçen zaman içinde edinilmiştir.

Baştaki giriş taksimini o günlerin ünlü kemanisi Sadi Bey [İşıl] yapmış. Hemen her plağını Yorgo Bacanos’un udu eşliğinde doldurmuş iki sanatçı Sadi Bey’i yanlarına alarak, Rast Kâr-ı Nev’e bir başka boyut kazandırmaya çalışmışlar.

Koleksiyonlarda çok ender bulunan bu plak, iki usta sanatçının son derece duyarlı ve eserin ruhunu başarıyla yansıttıkları bir çalışma olmuş.

Gözümde dâim hayal-i cânâ
Gönülde her dem cemâl-i cânâ
Hey cânım, hem ömrüm hey hey hey hey
Ey peri rûh-i dilber-i rânâ civânı nâzenin
Gam benim şâdi senin, hicrân benim devrân senin
Ey mâh-i cihân ey dilde nihân
Senin gibi güzel efendim var benim
Yar yar yar yar benim
Gül yüzlü mâhım rahm eyle yâdım
Çeşmi siyahım âlemde birsin
Aşkınla zârım âh oldu kârım
Gel şivekârım gayet güzelsin

7.Nazir Olmaz Sana Âlemde Teksin

Uşşak Şarkı

Beste ?

Odeon Lx 1317.?

Bestecisi bilinmeyen, hiçbir güfte mecmuasına da girmemiş olan bu güzel şarkı zaman içinde unutulmuş. Sâdetdin Kaynak’ın toplu eserleri arasında da yer almadığı için bestenin sanatçıya ait olduğunu ileri sürmek de güç. Fasıl geleneğinin güzel bir örneği olan Nazir Olmaz Sana Âlemde Teksin şarkısı, Yorgo Bacanos’un kısa taksimiyle başlıyor. Eşlik sazlarının ve solistin ahenkli beraberliği şarkı boyunca sürüyor.

Nazir olmaz sana âlemde teksin
Güzelsin sevdiğim billâh meleksin
Cihânım nûrisin birsin meleksin
Güzelsin sevdiğim billâh meleksin

8.Gülle Hem Bezm-i Visâlsiz

Hicazkâr Gazel

Güfte: Adnan Üryâni

Odeon Lxx 126503 a.

[Kayıt Tarihi: 1930-32]

Sâdetdin Kaynak Cumhuriyet’in aydın din adamlarından biridir. Bu özelliğinin uzantısı olarak da açık görüşlü, araştıran, yenilikler bulan yaratıcı bir sanatçıdır. Besteciliğinde ve icracılığında hep bu anlayış içinde olmuştur. Burada dinleyeceğimiz hicazkâr gazel de bunun en güzel kanıtlarından biridir. Adnan Üryâni’nin 17. yüzyıl gazellerini çağrıştıran şiiri, ilginç bir sentezin alt yapısını oluşturmuş. Gazel, Türk musikisine yeni yeni girmekte olan piyano eşliğinde söylenmiş. Aynı zamanda iyi bir piyanist olan Baconos’un çalışıyla piyano, klasik bir saz kadar güfte ve gazelhanla bütünleşmiş. Canlı ve dinamik ezgi dizeleriyle Yorgo Baconos, bu çok ilginç gazelin doğmasında önemli bir rol oynamış. Gazelhan, “ah, of, aman” gibi terennümlerle bezediği gazelinde geleneksel tavırdan uzaklaşmamış. Belki bilinçli olarak geleneksel tavrı sıkı sıkıya sürdürmüş. İki sanatçının ustalığı sayesinde aykırı kaçmayan, yadırgatmayan bir sonuç çıkmış ortaya. Çok az bilinen, taş plak koleksiyonlarında ender rastlanan bu gazeli bir kazanç olarak görmeliyiz.

Gülle hem bezm-i visâlsiz gerçi hâr olsak da biz
Gönlümüz benzer bahâra ihtiyâr olsak da biz
Âşıkız meh-rûlara nezr eyledik cân nakdini
*Dönmeyiz sevdâ yolundan târ-ü-mâr olsak da biz
Şâiriz kân etmeden** sayd eyleriz ahûları biz
Geçmeyiz gülden güzelden hâk-i târ olsak da biz

*Fehmi Tokay tarafından tâhirbûselik bir şarkı olarak da bestelenen bu şiirin 4. ve 5. mısraları değiştirilmiştir.

**Güfte mecmualarında “kan dökmeden.”

9.Düşse Zülfünden

Hicaz İkinci Beste

Besteci: Cerrahpaşa Müezzini Halil Efendi

Güfte: Bâki

Odeon Lxx 12651 b.

[Kayıt Tarihi: 1930-32]

Hâfız Sâdetdin Odeon için okuduğu Na’t-ı Mevlânâ, Bayâtîarâbân Durak, Rast Kâr-ı Nev gibi büyük formdaki eserlerin arasına Halil Efendi’nin hicaz bestesini de katmış. 1735 yılında öldüğü tahmin edilen bestecinin günümüze ancak dört eseri ulaşabilmiş. Terennümsüz olarak bestelenmiş ya da günümüze bu haliyle kalabilmiş eser bir taş plağın tek yüzüne sığamayacağı için ikinci mısraı, “Güyye şebnem düşer gülberg-i handan üstüne” plağa alınmamış. Sanatçı büyük bir ihtimalle ustalarından meşk ettiği bu güzel eserde, başka saz eşliği tercih etmemiş.

Değişmez saz arkadaşı Y. Baconos'un uduyla seslendirmiş. Gazeller I albümde de yayınladığımız bu hicaz besteyi; daha geniş dinleyici kitlesine ulaşabilmesi, meşk zinciri içinde gelen klasik eserlerin icra biçimlerinin yeni kuşaklara aktarılması ihtiyacıyla bu albüme de aldık.

*Düşse zülfünden arak ruhsâr-ı cânân üstüne
Zîr-i zülfünden görenler hattını ebr-i bahâr
Sâye salmış sandılar sahn-ı gülistân üstüne*

10.Hicrân-ı Elem

Hüzzam Şarkı

Bestecisi: Sâdettin Kaynak

Güfte: Ali Şevket Bey

Columbia 12563

[Kayıt Tarihi: 1927-28]

1926 yılında Berlin'e yapılan bir tren yolculuğu sırasında Avukat Ali Şevket Bey pencereden dışarı bakmakta olan Sâdettin Kaynak'a bu şiirin yazılı olduğu bir kağıt parçası uzatır. Şiirin son iki mısraı Büyüka'da intihar eden bir genç kızın hatıra defterinden alınmıştır. Avukat Ali Şevket Bey çok etkilenmiş ve bunu bir güfte haline getirmiştir. Hâfız Sâdettin, Columbia için doldurduğu plakların arasına Hicrân-ı elem şarkısını da almış. Sonradan geçtiği Odeon'da bu güfteyi bir de, hüzzam gazeli olarak okumuş.

* Sanatçının gençlik yıllarının ürünü. Bugün seslendirilmeyen, unutulmuş oldukça da ilginç bir öyküsü olan "ilk beste" denemesi. Bu plakla ilgili söylenebilecek önemli not; büyük bir besteci ve ses sanatçısının ilk eserini, kendi yorumundan dinleme fırsatı veriyor olması.

*Hicrân-ı elem sîne-i pür-hûnumu dağlar
Mahrûm-ı emel gönlümü dünyâya ne bağlar
Öldürdüğünüz aşk-ı perişânımı gömdüm
Bir türbe ki ruhum gelen ağlar giden ağlar*

11.Bir Şûle Olup

Tâhîrbûselik Gazel

Odeon X 46464

[Kayıt Tarihi: 1926-27 Berlin]

Odeon firması 1904 yılından itibaren İstanbul piyasasına girdi. Alman kökenli bu kuruluş Türk ses kayıt tarihinin ilk on yılında oldukça önemli kayıtlar gerçekleştirdi. Önceleri İstanbul'da alınan ses kayıtları Berlin'e gönderilir ve orada üretildikten sonra piyasalara verilir. 1925 yılında elektrikli kayıtlar yaygınlaşması ve gramofona duyulan akıl almaz ilgi yapımcıları daha özenli olmaya yöneltti. Sanatçılar gruplar halinde trenle Berlin'e götürülüyor, kayıtlar Berlin stüdyolarında yapılıyor. Bu arada sanatçılar da konser verme fırsatı buluyor, Türk musikisini Avrupa'da tanıtıyorlardı.

Hâfız Sâdettin, Darü't-tâlim-i Mûsikî Heyeti ile bu gezilerden birine katıldı. Topluluk Conservatorie Turcque adı altında mehtabiyeler, saz eserleri, solo taksimler, gazellerden oluşan bir repertuarla firmanın 1926-27 kataloglarında yer aldı. Hâfız Sâdettin tâhîrbûselik gazelini, sonradan batı musikisi eğitimi

alıp besteci ve orkestra şefi olarak ünlenecek olan Kanûnî Hasan Ferit [Alnar] eşliğinde okumuş. Yüzyılın başında yetişmiş büyük gazelhânî Hâfız Sami'yi anımsatan gırtlak nameleri, ve üslup benzerliği yoğun bir biçimde gazele yansımış. Hâfız Sâdettin bu etkilerden kısa zamanda arınacak ve kendi okuyuş tarzını geliştirecekti.

12.Vardım ki Yurdundan

Tâhîrbûselik Şarkı

Besteci: Hâfız Sâdettin

Güfte: Bayburtlu Zihni

Columbia 13004

[Kayıt Tarihi: 1926-27]

Okuyanlar: Hâfız Sâdettin ve Hâfız Kemal

Hâfız Sâdettin Kaynak'ın ilk eserlerinden biri de Bayburtlu Zihni'nin şiiri üzerine yazılmış curcuna usulündeki şarkısıdır. Yorgo Bacanos'un şarkının karakterini özetleyen kısa taksimiyle başlayan coşkulu icra, Hâfız Kemal ve Sâdettin'in birbirinden güzel o 'efsanevi' fasıl plaklarından biridir. Sâdettin Kaynak'ın anılarında önemle altını çizip vurguladığı halk musikisi eğilimi, ilk ürünlerini o yıllarda vermeye başlamış. Şimdilerde unutulmuş olan bu şarkının sözleri, Nevres Paşa'nın Şehnaz Dîvânı'na da güfte olmuş.

Vardım ki yurdundan ayağ götürmüş
Yavru göçmüş** ıssız kalmış otağı
Câmlar şikest olmuş meyler dökülmüş
Sâkiler meclisten çekmiş ayağı
Lâleyi, sünbül, gülü hâr almış
Süleyman tahtını sanki mâr almış
Zevk u şevk ehlini âh ü zâr almış
Gama tebdîl olmuş ülfetin cânı
Zihni dehr ehlinden her zaman ağlar
Gördüm (vardım ki) bağ ağlar bâğbân ağlar
Sünbüller perişan güller kân ağlar
Şeydâ bülbül terk edeli bu bağı*

*Bazı güfte mecmualarında "göçürmüş"

** Bazı güfte mecmualarında "gitmiş"

13.Akşam Oldu Yine de Bastı Kareler

Segâh Mâyê Türkü

Columbia 12551

[Kayıt Tarihi: 1926-27]

Okuyanlar: Hâfız Sâdettin ve Hâfız Kemal

Orhan Tahsin, Sâdettin Kaynak'ın ölümünden sonra yayınlanan yazısında şunları yazmıştır: 1926'da Hâfız Kemal ile birlikte okudukları "Akşam oldu yine de bastı kâreler" şarkısının plağı, satış rekoru kırdı. O plaktan kazandığı para ile Fatih'te bir apartman satın aldı. 12551 katalog numaralı bu plak Columbia'nın Hâfız Sâdettin ve Kemal'e okuttuğu ilk plak. Büyük bir ihtimalle de bu plağın sağladığı başarı diğerlerin yapılmasına yol açmış, iki sanatçını halk arasında sevilip tutulmasında önemli bir paya sahip olmuştur. "Of, aman, gel" terennümleriyle süslenmiş bu

eserin sadece bir dördlüğü okunmuş, güfte mecmualarına alınan ikinci dördlük okunmamıştır.

*Akşam oldu yine de bastı kâreler
Gitme yavrum seni de arslan pâreler
Delik delik* sînemdeki yâreler
Gitme yavrum seni de arslan pâreler*

*Bazı güfte mecmualarında delik deşik

14.Ey Gonca Açıl

Şedarâbân Şarkı

Besteci: Şemsettin Ziya Bey

Columbia 12556

[Kayıt Tarihi: 1926-27]

Okuyanlar: Hâfız Sâdetdin ve Hâfız Kemal

Şemsettin Ziya Bey, (1882-1925) bestekâr Mahmud Celaleddin Paşa'nın oğludur. İlginç yaşam öyküsü vardır. Babasının tüm ısrarlarına rağmen musikiye yakınlık duymamış, sıradan bir keman öğrencisi olmuştur. Sultan Abdülmecid'in kızı Refia Sultan'la evleneceği sırada padişah damatlığını geri çevirerek bir Musevi kızı olan Raşel'le evlenmiş ancak bir yıl evli kaldıktan sonra ayrılmıştır. Ş. Ziya Bey'in musikide üstad seviyesine gelmesi, ikinci eşi Fatma İsmet Hanım'ın çok iyi bir müzisyen oluşuna bağlıdır. Bir zaman Tanburi Cemil Bey'den de ders alan sanatçı, hicaz Ne bahtımdır ne yâr-ı bi amandır, mahur Şu güzele bir bakın, şedarâbân Düşünür hep seni ruhum düşünür bi pâyân gibi üstün sanat zevki ve dehası taşıyan eserler bestelemiştir.

Hâfız Sâdetdin ve Kemal Beyler fasıl anlayışı ile okudukları plakların arasına şeterâbân şarkıyı da alarak belki günümüzde bile süregelmekte olan bir geleneği başlatmış oldular. Sengin semai usulündeki bu şeterâbân şarkı, fasıl programlarının değişmez bir parçası oldu.

*Ey gonca açıl zevkini sür fasl-ı baharın
Ben bülbülyüm sen gülüsün bâğ-ı mesârın
Gûş eyle nevâ-yı dilini gamlı hezârın
Ben bülbülyüm, sen gülüsün bâğ-ı mesârın*

15.İçi Yemişler Dolu (Modern Meyve Opereti)

Beste: Hâfız Sâdetdin (?)

Odeon Lxx 126503 b

[Kayıt Tarihi: 1930-32]

Okuyanlar: Hâfız Sâdetdin ve Hâfız Kemal

Orhan Tahsin 16 Şubat 1961 sayılı Hayat Mecmuası'ndaki yazısında şunları yazar: "O yıl (1926) Berlin'e gitti. Orada batı müziğinin tekniğini öğrendi. Sonra güney illerimizin halk müziğini, Arap müziğini inceledi. Böylece hem batı, hem doğu ezgilerini kaynaştırdı. İçi Yemişler Dolu plak etiketinde, Modern Meyve Opereti'nden alınma bir eser olarak tanıtılmış. 1941 yılında Alabanda Revüsü'ne müzikler yapacak olan bestecinin, operet ve sahne sanatlarıyla daha 1930'lu yıllarda ilgilenmeye başladığı anlaşılmakta. Hem bestecinin yaşam öyküsü açısından hem de musiki tarihimiz açısından bilinmeyen karanlık bir nokta bu plakla gün ışığına çıkmış oluyor. Plak etiketinde Hâfız

Sâdetdin Efendi diye bir not bulunmakta. Hâfız Kemal'le birlikte okuduklarını bildiğimize göre; bu açıklamanın okuyucuyu değil, besteciye işaret eden bir not olduğunu kabul etmek akla yakın geliyor. Üstelik Hâfız Sâdetdin'in şarkının icrasında öne çıkışı, Hâfız Kemal'in arka planda eşliğine katılması, Hâfız Sâdetdin'in esere daha hakim oluşu bu görüşü kuvvetlendirecek bir ipucu da olabilir. Eserin bestesi "muhtemelen" H.Sâdetdin Kaynak'a aittir, diyebiliriz.

16.Mersiye

Columbia 18857

[Kayıt Tarihi: 1929-30]

H. Sâdetdin ve H. Kemal Columbia'da yaptıkları plakların önemli bir bölümünü de dini plaklar oluşturur. Bu plakların kayıt tarihleri sanatçıların iyice ünlendikleri zamana rastlar. Çanakkale Mersiyesi ve Hüzam Durak'ın kayıtları 1926-27 yıllarında yapılmıştır. Hâfız Kemal'in 5 plaklık bir albüm halinde okuduğu Mevlid-i Şerif plaklarına karışık firma, Hâfız Sâdetdin'e Kaside-i Bedia, es-selât, Sûre-i İnsan, Dua, Ezan-ı Muhammedi, Türkçe Kuran, Türkçe Ezan gibi İslamiyet'in ve dini musikinin temel taşı olan eserleri okutmuştur. Hâfız Sâdetdin bunların yanı sıra üç Bektaşî nefesiyle bir ilahiyi Columbia stüdyolarına girerek plaklara kaydetmiştir.

Mersiye, ölülerin ardından söylenen bir övgü şiiri, ölenin özelliklerini anlatan ve ölümünden duyulan üzüntüyü aktarma biçimidir. Bir yakın dost bir büyük devlet adamı, bir sevgili için söylendiği gibi, din ulularını anlatan mersiyele de bulunur. Kerbelâ şehitlerini anlatan özellikle de Hazret-i Hüseyin'i konu eden pek çok mersiye yazılmıştır. Şiî olmayanların da bu konuda mersiye söylemesi gelenekte olan bir uygulamadır.

Bu gece mahv oluyor nesl-i Ali

Bu gece Fatma'nın nazlı gülü

17.Hüzam Durak

Ey Habîbî Kibriya b. Ümmetinden

Besteci: Kazasker Mustafa İzzet Efendi

Ney: Emin Dede

Columbia 13006

[Kayıt Tarihi: 1926-27]

Hâfız Sâdetdin taş plaklara iki durak okudu. İlki Odeon'da çıkan beyâtî, ikincisi de Columbia'nın yayınladığı hüzam durak. İki durağın da bestesi Kazasker Mustafa İzzet Efendi'ye aittir. Durak tasavvuf musikisinin en önemli formlarından da biridir. Durak Evferi denilen 21 zamanlı bir usulle okunur ve bu özelliğiyle de ilahiden ayrılır. Mevlevilik dışında tüm tarikatlarda okunur ve adını zikre ara verildiğinde okunmasından alır. Yapısı gereği serbest okuyuşa ya da başka bir deyişle, okuyucunun özgür yorumuna açıktır. "Dost, Âh, Hû, Hak Dost, Yâ Hak" gibi küçük terennümlerle başlaması ve süslenmesi gelenektir.

Kazasker Mustafa İzzet Efendi (1801-1876) hattat, neyzen, hânende ve bestekârdır. Devlet görevlerinde bulundu. Ayasofya'da Bursa Ulu Cami'de büyük levhaları olan çok önemli bir hattattır. Segâh Doldur getir ey sak-i gül çehre piyale, eviç Bir sebeple gücenmişsin sen bana, bestenigar Gayrıdan bulmaz teselli gibi üstün sanat değeri taşıyan şarkıların da bestecisidir. 3 durak, ilahiler ve saz eserleri bestelemiştir.

Güftesi de bestecinin kendisine ait olan ve Ey hâbib-i kibriya, v'ey matla-i nûri Hudâ bu albümün en dikkat çekici plağıdır. Columbia fabrikasının geçirdiği yangında bu eserin kayıtlı olduğu plaklar ve kalıpları yanarak yok olmuştur. Hüzzam Durak günümüze sınırlı sayıda ulaşabilmiş, çok az koleksiyonda yer alabilmiştir. Bu plağın ilginç yanlarından biri, Hâfız Sâdettin'e Neyzen Emin Dede'nin eşlik ediyor olmasıdır. Hâfız Sâdettin; hocasını bu plağı doldurmak için zorlukla ikna edebildiğini anılarında aktarmıştır.

Neyzen Emin Dede 1883'te İstanbul'da doğdu. Ney üflemeyle Aziz Dede'den öğrendi. Sonradan Bahariye Mevlevihanesi Şeyhi Hüseyin Fahreddin Dede'nin öğrencisi oldu. Bazı saz eserleri bestelemiş pek çok öğrenci yetiştirmiştir. Bu öğrencilerden biri de Hâfız Sâdettin Kaynak'tır. Çile çıkarıp dede olmadığı halde sevdikleri arasında "Dede" olarak bilinen Emin Yazıcı'nın başka plağı yoktur. İki sanatçı bu plak için bir araya gelmişler ve Emin Dede, öğrencisine neyi ile eşlik etmiştir. Emin Yazıcı'nın vefatı 1945.

18.es-Salât [Salât]

Columbia 18851

[Kayıt Tarihi: 1929-30]

Salât (es-Salât) cami musikisidir ve Arapça sözlük anlamı, dua karşılığıdır. Geniş anlamıyla da namazı ifade eder. Günde beş vakit okunan olağan ezanın dışında Cuma, bayram ve cenaze namazlarını duyurmak üzere namaz vakitlerinden önce okunur ve cuma salâtı, cenaze salâtı diye anılır. Her biri değişik makamlarda okunur.

19.Ezan-ı Muhammedî

Columbia 18851

[Kayıt Tarihi: 1929-30]

Meşhur Hâfız Sâmi Merhum kitabında, Ali Rıza Sağman; ezanın önemini vurgulamak için, Aksaray Valide Camii Başmüezzini Hâfız Cemal'ın ezan okuyuşunu anlatır: "Dirseklerini şerefenin kenarına dayayıp başını ellerinin arasına alarak ezan okumaya başlayınca bütün muhiti bir hayranlık alırdı. Ezan bitinceye kadar evler, yollar meydanlar mutlak bir sükûnet içinde kalır. Tramvaylar cereyan kesilmişcesine oldukları yerde dururlar. Arabalar yürümez olur. Pencereler açılır. Türlü yaş ve cinsten başlar dinleme aşkıyla minarelere, sesin geldiği yöne çevrilir. Yolcular durmuş, gidip gelme durmuş, iş güç durmuştur. Bu duranları sakın yalnız Türk ve Müslüman sanmayınız. Hayır, bu dinleme işine, bu hayranlık faslına Müslümanlar kadar Rumlar, Ermeniler de bağlanmıştır."

Ezan, namaz ibadetinin en önemli unsurudur. Namaz vaktinin geldiğinin bildirilip hatırlatılması amacıyla müezzin tarafından okunur. Dini musikinin belki de en önemli bölümüdür. İbadet eden ya da etmeyen herkes günde birkaç kez ezanla karşılaşır. Sade bir üslupla ve okunduğu vakte göre (sabâ, hicâz, rast, segâh, hüseyinî) gibi gelenekselleşmiş makamlarla okunur. Makam geçkisi yapılmadan (ezan boyunca başka makama geçmeden hep aynı makamdan) okunarak, inanları ibadete yöneltir.

Ezanın günümüzde, minareye çıkılmadan son derece ilkel ses aygıtlarıyla kural ve geleneklere uyulmadan yetersiz kimselerce okunduğu ve bir hayli kayıba uğrayarak etkisizleştiği gerçektir. Bu plağın yapıldığı 1929 yıllarında da aynı sorunlar gündemde olsa gerek ki ehil elden, aynı zamanda usta bir müzisyen olan

bir din adamının ağzından doğrusunu, güzelini ve sanatsalını dinletmek ihtiyacı duyulmuş.

20.Türkçe Ezan

(Hicâz Makamında)

Columbia 18857

[Kayıt Tarihi: 1929-30]

Türkçe Ezan ve Türkçe ibadet yakın tarihimizin en tartışmalı girişimlerinden biridir. 1929 yılından itibaren gündeme gelen ve uygulama alanı bulan bu girişimler, 1950 Demokrat Parti iktidarı tarafından sonra yasaklanmış, eski uygulamaya dönmüştür. Hâfız Sâdettin Kaynak; bu konuda birinci elden tanıklık ederek konuyla ilgili anılarını hemen her söyleşide dile getirmiştir.

Sanatçı, Resimli Radyo Dünyası 12 Ekim 1950 Sayı:17'de şunları anlatır:

"Atatürk Türkçe Kur'an okutulması kararını vermişti. Kadir gecesi yaklaşıyordu. Türkçe Kur'an okunmasının en önemlisi Ayasofya Camii'nde yapılacaktı. Türkçe Kur'an dünyaca dinlenmesi için Ayasofya'da radyo tertibatı dahi yapılmıştı. Atatürk tercüme üzerinde hassasiyetle duruyor, hiçbir tercüme üzerinde karar veremiyordu. Şair Mehmet Akif'in yaptığı tercümeyle isteyelim, vermezse çaldıralım, buyurdular. Ertesi gece Dolmabahçe sarayının salonunda bütün hocalar, hâfızlar toplanmıştık. Atatürk bize mümeyyizlik ve hocalık ediyordu. Ordu komutanlarından Ali Sait, Fahrettin, Şükrü Naili Paşalar da orada hazır bulunuyorlardı. Atatürk beni yanına oturtarak tercümesi yapılmış olan sûrenin manasını sordular. Ben sûrenin mânâsını izah ettim. Mânâ birbirine uymuyordu. Ben Türkçe Kur'an olmaz deyince düşündü ve fikrinden vazgeçti. Sonra komutanlara dönerek orduya Kur'anlar, hitabeler irat edilmesini emretti.

İşte Columbia firmasının Hâfız Sâdettin'e yaptırdığı dini plaklar, Türkçe ibadetin bir devlet politikası olarak gündeme geldiği 1929-30 yıllarında yapıldı. Hâfız Sâdettin hicaz makamında okuduğu Türkçe ezanın yanı sıra, 18856 sayılı plağa İsra ve Ali İmran sûrelerini Türkçe olarak okudu."

Albüm Metni: Cemal ÜNLÜ